Izvajanje posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic v petletnem obdobju 2021–2025

Pripravila:

Polonca Kavčič, nacionalna koordinatorka posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic

Oktober 2026

Kazalo

Uvod 4

Povzetek 5

1. naloga: Zagotavljanje povečanega in zahtevnejšega izbora knjižničnega gradiva in informacij 9

1.1 Elektronski viri 10

1.2 Medknjižnična izposoja (MKI) 16

1.3 Obvezni izvod publikacij 24

2. naloga: Nudenje strokovne pomoči vsem knjižnicam s svojega območja 26

2.1 Kompetenčne vsebine in kompetenčni centri 28

2.2 Skupni knjižnični portali 45

2.3 Nacionalna koordinacija osrednjih območnih knjižnic 62

3. naloga: Koordinacija zbiranja, obdelave in hranjenja domoznanskega gradiva za svoje območje 66

4. naloga: Usmerjanje izločenega knjižničnega gradiva s svojega območja 80

Finančni pregled izvajanja posebnih nalog OOK 81

Zaključek 84

Priloge 85

Priloga 1: Sredstva za e-vire – sredstva knjižnic in sredstva MK 85

Priloga 2: Pregled aktivnosti v okviru 2. posebne naloge OOK po letih (2021–2025) 86

Priloga 3: Seznam digitaliziranega domoznanskega gradiva po osrednjih območnih knjižnicah in letih, 2021–2025 101

Uvod

Osrednje območne knjižnice (OOK) v skladu s 27. členom Zakona o knjižničarstvu izvajajo štiri posebne naloge: (1) zagotavljanje povečanega in zahtevnejšega izbora knjižničnega gradiva in informacij, (2) nudenje strokovne pomoči vsem knjižnicam svojega območja, (3) koordiniranje zbiranja, obdelave in hranjenja domoznanskega gradiva za svoje območje ter (4) usmerjanje izločenega knjižničnega gradiva s svojega območja. **Poročilo predstavlja in analizira izvajanje teh nalog vseh desetih OOK v petletnem obdobju 2021–2025, pri čemer so izpostavljene skupne dejavnosti, pomembnejši dosežki, razvojne spremembe ter finančni okvir njihovega izvajanja.**

Temeljni vir podatkov so vsebinska in finančna poročila o izvajanju posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic za poročevalska leta 2021, 2022, 2023, 2024 in 2025, ki so jih pripravile OOK. Podatki so dopolnjeni s poročili o delu kompetenčnih centrov, ki jih ti posredujejo Komisiji za kompetenčne centre, poročili o delu skupnih knjižničnih portalov za leta 2021–2025, navodili in izhodišči Ministrstva za kulturo za načrtovanje programov posebnih nalog OOK ter dodatnimi podatki, pridobljenimi od Ministrstva za kulturo.

Poročilo je zasnovano po štirih posebnih nalogah OOK, ki jim sledi skupni finančni pregled. Pri analizi so uporabljeni razpoložljivi vsebinski opisi, statistični kazalniki in finančni podatki. Ker OOK nekaterih dejavnosti niso spremljale in evidentirale povsem enotno, podatki niso na vseh področjih neposredno primerljivi.

Namen poročila je podati skupen pregled izvajanja posebnih nalog v obravnavanem obdobju ter izpostaviti njihove pomembnejše rezultate.

Povzetek

1. naloga: Zagotavljanje povečanega in zahtevnejšega izbora knjižničnega gradiva in informacij

V okviru prve posebne naloge so OOK zagotavljale skupen dostop do elektronskih virov, izvajale brezplačno medknjižnično izposojo in omogočale širšo dostopnost slovenske založniške produkcije, pridobljene z obveznim izvodom publikacij.

Za nakup elektronskih virov je Ministrstvo za kulturo v petih letih namenilo 406.114 EUR. Sredstva so se zmanjšala s 100.000 EUR leta 2021 na 60.000 EUR leta 2025, kar predstavlja 40-odstotni upad. Kljub temu so OOK ohranjale dostop do pomembnih podatkovnih zbirk, pri čemer je bil PressReader vseh pet let dostopen na vseh desetih knjižničnih območjih. Podatki o uporabi posameznih virov kažejo velik interes uporabnikov: na Gorenjskem se je število prebranih člankov v PressReaderju povečalo s 185.302 leta 2021 na 640.628 leta 2025, na Goriškem pa se je število vpogledov v Encyclopedio Britannico povečalo s 662.396 na 1.519.543. Navedena podatka sta izbrana primera in ne predstavljata celovitega prikaza uporabe elektronskih virov na vseh območjih OOK. Zaradi zmanjšanega državnega sofinanciranja in višjih cen licenc so knjižnice del stroškov zagotavljale iz lastnih oziroma drugih sredstev.

Z brezplačno medknjižnično izposojo je bilo v obdobju 2021–2025 uporabnikom na vseh desetih območjih posredovanih 36.299 fizičnih enot gradiva, 1.530 elektronskih dokumentov in 80 kopij dokumentov, skupaj 37.909 enot oziroma dokumentov. Storitev omogoča, da uporabniki manjših knjižnic brezplačno dostopajo tudi do gradiva drugih knjižnic območja. Leta 2025 je bilo evidentiranih 6.508 posredovanj, kar je manj kot leta 2024 (8.207); gibanje obsega storitve se je med posameznimi območji razlikovalo.

Pomemben rezultat prve naloge je tudi zagotavljanje dostopnosti gradiva, pridobljenega z obveznim izvodom publikacij. Po seštevku podatkov vseh desetih OOK je bilo v petih letih evidentiranih 109.709 inventarnih enot obveznega izvoda. Gradivo dopolnjuje zbirke OOK in je prek sistema medknjižnične izposoje dostopno tudi uporabnikom drugih knjižnic območja.

2. naloga: Nudenje strokovne pomoči vsem knjižnicam svojega območja

Druga posebna naloga se je v obdobju 2021–2025 razvijala predvsem v smeri skupnih nacionalnih storitev in strokovnih rešitev. Poleg neposrednega svetovanja, mentorstva in izobraževanja knjižnicam območja so OOK prevzemale razvoj kompetenčnih vsebin in kompetenčnih centrov, upravljanje nacionalnih portalov ter nacionalno koordinacijo skupnih dejavnosti.

Od leta 2022 so se sistematično razvijale kompetenčne vsebine, do konca leta 2025 pa je v štirih OOK delovalo pet kompetenčnih centrov: za izobraževanje knjižničarjev, mladinsko knjižničarstvo, domoznanstvo, lahko branje in vključevanje posebnih uporabniških skupin. Njihovi rezultati so uporabni za celotno mrežo slovenskih splošnih knjižnic.

V okviru kompetenčnih vsebin so nastali tudi konkretni skupni razvojni rezultati: nacionalni popis in analiza informacijsko-komunikacijske opreme splošnih knjižnic, dva skupna dokumenta za urejanje informacijske varnosti, programi usposabljanja za digitalno in medijsko pismenost ter učni pripomoček *FulFejk* za prepoznavanje dezinformacij. Projekt *Knjižnica semen*, ki ga razvija Goriška knjižnica, se je

razširil v več kot 20 slovenskih splošnih knjižnic in tri knjižnice na Hrvaškem. Ti primeri kažejo, da lahko razvojna dejavnost ene OOK prinese neposredne koristi številnim drugim knjižnicam.

Pomembni rezultati so bili doseženi tudi pri nacionalnih knjižničnih portalih:

- Dobreknjige.si: portal soustvarja 52 splošnih knjižnic. V obdobju 2021–2025 so knjižnice vseh desetih območij prispevale 2.462 novih priporočilnih zapisov. Ob koncu leta 2025 je portal vseboval 6.179 zapisov, medtem ko jih je bilo konec leta 4.194. Povečalo se je tudi število sodelujočih vnašalcev, in sicer z 227 na 314. Leta 2024 je bila vzpostavljena prenovljena platforma z novimi načini iskanja in sodelovanja uporabnikov. V zadnjih letih je opazno narasla tudi njegova uporaba. Število obiskov se je skoraj podvojilo – z nekaj manj kot 2,8 milijona leta 2021 na več kot 5,2 milijona do konca leta 2025. Podobno se je povečalo tudi število ogledov, ki je z več kot 11 milijonov leta 2021 naraslo na več kot 20 milijonov konec leta 2025.

- Kamra: v obdobju 2021–2025 so knjižnice območij prispevale 460 novih digitalnih zbirk oziroma zgodb ter 24.914 multimedijskih elementov. Število digitalnih zbirk se je povečalo z 878 na 1.241, multimedijskih elementov pa z 49.232 na 66.657. Razširila se je tudi mreža sodelujočih, s 397 na 493 organizacij in posameznikov. Portal je v petih letih po podatkih Google Analytics zabeležil 3,68 milijona ogledov, največ leta 2024, ko jih je bilo skoraj 846.000.

- Obrazi slovenskih pokrajin: ob koncu leta 2025 je portal vseboval 6.316 javno dostopnih biografskih gesel. Letno število ogledov strani se je povečalo s 315.569 leta 2021 na 470.628 leta 2025, kar je približno 49-odstotna rast.

- Knjižnice.si: portal je zagotavljal skupno informacijsko mesto slovenskih splošnih knjižnic; med pomembnejšimi rezultati so angleška različica, nadgradnje spletne dostopnosti in vzpostavitev intraneta za skupno strokovno dokumentacijo.

- COBISS Ela: v letu 2024 je bila vzpostavljena nacionalna javna platforma za izposojo e-knjig. Leta 2025 je povezovala 58 splošnih knjižnic in druge vključene ustanove ter omogočala dostop do 3.057 e-knjig. Evidentiranih je bilo 25.759 uporabnikov in 103.820 izposoj, kar predstavlja približno 78 % več izposoj kot leta 2024.[1]

Pomemben dosežek je bila tudi vzpostavitev nacionalne koordinacije posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic, v okviru katere so bile pripravljene *Usmeritve za izvajanje posebnih nalog OOK 2025–2029* in akcijski načrt za njihovo uresničevanje. Okrepilo se je sodelovanje z Ministrstvom za kulturo, NUK, IZUM-om in strokovnimi združenji.

3. naloga: Koordinacija zbiranja, obdelave in hranjenja domoznanskega gradiva za svoje območje

Osrednje območne knjižnice so v obdobju 2021–2025 povezovale knjižnice svojih območij pri pridobivanju, strokovni obdelavi, ohranjanju in predstavljanju lokalne ter regionalne kulturne dediščine.

[1] Od 1. julija 2026 je v COBISS Elo vključenih 59 splošnih knjižnic, število uporabnikov pa je v letu 2026 že preseglo 36.000.

Pomemben del dejavnosti so bili skupni projekti z drugimi knjižnicami, muzeji, arhivi, šolami in zamejskimi ustanovami. Posebno prednost je imela digitalizacija domoznanskega gradiva.

Na portalu Digitalna knjižnica Slovenije (dLib.si) je bilo po seštevku letnih prirastov, navedenih v poročilih OOK, v obdobju 2021–2025 evidentirani 625.562 digitaliziranih strani oziroma skenogramov ter 33.837 digitalnih dokumentov z metapodatki. Med objavljenim gradivom so bili predvsem starejši časopisi, občinska, šolska in tovarniška glasila, monografije, rokopisi, osebne zapuščine ter drugi regionalno pomembni viri. Številni projekti so bili večletni in so vključevali gradivo različnih ustanov.

Digitalizacija je bila povezana tudi z nacionalnim strokovnim sodelovanjem. V okviru Delovne skupine domoznancev OOK, ki jo koordinira Knjižnica Ivana Potrča Ptuj, so knjižnice z NUK sodelovale pri uvajanju trajne hrambe digitalnega gradiva, izboljševanju dostopnosti digitalnih zbirk ter pripravi skupnih strokovnih rešitev.

Eden najpomembnejših rezultatov obdobja je bila izdaja publikacije *Priporočila za izvajanje domoznanske dejavnosti v knjižnicah* leta 2025. Nastala je na podlagi večletnega sodelovanja strokovnih delavcev različnih knjižnic in predstavlja skupno podlago za zbiranje, obdelavo, varovanje, digitalizacijo ter uporabo domoznanskega gradiva. Za načrtovanje naslednjih projektov je bila leta 2024 pripravljena tudi *Analiza potreb po digitalizaciji osrednjih območnih knjižnic v obdobju 2025–2030*.

Poleg digitalizacije so OOK razvijale večletne skupne domoznanske projekte, kot so gorenjski *Domoznanski september*, akcija *Zbiramo spomine* na Dolenjskem, v Beli krajini in Posavju ter drugi projekti zbiranja osebnih pričevanj in fotografij.

Finančni pregled izvajanja posebnih nalog OOK

Ministrstvo za kulturo je v obdobju 2021–2025 za izvajanje posebnih nalog desetih OOK razporedilo skupaj 4.603.147 EUR. Letni obseg sredstev se je povečal z 865.824 EUR leta 2021 na 1.013.400 EUR leta 2025, kar predstavlja približno 17-odstotno povečanje.

V istem obdobju so OOK poleg izvajanja obstoječih nalog prevzemale dodatne skupne razvojne dejavnosti. Od leta 2022 se sistematično sofinancirajo kompetenčne vsebine in nacionalna koordinacija, razvil se je sistem kompetenčnih centrov, leta 2024 pa je bila vzpostavljena nova nacionalna platforma za izposojo e-knjig COBISS Ela.

Najizrazitejša rast je bila pri kompetenčnih vsebinah in kompetenčnih centrih, za katere so bila leta 2025 razporejena sredstva v višini 200.000 EUR, pri skupnih knjižničnih portalih pa 134.000 EUR. Za koordinacijo javne platforme za izposojo e-knjig je bilo leta 2025 namenjenih 54.000 EUR, za nacionalno koordinacijo dejavnosti in projektov pa 60.000 EUR.

Na drugi strani so se sredstva za nekatere obstoječe dejavnosti zmanjšala. Sredstva za elektronske vire so upadla s 100.000 EUR leta 2021 na 60.000 EUR leta 2025. Postavka za splošno izvajanje posebnih nalog se je v tem času zmanjšala s 598.000 na 400.000 EUR, ob hkratnem uvajanju novih namenskih postavk. Sredstva za digitalizacijo so se po najvišji vrednosti leta 2023 (104.122 EUR) zmanjšala na 59.000 EUR leta 2025.

Pri ocenjevanju finančnih sprememb je treba upoštevati tudi rast cen. Po izračunu v poročilu je bila raven cen leta 2025 približno 22 % višja kot leta 2021, zato se je realna vrednost skupnih sredstev za izvajanje posebnih nalog kljub povečanju zmanjšala za približno 4 %.

Finančni pregled tako kaže, da se je širitev nacionalnih in razvojnih dejavnosti financirala deloma z dodatnimi sredstvi, deloma pa s prerazporejanjem znotraj obstoječega finančnega okvira.

1. naloga: Zagotavljanje povečanega in zahtevnejšega izbora knjižničnega gradiva in informacij

1.1 Elektronski viri

Ministrstvo za kulturo nakup podatkovnih zbirk oziroma elektronskih virov podpira in sofinancira v okviru letnih neposrednih pozivov za izvajanje posebnih nalog osrednjih območnih splošnih knjižnic (OOK). Sredstva so namenjena izvajanju posebne naloge **»zagotavljanje povečanega in zahtevnejšega izbora knjižničnega gradiva in informacij«**. Oddaljen dostop do teh virov je brezplačen za člane vseh splošnih knjižnic na posameznem območju.

V obdobju od leta 2021 do 2025 so se višina sofinanciranja ter vsebinske usmeritve ministrstva postopoma spreminjale. Zmanjšal se je **skupni znesek, dejansko razporejen med vseh deset OOK za nakup podatkovnih zbirk oziroma e-virov**. Po letnih razrezih sredstev je Ministrstvo za kulturo za ta namen skupaj razporedilo:

- **2021:** 100.000 EUR; okvirno 10.000 EUR na posamezno OOK,
- **2022:** 98.874 EUR; okvirno 10.000 EUR na posamezno OOK,
- **2023:** 80.240 EUR; okvirno do 9.000 EUR na posamezno OOK,
- **2024:** 67.000 EUR; okvirno do 8.000 EUR na posamezno OOK,
- **2025:** 60.000 EUR; okvirno do 8.000 EUR na posamezno OOK.

V petletnem obdobju je tako Ministrstvo za kulturo za nakup podatkovnih zbirk oziroma elektronskih virov OOK **skupaj namenilo 406.114 EUR**. Letni obseg razporejenih sredstev se je zmanjšal s 100.000 EUR leta 2021 na 60.000 EUR leta 2025, kar pomeni **40-odstotno zmanjšanje**. Hkrati se je najvišji okvirni znesek sofinanciranja na posamezno OOK znižal z 10.000 EUR na 8.000 EUR oziroma za 20 %.

E-vir EBSCOhost je financiran prek NUK, ki v sodelovanju s splošnimi knjižnicami in prek konzorcija COSEC izvaja konzorcijski nakup licence za splošne knjižnice. V obravnavanem obdobju sredstva za ta namen NUK zagotavlja Ministrstvo za kulturo.

Zaradi zmanjševanja sredstev Ministrstva za kulturo in hkratnega naraščanja cen licenc so knjižnice za ohranjanje nabora e-virov manjkajoča sredstva deloma zagotavljale s prerazporeditvami znotraj svojih programov, deloma pa iz lastnih oziroma drugih virov. (Priloga 2: Sredstva za e-vire – sredstva knjižnic in sredstva MK)

Ministrstvo pri sofinanciranju določa tudi vsebinske usmeritve, ki jih morajo knjižnice upoštevati pri pripravi programov dela in finančnih načrtov. Osrednje merilo v celotnem obdobju 2021–2025 ostaja **uporabnost in pomen posameznega vira za uporabnike**. Pri odločanju o nakupu podatkovnih zbirk morajo knjižnice upoštevati tako podatke o dejanski uporabi posameznega vira kot tudi njegovo relevantnost za specifična vsebinska področja.

V letu 2022 je ministrstvo dodatno priporočilo prednostni izbor javno dostopnih virov, s čimer je poudarilo smotrno porabo javnih sredstev in izogibanje financiranju vsebin, ki so uporabnikom že dostopne brezplačno. **Od leta 2023 je ministrstvo določilo, da ne podpira financiranja plačljivih elektronskih virov s področja pravnih, finančnih in davčnih vsebin, kadar za te vsebine obstaja ustrezen brezplačen ekvivalent med javno dostopnimi viri.**

V spodnji tabeli je prikazan pregled elektronskih virov, ki so jih posamezne OOK v obdobju od leta 2021 do 2025 nabavljale s sredstvi Ministrstva za kulturo.

Elektronski viri, dostopni na daljavo članom splošnih knjižnic na posameznih območjih OOK v obdobju 2021–2025

E-vir / Podatkovna zbirka	2021	2022	2023	2024	2025
PressReader	Vse OOK (10)	Vse OOK (10)	Vse OOK (10)	Vse OOK (10)	Vse OOK (10)
Tax-Fin-Lex	Celje, Ljubljana, Kranj, Novo mesto, Nova Gorica Murska Sobota	Celje, Ljubljana, Kranj, Novo mesto, Nova Gorica Murska Sobota	Ljubljana, Kranj, Nova Gorica	Kranj, Nova Gorica	/
Encyclopedia Britannica	Maribor, Novo mesto, Nova Gorica, Murska Sobota	Maribor, Novo mesto, Nova Gorica, Koper	Ljubljana, Maribor, Kranj, Novo mesto, Nova Gorica, Koper, Murska Sobota	Ljubljana, Maribor, Kranj, Novo mesto, Nova Gorica, Koper, Murska Sobota	Maribor, Kranj, Novo mesto, Nova Gorica, Koper, Murska Sobota
eBonitete	Celje	Celje	Celje, Ptuj	Celje, Ptuj	Celje, Ptuj
arhiv Večer	Celje, Ptuj (dostop samo na računalniku v prostorih knjižnic območja), Ravne na Koroškem Murska Sobota	Celje, Ptuj, Ravne na Koroškem	Celje, Ptuj, Ravne na Koroškem	Celje, Ptuj, Ravne na Koroškem	Ptuj, Ravne na Koroškem
EBSCOHost	Celje, Maribor, Kranj, Nova Gorica, Ptuj, Murska Sobota	Maribor, Kranj, Nova Gorica, Ptuj, Murska Sobota	Maribor, Kranj, Nova Gorica, Ptuj, Murska Sobota	Maribor, Kranj, Nova Gorica, Ptuj, Murska Sobota	Maribor, Kranj, Nova Gorica, Ptuj, Murska Sobota
EBSCO eBooks	Celje	/	/	/	/
IUS-INFO	Celje, Maribor, Ptuj	Maribor, Koper	Ptuj, Koper	Ptuj, Koper	Ptuj, Koper

E-vir / Podatkovna zbirka	2021	2022	2023	2024	2025
FinD-INFO	Celje, Maribor, Ptuj	Maribor, Koper	Ptuj, Koper	Ptuj, Koper	Ptuj, Koper
IUS-INFO Hrvaška	Ptuj	/	Ptuj	Ptuj	Ptuj
GVIN.com	Ptuj	/	/	/	/
Kanopy	Novo mesto	/	/	Novo mesto	Novo mesto

Tabela 1: Pregled dostopnosti izbranih elektronskih virov po OOK v obdobju 2021–2025.

Iz pregleda je razvidno, da je PressReader edini e-vir, ki so ga vseh pet let neprekinjeno naročale vse OOK za svoje člane. Encyclopedia Birtannica se je od leta 2023 naprej uveljavila kot eden ključnih virov za mladostnike in šole v večini območij (Ljubljana, Maribor, Kranj, Novo mesto, Nova Gorica, Koper in Murska Sobota). Medtem ko so imele v letu 2021 knjižnice precej razpršene naročnine za pravne zbirke (*IUS-INFO, FinD-INFO, Tax-Fin-Lex*), se je kasneje večina OOK odločila za racionalizacijo in prehod na enega ponudnika, pri čemer se je predvsem po letu 2023 uporaba *Tax-Fin-Lex* zmanjšala na le nekaj območij.

Razpoložljivi podatki o uporabi izbranih elektronskih virov v obdobju 2021–2025

Podatki o uporabi posameznih elektronskih virov v letnih poročilih OOK niso poročani enotno: posamezne knjižnice spremljajo in navajajo različne kazalnike uporabe, kot so število odprtih člankov, vpogledov, sej, iskanj ali uporabnikov. Nekatere knjižnice podatkov o uporabi posameznih virov ne navajajo, temveč podajo le splošno oceno njihove uporabe. To kaže tudi na potrebo po bolj enotnem in strukturiranem zbiranju teh podatkov, saj bi bilo le tako mogoče zanesljiveje primerjati uporabo med posameznimi območji in skozi čas.

Zato so v nadaljevanju prikazani le podatki, ki so bili na voljo v letnih poročilih OOK. Kljub omejeni primerljivosti omogočajo vsaj okviren vpogled v gibanje uporabe elektronskih virov, predvsem v povezavi s spremembami njihovega financiranja.

PressReader

Območje	Kazalnik iz poročila	2021	2022	2023	2024	2025
Gorenjsko	prebrani/ogledani članki	185.302	277.211	357.611	530.927	640.628
Goriško	vpogledi	78.611	233.332	182.869	179.423	146.577
Dolenjsko	vpogledi	285.174	254.834	264.453	242.729	320.125
Štajersko	odprti članki	-	-	355.239	418.786	490.406
Spodnjepodravsko	odprti članki	21.414	82.935	122.903	112.352	76.812
Koroško	vpogledi	49.895	-	-	-	-

Tabela 2: Uporaba elektronskega vira PressReader po knjižničnih območjih

Encyclopedia Britannica

Območje	Kazalnik	2021	2022	2023	2024	2025
Goriško	vpogledi	662.396	1.156.668	1.308.141	2.223.108	1.519.543
Dolenjsko	vpogledi	41.351	306.383	72.001	154.002	148.847
Gorenjsko	vpogledi	-	-	43.536	25.763	14.961
Štajersko	seje	-	-	1.314	848	715

Tabela 3: Uporaba elektronskega vira Encyclopedia Britannica

Pravne, finančne in poslovne zbirke

E-vir / območje	Kazalnik	2021	2022	2023	2024	2025
Tax-Fin-Lex – Gorenjsko	vpogledi	4.045	5.618	5.466	4.650	-
Tax-Fin-Lex – Goriško	vpogledi	976	1.884	1.222	1.794	-
Tax-Fin-Lex – Dolenjsko	vpogledi	3.073	1.897[2]	-	-	-
IUS-INFO – Spodnjepodravsko	ogledi	7.764	4.371	5.242	2.489	2.489
IUS-INFO Hrvaška – Spodnjepodravsko	ogledi	2.557	34	19.994	16.201	14.512

[2] Podatek za Tax-Fin-Lex na Dolenjskem leta 2022 velja do 30. 9. 2022.

E-vir / območje	Kazalnik	2021	2022	2023	2024	2025
FinD-INFO – Spodnjepodravsko	ogledi	82	147	188	373	382
eBonitete – Spodnjepodravsko	iskanja/obiski	-	1.300[3]	3.795	-	6.736

Tabela 4: Uporaba pravnih, finančnih in poslovnih zbirk

Za **Arhiv Večera** primerljive statistike ni mogoče pripraviti. Knjižnica Ivana Potrča Ptuj na primer izrecno navaja, da ponudnik statističnih podatkov o uporabi ne zagotavlja.

Sredstva Ministrstva za kulturo za nakup e-virov so se med letoma 2021 in 2025 zmanjšala za 40 %, vendar se uporaba e-virov ni zmanjšala – pri posameznih e-virih in območjih je uporaba sicer nihala, vendar je pri več virih leta 2025 ostala na podobni ravni ali pa je bila celo višja kot leta 2021.

To je posebej vidno pri e-viru PressReader. Na Gorenjskem območju se je število prebranih člankov povečalo s 185.302 leta 2021 na 640.628 leta 2025, na Dolenjskem se je število vpogledov povečalo z 285.174 na 320.125, na Spodnjepodravskem pa z 21.414 na 76.812 odprtih člankov. Podobno velja za Encyclopedio Britannico. Na Goriškem območju se je uporaba povečala s 662.396 leta 2021 na 1.519.543 leta 2025, čeprav je med posameznimi leti precej nihala.

Podatki torej ne kažejo splošnega upada uporabe e-virov, ki bi bil primerljiv s 40-odstotnim zmanjšanjem sredstev. Nasprotno, pri nekaterih najbolj uporabljanih virih je bila uporaba ob koncu obdobja celo višja kot leta 2021.

Uporaba storitve dostopa na daljavo v obdobju 2021–2025

Narodna in univerzitetna knjižnica (NUK) izvaja storitev dostopa na daljavo do elektronskih informacijskih virov za člane knjižnic vseh desetih knjižničnih območij. Storitev je bila vzpostavljena v sodelovanju z nekaterimi osrednjimi območnimi knjižnicami in deluje od 1. julija 2011. V obravnavanem obdobju 2021–2025 je NUK za vzdrževanje storitve dostopa na daljavo prejemal sredstva Ministrstva za kulturo. NUK osrednjim območnim knjižnicam zagotavlja tudi podporo pri pripravi letnih statistik.

V obdobju 2021–2025 se je število unikatnih uporabnikov storitve dostopa na daljavo zmanjšalo s 3.235 na 2.264 oziroma za približno 30 %, število prijav pa z 52.225 na 44.261 oziroma za približno 15 %. Uporaba storitve je bila največja na Osrednjeslovenskem, Celjskem in Štajerskem območju.

PressReader je bil v vseh petih letih najpogostejša začetna točka prijave v storitev dostopa na daljavo, čeprav se je njegov delež zmanjšal z 58,6 % leta 2021 na 51,2 % leta 2025. Pri interpretaciji teh podatkov je treba upoštevati, da začetna točka prijave ne pomeni nujno tudi dejanske uporabe posameznega elektronskega vira.

[3] eBonitete so bile na Ptuju leta 2022 uvedene septembra, zato podatek zajema obdobje treh mesecev.

Aktivnosti OOK na področju elektronskih virov

Pregled poročil osrednjih območnih knjižnic za obdobje 2021–2025 kaže, da OOK poleg nabave elektronskih virov izvajajo tudi številne spremljajoče dejavnosti, s katerimi zagotavljajo njihovo dostopnost in uporabo v vseh splošnih knjižnicah posameznega območja. Aktivnosti se med knjižnicami nekoliko razlikujejo, vendar jih je mogoče združiti v naslednja ključna področja:

- izbor in nabava elektronskih virov glede na potrebe območja, statistične podatke o uporabi in razpoložljiva finančna sredstva;
- usklajevanje nabave z drugimi knjižnicami območja;
- sodelovanje z NUK in konzorcijem COSEC pri konzorcijski nabavi, pogajanjih s ponudniki in urejanju dostopa;
- zagotavljanje in vzdrževanje oddaljenega dostopa (reševanje tehničnih težav, preverjanje povezav in dostopnih pravic);
- spremljanje in analiza uporabe e-virov (število uporabnikov, prijav, vpogledov, iskanj in drugih kazalnikov uporabe);
- promocija elektronskih virov prek spletnih strani, družbenih omrežij, e-novic, promocijskih gradiv, predstavitev in drugih kanalov;
- izobraževanje in pomoč uporabnikom pri uporabi podatkovnih zbirk in drugih elektronskih storitev;
- strokovno svetovanje in usposabljanje zaposlenih v knjižnicah območja na področju e-virov, oddaljenega dostopa in digitalnih storitev.

1.2 Medknjižnična izposoja (MKI)

Projekt Brezplačna medknjižnična izposoja za končnega uporabnika na območju

Projekt Brezplačna medknjižnična izposoja za končnega uporabnika je **skupna storitev osrednjih območnih knjižnic (OOK)**, ki se **od leta 2015** izvaja na vseh knjižničnih območjih. Uporabnikom omogoča, da iz drugih knjižnic znotraj posameznega območja brezplačno pridobijo predvsem gradivo za študijske, raziskovalne in kulturno-izobraževalne namene.

Projekt koordinira Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem, izvajanje pa temelji na dogovorih med OOK in knjižnicami posameznih območij ter na skupno organiziranih postopkih dostave gradiva. OOK so sodelovale pri skupnem izboru izvajalca poštnih oziroma paketnih storitev ter pri sklenitvi konzorcijske pogodbe za dostavo knjižničnega gradiva.

Pomen izvajanja storitve ni zgolj v brezplačnem pošiljanju gradiva, temveč predvsem v tem, da uporabniku omogoča dostop do skupnega potenciala knjižničnih zbirk celotnega območja. Manjše knjižnice tako lahko svojim članom zagotovijo gradivo, ki ga zaradi omejenih finančnih in prostorskih možnosti same ne morejo imeti v zbirki.

Pomemben del tega skupnega knjižničnega potenciala predstavlja tudi gradivo, pridobljeno iz naslova obveznega izvoda publikacij. OOK kot depozitarne organizacije s tem gradivom dopolnjujejo svoje zbirke, medknjižnična izposoja pa omogoča, da je takšno gradivo dostopno tudi uporabnikom drugih knjižnic na območju.

Storitev tako pomembno prispeva k enakomernejši dostopnosti knjižničnega gradiva ne glede na velikost posamezne knjižnice ali kraj bivanja uporabnika.

Sofinanciranje Ministrstva za kulturo

Ministrstvo za kulturo storitev sofinancira in jo uvršča med prednostne programske vsebine v okviru prve posebne naloge OOK – zagotavljanje povečanega in zahtevnejšega izbora knjižničnega gradiva in informacij.

Sredstva Ministrstva za kulturo so namenjena predvsem kritju stroškov, povezanih z izvajanjem medknjižnične izposoje, pri čemer se višina sofinanciranja določa glede na število osrednjih knjižnic na posameznem območju.

Ministrstvo za kulturo je brezplačno medknjižnično izposojo za končnega uporabnika sofinanciralo v celotnem obdobju 2021–2025. V letih **2021 in 2022** je bilo za izvajanje medknjižnične izposoje predvidenih **500 EUR na posamezno osrednjo knjižnico v mreži**, leta **2023** se je okvirni znesek povečal na **do 750 EUR na osrednjo knjižnico**, na tej ravni pa je ostal tudi v letih **2024 in 2025**.

Pomembno je poudariti, da zneski, navedeni v pozivih Ministrstva za kulturo, predstavljajo okvirne vrednosti. Dejanska višina dodeljenih in porabljenih sredstev posamezne OOK se lahko od navedenih zneskov razlikuje – glede na število knjižnic na posameznem območju, dejanske stroške izvajanja storitev ter morebitne odobrene prerazporeditve sredstev.[4]

[4] Upoštevati je treba, da knjižnice del gradiva ob različnih priložnostih dostavijo neposredno druga drugi in tako prihranijo pri poštnini oziroma prevozu. Ker se ti podatki ne zbirajo posebej, ni mogoče oceniti, koliko to vpliva na skupne stroške.

Podatki o izvajanju brezplačne medknjižnične izposoje

Ministrstvo za kulturo v okviru poročanja o izvajanju posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic spremlja tudi podatke o brezplačni medknjižnični izposoji za končnega uporabnika. Za spremljanje obsega storitve se zbirajo trije ločeni kazalniki: **število fizičnih enot gradiva, število kopij dokumentov in število elektronsko posredovanih dokumentov**, ki so bili na območju posamezne OOK brezplačno posredovani končnim uporabnikom (aktiva).

V nadaljevanju so podatki prikazani za vseh deset osrednjih območnih knjižnic po posameznih letih v obdobju 2021–2025. Posamezne vrste posredovanega gradiva so prikazane ločeno, saj predstavljajo različne načine izvajanja storitve.

1. Število fizičnih enot gradiva, za končnega uporabnika brezplačno posredovanih po medknjižnični izposoji na območju (aktiva)

OOK	2021	2022	2023	2024	2025
Osrednja knjižnica Celje	1.362	1.265	1.221	1.317	993
Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper	577	706	687	682	758
Mestna knjižnica Kranj	877	718	601	662	462
Mestna knjižnica Ljubljana	939	831	1.161	705	272
Mariborska knjižnica	254	261	268	274	327
Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota	392	457	494	465	513
Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica	432	220	527	544	452
Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto	2.149	2.219	2.391	2.740	2.238
Knjižnica Ivana Potrča Ptuj	75	59	53	71	54
Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem	306	306	320	358	284
SKUPAJ	**7.363**	**7.042**	**7.723**	**7.818**	**6.353**

Tabela 5: Fizične enote gradiva, brezplačno posredovane po medknjižnični izposoji na območju (aktiva)

2. Število kopij dokumentov, za končnega uporabnika brezplačno posredovanih po medknjižnični izposoji na območju (aktiva)

OOK	2021	2022	2023	2024	2025
Osrednja knjižnica Celje	0	0	0	0	0
Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper	0	0	0	35	10
Mestna knjižnica Kranj	8	8	7	5	7
Mestna knjižnica Ljubljana	0	0	0	0	0
Mariborska knjižnica	0	0	0	0	0
Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota	0	0	0	0	0
Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica	0	0	0	0	0
Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto	0	0	0	0	0
Knjižnica Ivana Potrča Ptuj	0	0	0	0	0
Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem	0	0	0	0	0
SKUPAJ	**8**	**8**	**7**	**40**	**17**

Tabela 6: Kopije dokumentov, brezplačno posredovane po medknjižnični izposoji na območju (aktiva)

3. Število za končnega uporabnika brezplačno elektronsko posredovanih dokumentov na območju (aktiva)

OOK	2021	2022	2023	2024	2025
Osrednja knjižnica Celje	76	34	26	94	33
Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper	13	11	9	3	0
Mestna knjižnica Kranj	12	10	8	0	0
Mestna knjižnica Ljubljana	31	21	21	14	5
Mariborska knjižnica	2	0	0	5	0
Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota	16	12	7	7	2
Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica	72	18	28	42	10
Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto	217	218	169	179	86
Knjižnica Ivana Potrča Ptuj	0	0	1	3	0
Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem	7	3	1	2	2
SKUPAJ	**446**	**327**	**270**	**349**	**138**

Tabela 7: Elektronsko posredovani dokumenti na območju (aktiva)

Podatki kažejo, da **glavnino brezplačne medknjižnične izposoje** na območjih OOK v vseh letih **predstavljajo fizične enote knjižničnega gradiva**. Leta 2021 jih je bilo posredovanih 7.363, nato pa se je obseg po padcu leta 2022 povečal na 7.723 leta 2023 in 7.818 leta 2024. Leta 2025 se je zmanjšal na 6.353 enot.

Če upoštevamo vse tri spremljane oblike posredovanja, je bilo leta 2021 evidentiranih 7.817 enot oziroma dokumentov, leta 2023 8.000, leta 2024 pa 8.207. Leta 2025 je skupni obseg padel na 6.508, kar je približno 21 % manj kot leta 2024.

Elektronsko posredovanje dokumentov predstavlja bistveno manjši del storitve in se je v obravnavanem obdobju zmanjšalo. Leta 2021 je bilo evidentiranih 446 elektronsko posredovanih dokumentov, leta 2023 270, leta 2024 349, leta 2025 pa 138.

Kopije dokumentov so številčno najmanj zastopana kategorija; v večini knjižnic jih sploh niso evidentirali.

Poleg skupnega nacionalnega obsega je smiselno pogledati tudi **gibanje medknjižnične izposoje znotraj vsakega posameznega območja.** Tako lahko ugotovimo, ali se je obseg storitve na posameznem območju povečeval, zmanjševal ali nihal, ne glede na število knjižnic na posameznem območju.

Celjsko območje

Leto	Fizične enote	Kopije	Elektronsko posredovani dokumenti	MKI skupaj
2021	1.362	0	76	1.438
2022	1.265	0	34	1.299
2023	1.221	0	26	1.247
2024	1.317	0	94	1.411
2025	993	0	33	1.026

Tabela 8: Medknjižnična izposoja – Celjsko območje

Na Celjskem območju je po postopnem zmanjševanju v letih 2022 in 2023 sledilo povečanje leta 2024, leta 2025 pa izrazitejši padec. V primerjavi z letom 2021 je bil skupni obseg leta 2025 za 28,7 % nižji.

Obalno-kraško območje

Leto	Fizične enote	Kopije	Elektronsko posredovani dokumenti	MKI skupaj
2021	577	0	13	590
2022	706	0	11	717
2023	687	0	9	696
2024	682	35	3	720
2025	758	10	0	768

Tabela 9: Medknjižnična izposoja – Obalno-kraško območje

Obalno-kraško območje kaže pretežno rast obsega MKI. Z 590 posredovanih enot oziroma dokumentov leta 2021 se je obseg povečal na 768 leta 2025, kar pomeni približno 30,2-odstotno rast. Izjema je manjši padec leta 2023.

Gorenjsko območje

Leto	Fizične enote	Kopije	Elektronsko posredovani dokumenti	MKI skupaj
2021	877	8	12	**897**
2022	718	8	10	**736**
2023	601	7	8	**616**
2024	662	5	0	**667**
2025	462	7	0	**469**

Tabela 10: Medknjižnična izposoja – Gorenjsko območje

Na Gorenjskem je v obdobju opazen splošen trend zmanjševanja, ki ga je začasno prekinilo povečanje leta 2024. Skupni obseg je bil leta 2025 približno 47,7 % nižji kot leta 2021.

Osrednjeslovensko območje

Leto	Fizične enote	Kopije	Elektronsko posredovani dokumenti	MKI skupaj
2021	939	0	31	**970**
2022	831	0	21	**852**
2023	1.161	0	21	**1.182**
2024	705	0	14	**719**
2025[5]	272	0	5	**277**

Tabela 11: Medknjižnična izposoja – Osrednjeslovensko območje

Največji obseg MKI v obdobju 2021–2024 je bil zabeležen leta 2023. Podatek za leto 2025 ni neposredno primerljiv s prejšnjimi leti, saj se nanaša le na aktivo osrednje območne knjižnice (Mestne knjižnice Ljubljana) in ne na skupno aktivo vseh knjižnic območja. Zato na njegovi podlagi ni mogoče sklepati o gibanju medknjižnične izposoje na celotnem območju v letu 2025.

[5] Podatek za leto 2025 se nanaša le na aktivno medknjižnično izposojo Mestne knjižnice Ljubljana (MKL) in ne na skupno aktivo vseh knjižnic osrednjeslovenskega območja.

Štajersko območje

Leto	Fizične enote	Kopije	Elektronsko posredovani dokumenti	MKI skupaj
2021	254	0	2	256
2022	261	0	0	261
2023	268	0	0	268
2024	274	0	5	279
2025	327	0	0	327

Tabela 12: Medknjižnična izposoja – Štajersko območje

Štajersko območje ima med vsemi območji najbolj enakomeren trend rasti. Obseg MKI se je povečal v vsakem posameznem letu, z 256 leta 2021 na 327 leta 2025 oziroma skupaj za 27,7 %.

Pomursko območje

Leto	Fizične enote	Kopije	Elektronsko posredovani dokumenti nti	MKI skupaj
2021	392	0	16	408
2022	457	0	12	469
2023	494	0	7	501
2024	465	0	7	472
2025	513	0	2	515

Tabela 13: Medknjižnična izposoja – Pomursko območje

Obseg MKI se je v Pomurju v letih 2022 in 2023 povečeval, leta 2024 nekoliko zmanjšal, leta 2025 pa dosegel najvišjo vrednost v obdobju. V primerjavi z letom 2021 je bil leta 2025 **večji za 26,2 %**. Število elektronsko posredovanih dokumentov se je medtem zmanjšalo s 16 na 2.

Goriško območje

Leto	Fizične enote	Kopije	Elektronsko posredovani dokumenti	MKI skupaj
2021	432	0	72	504
2022	220	0	18	238
2023	527	0	28	555
2024	544	0	42	586
2025	452	0	10	462

Tabela 14: Medknjižnična izposoja – Goriško območje

Goriško območje kaže precejšnja nihanja med leti. Po zmanjšanju leta 2022 je obseg leta 2023 več kot podvojil vrednost prejšnjega leta, rast pa se je nadaljevala tudi leta 2024. Leta 2025 je sledil padec. Končna vrednost leta 2025 le približno 8,3 % nižja kot leta 2021.

Dolenjsko območje

Leto	Fizične enote	Kopije	Elektronsko posredovani dokumenti	MKI skupaj
2021	2.149	0	217	2.366
2022	2.219	0	218	2.437
2023	2.391	0	169	2.560
2024	2.740	0	179	2.919
2025	2.238	0	86	2.324

Tabela 15: Medknjižnična izposoja – Dolenjsko območje

Od leta 2021 do 2024 je storitev vsako leto rasla, leta 2024 pa dosegla 2.919 posredovanih enot oziroma dokumentov. Leta 2025 je sledil padec. Kljub temu je bila vrednost leta 2025 le 1,8 % nižja kot leta 2021, kar kaže na stabilen obseg storitve gledano čez celotno petletno obdobje.

Spodnjepodravsko območje

Leto	Fizične enote	Kopije	Elektronsko posredovani dokumenti	MKI skupaj
2021	75	0	0	75
2022	59	0	0	59
2023	53	0	1	54
2024	71	0	3	74
2025	54	0	0	54

Tabela 16: Medknjižnična izposoja – Spodnjepodravsko območje

Obseg MKI se je gibal med 54 in 75 enotami oziroma dokumenti letno in je skozi obdobje nihal. Leta 2025 je bil za 28 % nižji kot leta 2021.

Koroško območje

Leto	Fizične enote	Kopije	Elektronsko posredovani dokumenti	MKI skupaj
2021	306	0	7	313
2022	306	0	3	309
2023	320	0	1	321
2024	358	0	2	360
2025	284	0	2	286

Tabela 17: Medknjižnična izposoja – Koroško območje

Na Koroškem je bila uporaba MKI med letoma 2021 in 2024 precej stabilna in se je postopoma povečevala. Leta 2024 je dosegla 360 enot, leta 2025 pa se je zmanjšala na 286 enot, kar je približno 9 % manj kot leta 2021.

1.3 Obvezni izvod publikacij

Obvezni izvod publikacij predstavlja pomemben del knjižničnih zbirk osrednjih območnih knjižnic (OOK). OOK imajo v skladu z Zakonom o obveznem izvodu publikacij vlogo depozitarnih organizacij, področje pa je neposredno povezano z izvajanjem prve posebne naloge OOK – zagotavljanjem povečanega in zahtevnejšega izbora knjižničnega gradiva in informacij. Pri publikacijah, izdanih z javnimi sredstvi oziroma pri katerih je založnik ali sozaložnik pravna oseba javnega prava, Zakon o obveznem izvodu publikacij določa predložitev 16 obveznih izvodov. NUK od teh izvodov dva obdrži, dva posreduje Univerzitetni knjižnici Maribor, po en izvod pa prejme vsaka od desetih OOK ter osrednji knjižnici Slovencev v Trstu in Celovcu. **Na ta način je že v zakonsko določenem sistemu distribucije zagotovljena geografska razpršenost javno financiranih publikacij po celotnem slovenskem prostoru.**

Pomen obveznega izvoda zato ni le v dopolnjevanju zbirk posameznih OOK, temveč predvsem v zagotavljanju širše dostopnosti slovenske založniške produkcije, zlasti javno financiranih publikacij, ter v podpori informiranju, izobraževanju, raziskovanju in ohranjanju pisne kulturne dediščine. Obvezni izvod je hkrati pomemben vir informacij o knjižni produkciji ter o publikacijah, ki jih izdajajo izobraževalne, raziskovalne in druge ustanove. **Ker je gradivo v fizični obliki dostopno v OOK in vključeno tudi v sistem brezplačne medknjižnične izposoje, njegova dostopnost presega uporabnike osrednje območne knjižnice in se razširja na mrežo splošnih knjižnic.**

Prav povezavo med obveznim izvodom, prvo posebno nalogo OOK in brezplačno medknjižnično izposojo so OOK poudarile tudi v svojem stališču ob razpravi o morebitnih spremembah Zakona o obveznem izvodu publikacij leta 2024.

V nadaljevanju so predstavljeni podatki, ki jih Ministrstvo za kulturo zbira v okviru poročanja OOK, in sicer realizirani prirast obveznega izvoda po posameznih osrednjih območnih knjižnicah. Podatki so prikazani ločeno glede na število naslovov in število inventarnih enot, kar omogoča spremljanje obsega gradiva, pridobljenega iz naslova obveznega izvoda, ter njegovega gibanja skozi posamezna leta.

Realizirani prirast obveznega izvoda – število naslovov, doseženo

OOK	2021	2022	2023	2024	2025
Osrednja knjižnica Celje	2.459	2.341	2.382	2.230	2.146
Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper	2.386	2.229	2.312	2.198	1.913
Mestna knjižnica Kranj	1.623	1.863	2.012	1.751	1.659
Mestna knjižnica Ljubljana	2.107	1.977	2.171	2.064	2.138
Mariborska knjižnica	2.342	2.248	2.279	2.046	2.193
Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota	2.158	2.074	1.947	1.772	1.898
Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica	2.033	1.948	2.005	1.799	1.880
Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto	2.343	2.466	2.286	2.257	2.100
Knjižnica Ivana Potrča Ptuj	1.843	1.821	1.822	2.060	2.083
Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem	2.247	2.214	2.263	2.134	2.152

Tabela 18: Realizirani prirast obveznega izvoda – število naslovov

Realizirani prirast obveznega izvoda – število inventarnih enot, doseženo

OOK	2021	2022	2023	2024	2025
Osrednja knjižnica Celje	2.600	2.160	2.464	2.344	2.224
Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper	2.469	2.285	2.388	2.276	1.969
Mestna knjižnica Kranj	1.675	1.924	2.059	1.834	1.719
Mestna knjižnica Ljubljana	2.267	2.075	2.810	2.183	2.216
Mariborska knjižnica	2.503	2.363	2.400	2.153	2.307
Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota	2.287	2.182	2.045	1.859	1.954
Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica	2.108	2.012	2.061	1.884	1.937
Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto	2.495	2.582	2.402	2.466	2.188
Knjižnica Ivana Potrča Ptuj	1.994	1.906	1.866	2.208	2.195
Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem	2.323	2.288	2.327	2.223	2.250

Tabela 19: Realizirani prirast obveznega izvoda – število inventarnih enot

2. naloga: Nudenje strokovne pomoči vsem knjižnicam s svojega območja

Pregled poročil vseh desetih OOK kaže, da je bila druga posebna naloga v obdobju 2021–2025 bistveno širša od klasičnega svetovanja posamezni knjižnici. Strokovna pomoč je obsegala neposredno pomoč pri konkretnih strokovnih problemih, usposabljanje in mentorstvo, povezovanje zaposlenih po strokovnih področjih, razvoj IKT in digitalnih storitev, skupne projekte, portale, bibliopedagoške dejavnosti ter storitve za različne skupine uporabnikov.

Hkrati se kaže, da so OOK dejavnosti prilagajale velikosti in posebnostim svojega območja. Ponekod je bil večji poudarek na skupnih regionalnih projektih, drugje na IKT, mentorstvu, skupnih strokovnih postopkih, sodelovanju s šolskimi knjižnicami, ranljivih skupinah ali čezmejnem povezovanju.

Podrobnejši pregled izvajanja druge posebne naloge je podan v Prilogi 3, kjer so za vsako od desetih OOK po posameznih letih 2021–2025 prikazane ključne aktivnosti, ki jih je knjižnica v svojih letnih poročilih navedla v okviru strokovne pomoči knjižnicam območja.

V okviru druge posebne naloge so bile v obravnavanem obdobju sofinancirane tudi kompetenčne vsebine in kompetenčni centri, skupni knjižnični portali ter nacionalna koordinacija posebnih nalog OOK. Zaradi obsega in vsebinskih posebnosti so ta področja v poročilu predstavljena ločeno. V nadaljevanju zato sledi prikaz izvajanja kompetenčnih vsebin in kompetenčnih centrov, delovanja skupnih portalov ter nacionalne koordinacije OOK, ki skupaj z zgoraj opisanimi dejavnostmi tvorijo širši vsebinski okvir druge posebne naloge.

2.1 Kompetenčne vsebine in kompetenčni centri

Koncept kompetenčnih vsebin je Ministrstvo za kulturo prvič finančno podprlo z *Neposrednim pozivom k predložitvi predloga programa dela in finančnega načrta za izvajanje posebnih nalog osrednje območne knjižnice za leto 2022 (NP-OOK-2022)*. Ob tem so osrednje območne knjižnice prejele prenovljena navodila in obrazce za pripravo letnih programov dela.

V obrazcu za pripravo programa je bila kompetenčna vsebina opredeljena kot:

»projekti oziroma dejavnosti, ki omogočajo razvoj in optimizacijo določenega področja ali storitve v mreži splošnih knjižnic na nacionalni ravni (npr. skupni spletni portali).«

Od leta 2022 dalje osrednje območne knjižnice v okviru izvajanja posebnih nalog sistematično razvijajo kompetenčne vsebine na posameznih strokovnih področjih. V obrazcu za predstavitev kompetenčne vsebine je vključeno tudi polje »**Pridobljen status kompetenčnega centra**«, v katerem knjižnica navede, ali je bil posameznemu področju status že podeljen.

Status kompetenčnega centra podeljuje **Komisija za kompetenčne centre pri Združenju splošnih knjižnic** (https://www.knjiznice.si/sistem-splosnih-knjiznic/organiziranost/kompetencni-centri-in-kompetencne-vsebine/). Postopek za pridobitev statusa lahko začne vsaka območna knjižnica, ki izpolnjuje pogoje, določene v dokumentu Strokovna izhodišča za vzpostavitev kompetenčnih centrov (2020).

V preglednici 20 so navedene vse kompetenčne vsebine, vključene v programe izvajanja posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic, ki jih je podprla Strokovna komisija za knjižnično dejavnost na Ministrstvu za kulturo v obdobju od leta 2022 do vključno leta 2025. Preglednica hkrati prikazuje, katere kompetenčne vsebine so pridobile status kompetenčnega centra.

Ker so se v letnih poročilih posamezna poimenovanja kompetenčnih vsebin med leti nekoliko spreminjala oziroma dopolnjevala, vsebinsko področje njihovega delovanja pa je ostalo nespremenjeno, je pri vsaki kompetenčni vsebini naveden naziv iz poročila za zadnje leto, v katerem je bila vsebina aktualna oziroma financirana.

V nadaljevanju so najprej predstavljene kompetenčne vsebine, ki so se uveljavile kot trajnejša nacionalna razvojna področja. Sledijo kompetenčne vsebine, razvite predvsem v začetnem obdobju uvajanja sistema kompetenčnih vsebin, ki so večinoma nadgrajevale dotedanje dejavnosti osrednjih območnih knjižnic. Zadnji del poglavja je namenjen predstavitvi kompetenčnih centrov.

Obstoječe kompetenčne vsebine in kompetenčni centri uspešno pokrivajo ključna področja, ki so opredeljena v Strokovnih izhodiščih za vzpostavitev kompetenčnih centrov ter v Strokovnih priporočilih in standardih za splošne knjižnice (2018–2028).

Nosilec	Naziv kompetenčne vsebine	2022	2023	2024	2025
Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica	Upravljanje, razvoj in urednikovanje portala Dobreknjige.si[6]	✓	✓	✓	✓
Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica	Mojstrovalnica	✓			
Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica	Rastem z e-viri	✓	✓		
Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica	Splošne knjižnice – zelene, trajnostne			✓	✓
Knjižnica Ivana Potrča Ptuj	Koordinacija domoznanske dejavnosti na nacionalnem nivoju in kompetenčni center za domoznanstvo	✓ (KC od 2022)	✓	✓	✓
Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto	Kompetenčni center – Posebne uporabniške skupine v splošnih knjižnicah: Vključevalnost splošnih knjižnic	✓	✓	✓	✓ (KC od 2025)
Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem	Kompetenčni center za lahko branje	✓ (KC od 2022)	✓	✓	✓
Mariborska knjižnica	Koordinacija dejavnosti na področju informacijsko komunikacijske tehnologije med osrednjimi območnimi knjižnicami	✓			

[6] Kompetenčna vsebina Upravljanje in urednikovanje portala Dobreknjige.si je v preglednici navedena pri dveh nosilcih, saj portal od njegove vzpostavitve leta 2013 skupaj razvijata in upravljata Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper in Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica. Obe knjižnici v okviru izvajanja posebnih nalog OOK načrtujeta sredstva za izvajanje kompetenčne vsebine v enakem deležu.

Nosilec	Naziv kompetenčne vsebine	2022	2023	2024	2025
Mariborska knjižnica	Informacijska varnostna politika za informacijsko komunikacijsko tehnologijo (IKT)		✓	✓	
Mariborska knjižnica	Knjižnice.si – portal slovenskih splošnih knjižnic	✓	✓	✓	✓
Mariborska knjižnica	Spodbujanje bralne pismenosti	✓	✓	✓	✓
Mestna knjižnica Kranj	Družinska pismenost	✓	✓	✓	✓
Mestna knjižnica Kranj	Spletni biografski leksikon Obrazi slovenskih pokrajin	✓	✓	✓	✓
Mestna knjižnica Ljubljana	Kompetenčni center za izobraževanje knjižničarjev in strokovne javnosti	✓ (KC od 2021)	✓	✓	✓
Mestna knjižnica Ljubljana	Kompetenčni center za področje mladinskega knjižničarstva	✓ (KC od 2021)	✓	✓	✓
Mestna knjižnica Ljubljana	Posebne naloge zastopanja splošnih knjižnic pri mednarodnem sodelovanju		✓	✓	✓
Osrednja knjižnica Celje	Analiza IKT	✓			
Osrednja knjižnica Celje	Domfest	✓			
Osrednja knjižnica Celje	Portal Kamra - Digitalizirana kulturna dediščina slovenskih pokrajin	✓	✓	✓	✓
Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper	Upravljanje, razvoj in urednikovanje portala Dobreknjige.si	✓	✓	✓	✓
Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper	Krepitev izobraževalne vloge splošnih knjižnic za dvig informacijske pismenosti (z elementi medijske, digitalne in meta pismenosti)	✓	✓	✓	✓
Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota	Knjižnična dejavnost in storitve za pripadnike romske skupnosti v splošnih knjižnicah	✓	✓		

Tabela 20: Pregled kompetenčnih vsebin in kompetenčnih centrov v obdobju 2022–2025

KOMPETENČNE VSEBINE, UVELJAVLJENE KOT TRAJNEJŠA RAZVOJNA PODROČJA

Družinska pismenost

Kompetenčna vsebina se izvaja od leta 2022, njen namen pa je razvoj družinske pismenosti v slovenskih splošnih knjižnicah ter krepitev strokovnih kompetenc knjižničarjev za delo z družinami.

V obdobju 2022–2025 so bile izvedene raziskave o stanju družinske pismenosti v slovenskih splošnih knjižnicah, med drugim empirična **raziskava o dejavnostih za družine** (https://www.mkk.si/asset/C4x4RuWgM3YQo9wv6), **analiza spletnih strani splošnih knjižnic** (https://www.mkk.si/asset/xymAxksddc4YrQPRB) ter **anketa o znanjih in potrebah knjižničarjev za izvajanje dejavnosti družinske pismenosti** (https://www.mkk.si/asset/rNhDBpFjKmbLWuZK7). Rezultati raziskav predstavljajo pomembno strokovno podlago za načrtovanje nadaljnjega razvoja tega področja.

Vsako leto je bil organiziran **nacionalni strokovni posvet Družinska pismenost = modra popotnica za življenje**, vzpostavljena in sproti dopolnjevana je bila **referenčna zbirka strokovnega gradiva s področja družinske pismenosti**. Razvita je bila tudi serija delavnic za družine Modra popotnica, pripravljena promocijska gradiva ter vzpostavljena spletna **podstran z gradivi za izvajanje delavnic**, ki jih lahko pri svojem delu uporabljajo tudi druge knjižnice (https://www.mkk.si/asset/3JETF68iJThny6ZFT).

Krepitev izobraževalne vloge splošnih knjižnic za dvig informacijske pismenosti (z elementi medijske, digitalne in meta pismenosti)

Kompetenčna vsebina se izvaja od leta 2022, njen namen pa je razvijati in krepiti vlogo splošnih knjižnic na področju informacijske, medijske, digitalne in meta pismenosti.

V začetnem obdobju je bila pozornost namenjena oblikovanju strokovnih podlag za razvoj področja. Hkrati se je Knjižnica Koper vključila v mednarodna projekta What the Future Wants in ADELE (Advancing Digital Empowerment of Libraries in Europe) ter pripravila izobraževalne delavnice za mlade o digitalnem okolju in prihodnosti tehnologije.

Od leta 2023 dalje kompetenčna vsebina pomembno prispeva k strokovnemu usposabljanju knjižničarjev z organizacijo **mednarodnega strokovnega posvetovanja Infoverzum**, ki vsako leto obravnava aktualne teme s področja informacijske, medijske in digitalne pismenosti ter umetne inteligence.

V letih 2024 in 2025 je bil poudarek na razvoju praktičnih izobraževalnih vsebin in orodij. **Za zaposlene v slovenskih splošnih knjižnicah je bil organiziran 40-urni program usposabljanja s področja kibernetske varnosti, družbenih omrežij in umetne inteligence.** V sodelovanju s partnerji je bil **razvit učni pripomoček FulFejk** za krepitev medijske pismenosti in prepoznavanje dezinformacij, ki je skupaj z bibliopedagoškimi delavnicami postal dostopen slovenskim knjižnicam in vzgojno-izobraževalnim ustanovam. Nadgrajena je bila tudi **spletna platforma Infoverzum** (https://www.infoverzum.si/), ki združuje strokovne vsebine, izobraževalna gradiva in informacije s področja informacijske, medijske in digitalne pismenosti.

Posebne naloge zastopanja splošnih knjižnic pri mednarodnem sodelovanju

Kot kompetenčna vsebina se izvaja od leta 2023, temelji pa na sklepu Ministrstva za kulturo (2020), s katerim je bila Mestna knjižnica Ljubljana imenovana za izvajalko podpore usklajenemu razvoju knjižnične dejavnosti na področju mednarodnega sodelovanja slovenskih splošnih knjižnic na podlagi 69. člena Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo in v skladu s 55. členom Zakona o knjižničarstvu za področje zastopanja splošnih knjižnic pri mednarodnem sodelovanju. Njeno poslanstvo je zastopanje interesov slovenskih splošnih knjižnic v mednarodnem prostoru, prenos evropskih razvojnih usmeritev v slovensko knjižnično okolje ter spodbujanje vključevanja knjižnic v mednarodne mreže, projekte in programe.

V obdobju 2023–2025 je Mestna knjižnica Ljubljana utrdila vlogo nacionalne predstavnice v organizaciji NAPLE Forum, kjer poleg članstva v predsedstvu od leta 2020 skrbi tudi za uredništvo uradne spletne strani in strokovnega bloga organizacije ter sodeluje v več mednarodnih delovnih skupinah (e-knjige, knjižnične storitve za manjšine). **Pomemben dosežek je bila vključitev predstavnika MKL, v sodelovanju s predstavnikom Ministrstva za kulturo, v evropsko strokovno skupino OMC** (Open Method of Coordination) pri Svetu Evropske unije, ki je v letih 2024 in 2025 **pripravila priporočila za prihodnji razvoj evropskih splošnih knjižnic** z naslovom Splošne knjižnice za močnejšo Evropo: Kako trajnostna vlaganja v splošne knjižnice in njihovo večplastno vlogo ustvarjajo družbene, kulturne in demokratične koristi (https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/623284d9-8184-11f1-bf5e-01aa75ed71a1/language-en).

Kompetenčna vsebina je **pomembno prispevala tudi k mednarodni prepoznavnosti slovenskega knjižničarstva**. MKL aktivno sodeluje v organizacijah IFLA, Public Libraries 2030, EBLIDA, IBBY in drugih mednarodnih mrežah. V obdobju poročanja se je okrepila vključenost slovenskih predstavnikov v strokovne sekcije IFLA, sodelovanje pri pripravi mednarodnih smernic in publikacij ter predstavitev slovenskih dobrih praks na mednarodnih konferencah.

Poseben poudarek je bil namenjen podpori slovenskim splošnim knjižnicam pri vključevanju v programe Erasmus+. MKL je izvajala strokovna svetovanja, organizirala izobraževanja, delila izkušnje z mobilnostmi ter pomagala knjižnicam pri pripravi Erasmus akreditacij in mednarodnih partnerstev. Ključna nadgradnja je prehod iz individualne v **konzorcijsko akreditacijo Erasmus+, ki omogoča MKL, da kot vodja konzorcija v mobilnosti vključuje vse zainteresirane slovenske splošne knjižnice**.

V obdobju 2023–2025 je kompetenčna vsebina pomembno prispevala k večji mednarodni vpetosti slovenskih splošnih knjižnic, učinkovitejšemu prenosu evropskih razvojnih usmeritev v slovenski knjižnični prostor ter večji prepoznavnosti slovenskega knjižničarstva v evropskem in mednarodnem strokovnem okolju.

Splošne knjižnice – zelene, trajnostne

Kompetenčna vsebina Goriške knjižnice se izvaja od leta 2024 in je namenjena usmerjanju slovenskih splošnih knjižnic pri vključevanju ciljev trajnostnega razvoja v njihovo delovanje.

V okviru aktivnosti so bile izvedene **analize stanja in dobrih praks doma ter v tujini, raziskava o uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja v slovenskih splošnih knjižnicah**, katere rezultati so bili s prispevkom »Znanje danes, trajnost jutri: splošne knjižnice na misiji uresničevanja CTR« predstavljeni na posvetovanju sekcij ZBDS leta 2025, ter organizirano **mednarodno strokovno posvetovanje Where do we stand: Libraries and the Sustainable Development Goals** (dostop do posnetkov predavanj: https://www.youtube.com/playlist?list=PLxRISvaSfwzKfI9_N9OqY01qTrhlPAoAP, poročilo o posvetu na

portalu Knjižničarske novice: https://knjiznicarske-novice.si/dogodki/mednarodno-posvetovanje-where-do-we-stand-libraries-and-the-sustainable-development-goals/).

Poseben poudarek je namenjen **razvoju in prenosu dobrih praks, kot sta Knjižnica semen in Knjižnica reči**. Projekt *Knjižnica semen* je prejel več mednarodnih priznanj (IFLA Best Green Library Project (5. mesto), EU Citizen Science Award: Honorary Mention ter uvrstitev med 100 najboljših primerov digitalnih inovacij v splošnih knjižnicah v okviru projekta ADELE (Public Libraries 2030). Storitev se je razširila v več kot 20 slovenskih splošnih knjižnic ter tudi v tri knjižnice na Hrvaškem.

Kompetenčna vsebina vključuje tudi **redna strokovna srečanja Knjižnic semen**, sodelovanje v Mreži občanske znanosti ter promocijo v knjižnični dejavnosti.

Spodbujanje bralne pismenosti

Kompetenčno vsebino izvaja Center za spodbujanje bralne pismenosti Mariborske knjižnice. Njeno poslanstvo je krepitev strokovnih kompetenc knjižničarjev ter usmerjanje razvoja dejavnosti na področju bralne pismenosti v slovenskih splošnih knjižnicah.

V obdobju 2022–2025 je center vsako leto organiziral **nacionalne strokovne dogodke ABC bralne pismenosti (IV in V) ter strokovno srečanje Pismenost na prepihu (2024 in 2025)**. Leta 2024 je zasnoval tudi **Festival humanistike Odprti horizonti**, namenjen razvoju kritične misli, promociji humanistike in obravnavi družbeno aktualnih vprašanj.

V celotnem obdobju je center vodil Delovno skupino območnih koordinatorjev za spodbujanje bralne pismenosti v okviru osrednjih območnih knjižnic, izvajal nacionalno koordinacijo področja kulturno-umetnostne vzgoje (KUV) za bralno kulturo v splošnih knjižnicah ter sodeloval v programski skupini Nacionalnega meseca skupnega branja. V letih 2022 in 2023 je koordiniral tudi nacionalni medresorski program #športajmoinberimo, od leta 2025 pa je član Federation of European Literacy Associations (FELA).

KOMPETENČNE VSEBINE IZ ZAČETNEGA OBDOBJA UVAJANJA SISTEMA KOMPETENČNIH VSEBIN

Analiza IKT

Kompetenčna vsebina je bila vključena v program izvajanja posebnih nalog Osrednje knjižnice Celje leta 2022. V tem okviru je bila pripravljena skupna nacionalna analiza stanja informacijsko-komunikacijske opreme v slovenskih splošnih knjižnicah na podlagi popisov, ki so jih izvedle posamezne osrednje območne knjižnice. V okviru kompetenčne vsebine so bili zbrani in usklajeni podatki vseh območij, odpravljene ugotovljene nejasnosti ter pripravljeno **skupno nacionalno poročilo z analizo stanja**. Nastal je dokument Informacijsko komunikacijska oprema (IKT) po območjih osrednjih območnih knjižnic: POROČILO O POPISU ZA LETO 2021 (https://www.knjiznice.si/wp-content/uploads/2023/03/OOK_Porocilo_popis_IKT_2021_Slovenija.pdf).

Analiza je predstavljala pomembno strokovno podlago za Ministrstvo za kulturo, ustanovitelje in knjižnice pri načrtovanju razvoja informacijsko-komunikacijske infrastrukture, investicij in kadrovskih potreb na področju IKT.

Domfest

Kompetenčna vsebina je bila vključena v program izvajanja posebnih nalog Osrednje knjižnice Celje le leta 2022. Namenjena je bila **organizaciji bienalnega nacionalnega strokovnega posvetovanja Domfest '22: Domoznanstvo za vse generacije.**

Posvet je obravnaval aktualna vprašanja razvoja domoznanstva v splošnih knjižnicah, predstavil dobre prakse iz Slovenije in tujine ter okrepil strokovno sodelovanje med knjižnicami. Pomemben rezultat kompetenčne vsebine je bil tudi **zbornik** strokovnih prispevkov, ki je izšel v tiskani in prosto dostopni elektronski obliki (http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-QA5JAHYJ), ter sprejete **ugotovitve okrogle mize »Je domoznanstvo še del knjižnične stroke?«, ki so bile posredovane pristojnim strokovnim ustanovam.**

Informacijska varnostna politika za informacijsko komunikacijsko tehnologijo (IKT)

Kompetenčna vsebina je bila vključena v programa izvajanja posebnih nalog Mariborske knjižnice v letih 2023 in 2024. Njen namen je bil pripraviti strokovne podlage za poenotenje in izboljšanje upravljanja informacijske varnosti v slovenskih splošnih knjižnicah.

V okviru kompetenčne vsebine sta bila **pripravljena dva nacionalna dokumenta: Krovna informacijska varnostna politika splošne knjižnice in Organizacija upravljanja informacijske varnosti v splošni knjižnici.** Pri pripravi drugega dokumenta so bile analizirane varnostne kontrole standarda ISO/IEC 27001:2022, na podlagi katerih so bile oblikovane ključne zahteve za upravljanje informacijske varnosti v splošnih knjižnicah.

Dokumenta predstavljata skupno strokovno podlago, ki knjižnicam omogoča pripravo oziroma posodobitev lastnih dokumentov s področja informacijske varnosti ter prispevata k bolj enotnemu in sistematičnemu upravljanju informacijske varnosti v mreži slovenskih splošnih knjižnic.

Dokumenta sta objavljena na portalu Knjižnice.si:

Organizacija upravljanja informacijske varnosti v splošni knjižnici: https://www.knjiznice.si/wp-content/uploads/2024/12/Organizacija_upravljanja_informacijske_varnosti_20241210.pdf

Dokument Krovna informacijska varnostna politika splošne knjižnice: https://www.knjiznice.si/wp-content/uploads/2024/12/Krovna_inf_varnostna_politika_20241210.pdf

Knjižnična dejavnost in storitve za pripadnike romske skupnosti v splošnih knjižnicah

Kompetenčna vsebina je bila vključena v programa izvajanja posebnih nalog Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota v letih 2022 in 2023. Namenjena je bila razvoju knjižničnih storitev za pripadnike romske skupnosti, krepitvi kompetenc knjižničarjev za delo z romskimi uporabniki ter oblikovanju strokovnih podlag za razvoj tega področja v slovenskih splošnih knjižnicah.

V okviru kompetenčne vsebine je bila **oblikovana strokovna skupina za področje knjižničnih storitev za pripadnike romske skupnosti, ki je pripravljala analizo obstoječega stanja ter začela pripravo dokumenta** Smernice in izhodišča za knjižnične dejavnosti in storitve za pripadnike romske skupnosti v splošnih knjižnicah. Vzpostavljeno je bilo tudi sodelovanje z ustanovami in organizacijami, ki delujejo na področju vključevanja romske skupnosti.

Poseben poudarek je bil namenjen strokovnemu usposabljanju in izmenjavi dobrih praks. Organiziran je bil mednarodni strokovni posvet Spodbujanje bralne pismenosti in knjižnične storitve za pripadnike romske skupnosti, izvedena usposabljanja za knjižničarje ter strokovni obisk predstavnice švedske nacionalne knjižnice, pristojne za knjižnične storitve za narodne manjšine.

Koordinacija dejavnosti na področju informacijsko komunikacijske tehnologije med osrednjimi območnimi knjižnicami

Kompetenčna vsebina je bila v program izvajanja posebnih nalog Mariborske knjižnice vključena le leta 2022. V njenem okviru je bil izveden **popis informacijsko-komunikacijske opreme slovenskih splošnih knjižnic za leto 2021** ter pripravljene analize po posameznih območjih in skupno nacionalno poročilo (https://www.knjiznice.si/wp-content/uploads/2023/03/OOK_Porocilo_popis_IKT_2021_Slovenija.pdf) – kompetenčna vsebina Analiza IKT. Zbrani podatki predstavljajo pomembno strokovno podlago za načrtovanje posodabljanja informacijsko-komunikacijske opreme, sprejemanje poslovnih odločitev ter zagotavljanje enakomernejšega razvoja slovenskih splošnih knjižnic na področju informacijsko-komunikacijske tehnologije.

Mojstrovalnica[7]

Kompetenčna vsebina Mojstrovalnica je bila v program izvajanja posebnih nalog Goriške knjižnice vključena le leta 2022. Namenjena je bila **prenosu znanja in dobrih praks s področja vzpostavljanja in delovanja ustvarjalnih (makerspace) prostorov v slovenskih splošnih knjižnicah.** V okviru kompetenčne vsebine je Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica izvajala promocijske in razvojne aktivnosti ter drugim knjižnicam nudila strokovno podporo pri uvajanju podobnih storitev, knjižnice območja pa so za svoje uporabnike izvajale različne ustvarjalne delavnice.

[7] Ustvarjalni prostor v knjižnici, kjer uporabniki z različnimi orodji in tehnologijami razvijajo ideje, se učijo in ustvarjajo.

Rastem z e-viri

Kompetenčna vsebina Rastem z e-viri je bila vključena v programa izvajanja posebnih nalog Goriške knjižnice v letih 2022 in 2023. Namenjena je bila razvoju informacijske pismenosti uporabnikov z nadgradnjo spletnih vsebin, pripravo seznama priporočenih prostodostopnih elektronskih virov, navodil za pripravo raziskovalnih nalog ter predstavitvijo izobraževalnih delavnic s področja informacijskega opismenjevanja.

KOMPETENČNI CENTRI

Dokument **Strokovna izhodišča za vzpostavitev kompetenčnih centrov** (2020), h kateremu je Nacionalni svet za knjižnično dejavnost podal pozitivno mnenje na 101. seji dne 1. 12. 2020, predstavlja strokovne podlage za vzpostavitev kompetenčnih centrov v mreži slovenskih splošnih knjižnic. Dokument povzema razvoj koncepta ter rezultate anket, izvedenih med splošnimi knjižnicami v letih 2014 in 2019, ki so pokazale naraščajočo potrebo po nacionalnih strokovnih središčih za razvoj posameznih področij knjižnične dejavnosti.

Potreba po vzpostavitvi kompetenčnih centrov izhaja iz razvoja mreže osrednjih območnih knjižnic, izkušenj nekdanje matične dejavnosti ter prizadevanj za večje strokovno povezovanje, poenotenje praks in učinkovitejši razvoj knjižničnih storitev na nacionalni ravni. Oblikovanje kompetenčnih centrov podpirajo tudi usmeritve nacionalnih programov za kulturo, ki poudarjajo kakovost, dostopnost in razvoj javne knjižnične službe.

Rezultati anket

Anketa 2014 (45 sodelujočih splošnih knjižnic):

- potrebo po vzpostavitvi kompetenčnih centrov je prepoznalo 19 knjižnic (42 %),
- 10 knjižnic je ocenilo, da izpolnjuje pogoje za vzpostavitev kompetenčnega centra,
- 17 knjižnic je menilo, da bi jim storitve kompetenčnih centrov neposredno koristile pri delu.

Anketa 2019 (30 sodelujočih splošnih knjižnic):

- potrebo po kompetenčnih centrih je izrazilo 24 knjižnic (83 % sodelujočih oziroma 41 % vseh slovenskih splošnih knjižnic),
- rezultati so pokazali izrazito povečanje potrebe po specializiranem strokovnem znanju, nacionalni koordinaciji in sistematičnem razvoju posameznih strokovnih področij.

Največ potreb so knjižnice izrazile na področjih:

- informacijskih tehnologij in virtualnih storitev,
- strokovnega izobraževanja,
- domoznanstva,
- razvoja skupnih strokovnih storitev in poenotenja praks,
- vseživljenjskega učenja in različnih vrst pismenosti,
- storitev za posebne skupine uporabnikov ter
- razvoja bralne pismenosti in bralne kulture.

Kot pomembna razvojna področja so izpostavile tudi nacionalne knjižnične portale, mednarodne projekte, medijsko pismenost, biblioterapijo, medknjižnično izposojo ter razvoj specializiranih zbirk.

Na podlagi strokovnih izhodišč in izkazanih potreb je Komisija za kompetenčne centre (https://www.knjiznice.si/sistem-splosnih-knjiznic/organiziranost/kompetencni-centri-in-kompetencne-vsebine/) pri Združenju splošnih knjižnic od leta 2021 začela podeljevati status kompetenčnega centra posameznim osrednjim območnim knjižnicam. V obdobju do leta 2025 je bilo vzpostavljenih pet kompetenčnih centrov, ki na nacionalni ravni usmerjajo razvoj posameznih strokovnih področij. V nadaljevanju so predstavljeni njihovo poslanstvo ter ključni dosežki v obdobju od pridobitve statusa do leta 2025.

V štirih osrednjih območnih knjižnicah trenutno deluje pet kompetenčnih centrov. V nadaljevanju so predstavljeni njihovo poslanstvo ter najpomembnejši dosežki od pridobitve statusa do konca leta 2025.

1. Učni center Mestne knjižnice Ljubljana – kompetenčni center za izobraževanje knjižničarjev in strokovne javnosti

Mestna knjižnica Ljubljana

Datum pridobitve statusa: 6. december 2021

Spletna stran kompetenčnega centra: https://www.mklj.si/ucni-center/

Učni center Mestne knjižnice Ljubljana je kompetenčni center za stalno strokovno izobraževanje in usposabljanje knjižničarjev ter širše strokovne javnosti. S svojim programom dopolnjuje izobraževanja Narodne in univerzitetne knjižnice, IZUM-a in Zveze bibliotekarskih društev Slovenije ter sistematično podpira strokovni razvoj knjižničarjev. Njegovo delovanje temelji na rednem spremljanju potreb knjižnic, pripravi kakovostnih izobraževalnih programov in vrednotenju njihove uspešnosti.

Ključni dosežki v obdobju 2022–2025

- Od leta 2014 vsako leto pripravlja in objavlja katalog strokovnih izobraževanj za zaposlene v slovenskih knjižnicah in drugo strokovno javnost.
- Izobraževalne programe načrtuje na podlagi analiz potreb slovenskih splošnih knjižnic ter jih redno evalvira.
- Organizira oziroma koordinira številne nacionalne strokovne dogodke, med njimi posvetovanje *Knjižnica, srce mesta*, strokovna srečanja *Labirinti žanrskih branj*, *Slovanski fokus* in *April v MKL*. Dogodki omogočajo prenos najnovejših strokovnih spoznanj ter povezovanje knjižničarjev iz Slovenije in tujine.
- Redno objavlja posnetke strokovnih dogodkov na YouTube kanalu MKL.
- Organizira **strokovne predstavitve založb** kot podporo kakovostni nabavni politiki knjižnic.

Partnerstva in nacionalno sodelovanje

Kompetenčni center tesno sodeluje z Narodno in univerzitetno knjižnico, IZUM-om, Združenjem splošnih knjižnic, Zvezo bibliotekarskih društev Slovenije, Filozofsko fakulteto Univerze v Ljubljani, Andragoškim centrom Slovenije, Javno agencijo za knjigo Republike Slovenije, Mestno občino Ljubljana, Centrom Cene Štupar ter številnimi drugimi domačimi in mednarodnimi partnerji.

Razvojne novosti

V obdobju 2022–2025 je center uvedel več pomembnih razvojnih rešitev:

- platformo Zoom Events za izvedbo večjih spletnih izobraževanj;
- sistem LMS (Learning Management System) za učinkovitejše upravljanje izobraževanj, prijav in učnih vsebin;
- nacionalni portal za upravljanje izobraževanj;
- prenovljeno spletno stran Učnega centra;
- digitalizirane postopke prijave, spremljanja udeležbe in izdaje potrdil.

2. Kompetenčni center za področje mladinskega knjižničarstva Pionirska – Center za mladinsko književnost in knjižničarstvo (CMKK)

Mestna knjižnica Ljubljana

Datum pridobitve statusa: 6. december 2021

Spletna stran kompetenčnega centra: https://www.mklj.si/pionirska/

Kompetenčni center za področje mladinskega knjižničarstva (Pionirska – Center za mladinsko književnost in knjižničarstvo) je nacionalno strokovno središče za razvoj mladinskega knjižničarstva, vrednotenje kakovostne mladinske književnosti ter spodbujanje bralne kulture otrok in mladih. S strokovnim delom, raziskovanjem, izobraževanji in razvojem nacionalnih projektov prispeva k razvoju bibliotekarske stroke, bralne kulture in kulturne vzgoje v Sloveniji.

Ključni dosežki v obdobju 2022–2025

- Vsako leto pripravlja **Priročnik za branje kakovostnih mladinskih knjig**, ki predstavlja osrednjo strokovno publikacijo za vrednotenje mladinske književnosti. Leta 2022 je bilo ovrednotenih rekordnih skoraj tisoč knjižnih naslovov, največ v zgodovini Pionirske
- Razvija in nadgrajuje sistem **zlata hruška**, knjižničarsko vrednotenje knjig za otroke in mlade. **Znak zlata hruška** je postal nacionalno prepoznaven znak kakovosti mladinske književnosti ter pomembno strokovno merilo pri izboru kakovostnega branja. Zlate hruške so vključene tudi v učni načrt za slovenščino kot priporočilo učiteljem. S **priznanji zlata hruška**, ki jih podeljujejo na Slovenskem knjižnem sejmu, pa nagrajujejo in spodbujajo odličnost založniškega dela. Organizira **Praznik zlatih hrušk**, ki predstavlja osrednji nacionalni dogodek za promocijo kakovostne mladinske književnosti in podelitev priznanj najboljšim mladinskim knjigam.
- Izvaja **strokovne simpozije in posvetovanja**, med njimi: *70 let zbirke Sinji galeb, Posebne knjige – posebne zgodbe, Moj Ciciban je lahko … ob 80-letnici revije Ciciban.* Poleg tega vsako leto pripravlja cikel **Strokovne srede**, namenjen knjižničarjem, študentom in drugi strokovni javnosti.
- Razvija nove bralnospodbujevalne projekte, med njimi **Moja naj zlata hruška**, ki mlade bralce aktivno vključuje v izbor najboljših knjig, ter vsakoletne nacionalne bralnospodbujevalne akcije ob mednarodnem dnevu knjig za otroke.
- **Pripravlja strokovna gradiva za nacionalni projekt Rastem s knjigo,** tematske priporočilne sezname za različne kulturne ustanove ter razvija arhiv slovenske mladinske knjižne produkcije kot pomembno strokovno zbirko.

Primeri dobrih praks

- **Knjigometer**, spletni pregled sprotnega vrednotenja mladinskih knjig, ki se posodablja dvakrat mesečno in je knjižnicam v pomoč pri odločitvi o nabavi knjig za knjižnično zbirko, širša javnost pa pridobi informacije o najnovejšem kakovostnem branju.
- **Priročnik za branje kakovostnih mladinskih knjig**, ki predstavlja nacionalni strokovni standard za vrednotenje mladinske književnosti.
- **Plakati** zlata hruška ter **zgibanka** Seznam odličnih mladinskih knjig (zlatih hrušk) in drugo promocijsko gradivo za bralno-spodbujevalne akcije.
- Projekt **Moja naj zlata hruška** (v knjižnični mreži MKL), ki z aktivnim vključevanjem otrok in mladih promovira odlično branje.

- Nacionalne **bralnospodbujevalne akcije** in **Strokovne srede**, namenjene stalnemu strokovnemu izpopolnjevanju knjižničarjev.
- **Spletni arhivi** zlatih hrušk, Knjigometra, priročnikov in bralnospodbujevalnih akcij, ki omogočajo široko dostopnost strokovnih vsebin.

Partnerstva in nacionalno sodelovanje

Kompetenčni center sodeluje s številnimi nacionalnimi in mednarodnimi partnerji, med drugim z Zvezo bibliotekarskih društev Slovenije, Slovensko sekcijo IBBY, Društvom Bralna značka Slovenije, Javno agencijo za knjigo Republike Slovenije, projektom Rastem s knjigo, revijo Otrok in knjiga, vzgojno-izobraževalnimi ustanovami ter številnimi kulturnimi organizacijami doma in v tujini. Leta 2025 je prevzel tudi vlogo nacionalne kontaktne točke evropskega projekta Read. For Real!.

Razvojne novosti in inovacije

V obdobju 2022–2025 je kompetenčni center:

- razvil projekt Moja naj zlata hruška, ki spodbuja aktivno sodelovanje mladih pri izboru kakovostnega branja;
- okrepil mednarodno prepoznavnost z nastopi na strokovnih konferencah (npr. We Love Reading v okviru Bolonjskega knjižnega sejma) ter z izdajo publikacije Golden Pears for All;
- nadalje razvijal digitalno dostopne strokovne vsebine in spletna orodja za podporo knjižnicam in širši javnosti.

3. Kompetenčni center za domoznanstvo

Knjižnica Ivana Potrča Ptuj

Datum pridobitve statusa: 10. februar 2022

Spletna stan kompetenčnega centra: https://www.knjiznica-ptuj.si/o-knjiznici/kompetencni-center/

Cilj kompetenčnega centra je vsebinska koordinacija in poenotenje izvajanja domoznanske dejavnosti v splošnih knjižnicah, vpeljava novih strokovnih rešitev in dvig kakovosti izvajanja domoznanske dejavnosti na nacionalnem nivoju.

Ključni dosežki v obdobju 2022–2025

- **Vodenje delovne skupine domoznancev OOK**, ki usklajuje razvoj domoznanske dejavnosti ter pripravlja skupne strokovne rešitve za slovenske splošne knjižnice.
- Priprava in izdaja **Priporočil za izvajanje domoznanske dejavnosti v knjižnicah**, ki predstavljajo strokovno podlago za enotno izvajanje domoznanske dejavnosti v knjižnicah. Priporočila so pomembno orodje za delo knjižničarjev domoznancev v praksi, saj ponujajo jasne in praktične napotke za vsa področja izvajanja domoznanske dejavnosti. Ohranjajo uveljavljena temeljna priporočila, hkrati pa nadgrajujejo in podrobneje obravnavajo tiste vidike, ki jih je razvoj v zadnjih dvajsetih letih postavil v ospredje: digitalizacijo in trajno hranjenje digitaliziranega in izvorno digitalnega gradiva, pisno kulturno dediščino v knjižnicah, varovanje in ohranjanje domoznanskega in drugega dragocenega knjižničnega gradiva ter načine sodelovanja s potencialnimi partnerji. V prilogi so zbrani tudi vzorci pogodb in drugih dokumentov, ki jih knjižnice potrebujejo pri izvajanju storitev, vezanih na domoznanske zbirke.

- V sodelovanju z Narodno in univerzitetno knjižnico **vzpostavitev strokovne podlage za trajno hranjenje digitaliziranega gradiva v repozitoriju dLib.si** ter **priprava rešitev za dostop do zaščitenega digitalnega gradiva preko namenskih računalnikov** v knjižnicah.
- Izvedba **raziskave Učinki koordinacije domoznanske dejavnosti v obdobju 2003–2023**, ki predstavlja pomembno strokovno podlago za nadaljnji razvoj domoznanstva in posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic. Rezultati opravljene raziskave so pokazali, da so knjižnice zadovoljne z dosedanjim medsebojnim sodelovanjem in si ga v bodoče želijo še krepiti in nadgrajevati. Za lažje sodelovanje knjižnic in hitrejši razvoj domoznanske dejavnosti v prihodnje pa bi bilo smiselno posodobiti oz. natančneje opredeliti vsebino tretje posebne naloge OOK, tj. koordiniranje zbiranja, obdelave in hranjenja domoznanskega gradiva na območju.
- Priprava predlogov za spremembe zakonodaje, predvsem na področju obveznega izvoda publikacij in dolgoročnega varovanja digitalne kulturne dediščine.
- **Organizacija strokovnih srečanj domoznancev, delavnic in okroglih miz** za krepitev strokovnega povezovanja knjižničarjev na nacionalni ravni ter seznanjanja z aktualnimi projekti in novostmi na področju domoznanstva.
- Vzpostavitev mednarodnega sodelovanja s sorodnimi ustanovami na Hrvaškem in v Romuniji ter začetek izvajanja projekta Živeti z dediščino v okviru programa **Erasmus+.**
- Sokoordinacija projekta Združenja splošnih knjižnic **Knjižnice gradijo skupnost znanja**, preko katerega se je več knjižničarjev iz različnih slovenskih splošnih knjižnic udeležilo mobilnosti.

Primeri dobrih praks

- nacionalna **delovna srečanja domoznancev**;
- **strokovna delavnica domoznancev v Lendavi** za izvajanje akcijskega načrta OOK;
- **okrogla miza** Domoznanstvo za vse generacije;
- **koordinacija priprave seznamov spletnih domen za arhiviranje** v Narodni in univerzitetni knjižnici ter s tem ohranjanje lokalnega digitalnega spomina.

Partnerstva in nacionalno sodelovanje

Kompetenčni center tesno sodeluje z Narodno in univerzitetno knjižnico, Združenjem splošnih knjižnic, Zvezo bibliotekarskih društev Slovenije (Sekcija za domoznanstvo in kulturno dediščino), osrednjimi območnimi knjižnicami ter številnimi domačimi in tujimi partnerji. Aktivno sodeluje pri pripravi razvojnih usmeritev osrednjih območnih knjižnic in pri nacionalnih projektih s področja varovanja kulturne dediščine.

Razvojne novosti in inovacije

V obdobju 2022–2025 je kompetenčni center:

- pod koordinatorstvom KC priprava in izdaja **Priporočil za izvajanje domoznanske dejavnosti v knjižnicah**;
- vzpostavil **strokovne podlage za trajno hranjenje digitaliziranega gradiva v repozitoriju dLib.si** ter **priprava rešitev za dostop do zaščitenega digitalnega gradiva preko namenskih računalnikov** v knjižnicah;
- začel izvajati **mednarodni projekt** Živeti z dediščino in postal sokoordinator projekta Knjižnice gradijo skupnost znanja (Erasmus+), preko katerega se je več knjižničarjev iz različnih slovenskih splošnih knjižnic udeležilo mobilnosti;

- **pripravil strokovne podlage za nadaljnji razvoj tretje posebne naloge** osrednjih območnih knjižnic.

4. Kompetenčni center za lahko branje

Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem

Datum pridobitve statusa: 14. januar 2022

Spletna stan kompetenčnega centra: https://www.knjiznica-ravne.si/kompetencni_center_za_lahko_branje/kompetencni_center/

Kompetenčni center razvija področje lahkega branja v slovenskih splošnih knjižnicah. Skrbi za poglobljeno poznavanje, razvoj in širjenje strokovnih rešitev na področju lahko berljivih gradiv, dostopnih informacij in knjižničnih storitev za ranljive ciljne skupine.

Ključni dosežki v obdobju 2022–2025

- Kompetenčni center je razvil **enotno celostno grafično podobo zbirke Berem zlahka**, vključno s sistemom piktogramov za označevanje gradiva v lahkem branju ter drugih prilagojenih oblik gradiva (npr. brajica, zvočne knjige, gradivo za osebe z disleksijo), ki ga prevzemajo tudi druge slovenske splošne knjižnice.
- Pripravil in objavil številna **gradiva v lahkem branju**, med njimi *brošuro Obisk knjižnice*, predstavitveno zloženko *Osnovne informacije*, prilagojeno *vpisnico*, izjavo *o oprostitvi članarine*, vlogo *za dodelitev pomoči družini novorojenca* ter priredbo slovenske ljudske pravljice *Kralj Matjaž* v lahko branje.
- Priprava strokovnih priporočil za razvoj lahkega branja v knjižnicah z naslovom **Knjižnične storitve za uporabnike iz ranljivih ciljnih skupin: priporočila Kompetenčnega centra za lahko branje**
- Organiziral strokovna izobraževanja in virtualni posvet **Knjižnice za vse – ali res?**, namenjen razvoju vključujočih knjižničnih storitev in pripravi strokovnih priporočil za področje lahkega branja.
- Zasnova in izvedba strokovnega usposabljanja **Šola za lahko branje** (prvič leta 2025). Program je namenjen usposabljanju knjižničarjev za prepoznavanje, uporabo in promocijo gradiva v lahkem branju.
- V sodelovanju s Knjižnico Mirana Jarca Novo mesto priprava in izvedba strokovnega posveta Vključevalnost splošnih knjižnic (2025)
- Pripravil **sezname literature za delo z ranljivimi skupinami**, razdeljene po posameznih ciljnih skupinah (npr. osebe z disleksijo, ADHD, demenco, skotopičnim sindromom in drugimi ovirami) ter **seznam gradiva v lahkem branju**, ki sta objavljena na spletni strani kompetenčnega centra.
- Razvil in nadgradil vrsto vključujočih knjižničnih storitev, med njimi **Knjižnico na obisku**, **osebnega knjižničarja** ter **Knjižna paberkovanja**, namenjena starejšim uporabnikom.

Primeri dobrih praks

- zbirka Berem zlahka z enotno grafično podobo in sistemom piktogramov;
- storitev Knjižnica na obisku, ki omogoča dostavo knjižničnega gradiva uporabnikom na domu;
- storitev osebni knjižničar, prejemnica priznanja Združenja splošnih knjižnic;

- vpisnica, izjava o oprostitvi članarine in vloga za dodelitev pomoči družini novorojenca v lahkem branju

Partnerstva in nacionalno sodelovanje

Kompetenčni center sodeluje z Zavodom Risa, Centrom za usposabljanje, delo in varstvo Črna na Koroškem, Radiotelevizijo Slovenija, slovenskimi splošnimi knjižnicami ter številnimi lokalnimi organizacijami, ki delujejo na področju vključevanja ranljivih skupin. Aktivno sodeluje tudi v mednarodnih projektih SELSI in AccessCult.

Razvojne novosti in inovacije

V obdobju 2022–2025 je center:

- razvil enoten sistem označevanja gradiva v lahkem branju;
- pripravil dostopnejšo knjižnično dokumentacijo (vpisnica ipd.) v lahkem branju;
- oblikoval strokovne smernice za razvoj lahkega branja v knjižnicah;
- postavil temelje za poenoteno zbirko **Berem zlahka**, katere cilj je postopna uvedba v vseh slovenskih splošnih knjižnicah.

Kompetenčni center za lahko branje je pobudnik Dnevov lahkega branja v slovenskih splošnih knjižnicah, ki so leta 2026, med 25. majem in 5. junijem, potekali prvič. Dnevi lahkega branja poudarjajo pomen dostopnosti gradiva v lahkem branju v slovenskih splošnih knjižnicah za uporabnike ranljivih skupin, ki zaradi različnih okoliščin težje dostopajo do običajnega knjižničnega gradiva.

5. Kompetenčni center za posebne uporabniške skupine v splošnih knjižnicah

Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto

Datum pridobitve statusa: 2025[8]

Spletna stran: https://www.kmj.si/o-knjiznici/strokovna-javnost/kompetencna-vsebina/

Kompetenčni center razvija področje vključevalnosti, dostopnosti in pravične obravnave uporabnikov v splošnih knjižnicah. Njegovo delo je namenjeno predvsem strokovnim knjižničarskim delavcem, končni učinek pa je bolj dostopna, prijazna in vključujoča knjižnica za vse uporabnike.

Ključni dosežki v letu 2025

- Organizacija **strokovnega posveta** Vključevalnost splošnih knjižnic**:** S sodelovanjem do večje dostopnosti v sodelovanju z Mestno knjižnico Ljubljana in Koroško osrednjo knjižnico.
- **Gostovanje strokovnjakinj** iz Finske in Litve s področja dostopne literature.
- **Predstavitev tujih modelov knjižničnih storitev za slepe in slabovidne**, zlasti finske knjižnice Celia in litovske knjižnice LAB
- **Izvedba strokovnih obiskov v Knjižnici slepih in slabovidnih Minke Skaberne za novozaposlene v slovenskih splošnih knjižnicah**.
- **Krepitev sodelovanja** med splošnimi knjižnicami in specializiranimi ustanovami, ki delujejo na področju dostopnosti.

[8] Kompetenčni center za posebne uporabniške skupine je status pridobil leta 2025, zato poročilo zajema začetno obdobje njegovega delovanja. Dosežki iz preteklih let, ko so se aktivnosti izvajale v okviru kompetenčne vsebine, so dostopni na zgoraj navedeni spletni strani.

2.2 Skupni knjižnični portali

Portali Dobreknjige.si, Kamra, Knjižnice.si, Obrazi slovenskih pokrajin in COBISS Ela predstavljajo skupno digitalno infrastrukturo slovenskih splošnih knjižnic. Njihov razvoj temelji predvsem na pobudah in razvojnih predlogih osrednjih območnih knjižnic, ki portale tudi organizacijsko upravljajo, finančno pa jih podpira Ministrstvo za kulturo.

Pri razvoju in delovanju portalov sodelujejo slovenske splošne knjižnice, številne kulturne in druge partnerske ustanove ter drugi deležniki.

Zadnji od omenjenih portalov je bil vzpostavljen leta 2024, kar kaže tudi na to, da so osrednje območne knjižnice nosilke razvoja slovenskih splošnih knjižnic in imajo pomembno vlogo pri oblikovanju in nadgrajevanju skupne digitalne infrastrukture, namenjene vsem slovenskim splošnim knjižnicam.

Namen omenjenih portalov je:

- uporabnikom zagotavljati dostop do kakovostnih informacij, digitalnih vsebin in knjižničnih storitev,
- knjižnicam nuditi orodja za izvajanje strokovnega dela ter kot pomoč pri delu z uporabniki ter
- večja prepoznavnost knjižnične dejavnosti v digitalnem okolju.

V obdobju 2021–2025 so bile razvojne aktivnosti usmerjene predvsem v:

- kreiranje novih vsebin,
- vsebinsko dopolnjevanje in uredniško redakcijo portalov,
- tehnične nadgradnje in izboljšanje uporabniške izkušnje,
- razvoj novih funkcionalnosti,
- prilagajanje sodobnim digitalnim standardom,
- promocijo portalov in povečanje njihove prepoznavnosti,
- zagotavljanje strokovne pomoči in podpore ter
- širitev mreže sodelujočih knjižnic, partnerskih ustanov in ostalih ključnih deležnikov.

V poročevalskem obdobju so bili na posameznih portalih izvedene tudi večje razvojne nadgradnje, med drugim vzpostavitev novega portala Dobreknjige.si leta 2024, obsežnejše nadgradnje portalov Kamra (2022) in Obrazi slovenskih pokrajin (2025) ter vzpostavitev novega spletnega portala za pregledovanje in predstavitev e-knjig v okviru platforme COBISS Ela (marec 2025).

Sredstva Ministrstva za kulturo so tako omogočila ne le redno uredniško delo, temveč tudi dolgoročni razvoj portalov in njihovo prilagajanje potrebam uporabnikov ter knjižnic. Od leta 2023 upravljavci portalov Dobreknjige.si, Kamra, Knjižnice.si in Obrazi slovenskih pokrajin skladno z navodili Ministrstva za kulturo pripravljajo tudi medsebojno usklajen strateški načrt njihovega razvoja. V navodilih za pripravo programa je določeno: *»Upravljavci skupnih knjižničnih portalov morajo vlogi priložiti tudi medsebojno usklajeno strategijo razvoja le-teh v naslednjih treh letih, vključno z oceno stroškov za njihovo delovanje.«*

Platforma COBISS Ela je organizacijsko in tehnološko zasnovana drugače od omenjenih štirih portalov. V celoti je vključena v javni vzajemni bibliografski sistem COBISS in temelji na servisih IZUM. V okviru izvajanja posebnih nalog OOK je knjižnica upravljalka financirana za izvajanje nalog nacionalnega koordinatorja in agregatorja platforme.

Portali so med seboj povezani z aktivnimi povezavami na vstopnih straneh, kar uporabnikom omogoča enostavno prehajanje med vsebinami in obenem krepi njihovo prepoznavnost kot povezanega sistema digitalnih storitev slovenskih splošnih knjižnic. Portali se med seboj tudi vsebinsko dopolnjujejo;

biografsko geslo na portalu Obrazi slovenskih pokrajin se lahko na primer povezuje z domoznansko vsebino na Kamri ali z bralnimi priporočili na portalu Dobreknjige.si. S COBISS Elo je vsebinsko povezan portal Dobreknjige.si, da bralna priporočila uporabnike usmerjajo k izposoji e-knjig.

Portali so bili v letu 2025 na predstavitveni stojnici v okviru Slovenskega knjižnega sejma prvič skupaj predstavljeni. Skupna predstavitev je poudarila povezanost portalov in sodelovanje slovenskih splošnih knjižnic pri razvoju nacionalnega digitalnega knjižničnega prostora ter prispevala k večji prepoznavnosti njihovih digitalnih storitev med uporabniki.

Delovanje in razvoj portalov Dobreknjige.si, Kamra, Knjižnice.si in Obrazi slovenskih pokrajin temeljita na sodelovanju glavnega uredništva in območnih uredništev osrednjih območnih knjižnic.

Glavno uredništvo skrbi za vsebinsko in operativno vodenje portala, koordinacijo območnih uredništev, enotno uredniško politiko, usposabljanje urednikov in vnašalcev ter promocijo na nacionalni ravni. Spremlja delovanje in uporabo portala ter v sodelovanju z razvijalcem načrtuje njegov nadaljnji razvoj.

Območna uredništva izvajajo uredniške naloge na posameznih območjih. Skrbijo za pridobivanje in podporo vnašalcem ter partnerskim ustanovam, pregledovanje in urejanje vsebin, kakovost vnosov ter promocijo portala v lokalnem okolju. Hkrati predstavljajo pomembno povezavo med nacionalnim upravljanjem portala in knjižnicami oziroma drugimi sodelujočimi ustanovami na posameznem območju.

Pomemben in obsežen del delovanja portalov je redno in kontinuirano uredniško vzdrževanje vsebin. To vključuje sprotno posodabljanje podatkov, dopolnjevanje obstoječih strani, dodajanje novih vsebin, odstranjevanje zastarelih informacij ter skrb za pravilnost, aktualnost in kakovost objavljenih vsebin. Gre za stalno delo glavnega uredništva in območnih urednikov, ki zagotavlja zanesljivost in uporabnost portalov.

Nadzorni sveti portalov spremljajo njihovo upravljanje, delovanje in razvoj. Obravnavajo in potrjujejo letne načrte dela, vsebinska in finančna poročila ter strateške razvojne usmeritve. V nadzornih svetih portalov sodeluje poleg direktorjev najaktivnejših knjižnic tudi Združenje splošnih knjižnic.

Pri platformi COBISS Ela poslovni razvoj, koordinacijo deležnikov in agregatorstvo v imenu Združenja splošnih knjižnic izvaja Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto. Knjižnica zagotavlja dnevno podporo založnikom in knjižničarjem, uporabniško podporo pa v okviru svojega klicnega centra zagotavlja IZUM. Vsaka vključena knjižnica ima predstavnika v koordinacijskem odboru platforme, ki se redno sestaja, izvajajo pa se tudi usposabljanja knjižničarjev.

V nadaljevanju so za vse portale predstavljeni razvoj v obdobju 2021–2025, ključni dosežki in pomembnejše nadgradnje ter podatki o uporabi. Ker osrednje območne knjižnice v poročilih Ministrstvu za kulturo spremljajo tudi svoj prispevek ter prispevek knjižnic na posameznih območjih k soustvarjanju vsebin na portalih Dobreknjige.si, Kamra in Obrazi slovenskih pokrajin, so v nadaljevanju predstavljeni tudi ti podatki.

DOBREKNJIGE.SI (https://www.dobreknjige.si/)

Dobreknjige.si je spletni portal s priporočilno literaturo, namenjen promociji dobrega branja.

Glavno uredništvo portala (upravljanje, urejanje in razvoj) je v Osrednji knjižnici Srečka Vilharja Koper in v Goriški knjižnici Franceta Bevka Nova Gorica.

RAZVOJ IN UPORABA PORTALA V OBDOBJU 2021–2025

Portal soustvarja **52 slovenskih splošnih knjižnic**.

Na podlagi statističnih poročil za obdobje 2021–2025 so v nadaljevanju prikazani ključni podatki o razvoju in uporabi portala. Vsi podatki predstavljajo kumulativno stanje ob koncu posameznega leta.

Leto	Število vnašalcev (na dan 31. 12.)	Število zapisov (na dan 31. 12.)	Število obiskov (na dan 31. 12.)	Število ogledov (na dan 31. 12.)
2021	227	4.194	2.762.069	11.038.152
2022	240	4.682	3.342.494	12.961.059
2023	256	5.151	4.018.079	15.027.152
2024	294	5.711	4.638.170	17.213.804
2025	314	6.179	5.274.960	20.158.280

Tabela 21: Statistični podatki portala Dobreknjige.si v obdobju 2021–2025[9]

Število vnašalcev: Skupno število vnašalcev se je od leta 2021 do leta 2025 **povečalo za 38 %** (z 227 na 314). Največji letni prirast vnašalcev v tem obdobju je bil zabeležen leta 2024 (+38 novih vnašalcev).

Število vnosov: Vsebina portala nenehno raste. Število vnosov se je v petih letih **povečalo za skoraj 2.000 novih vnosov**, s 4.194 na koncu leta 2021 na 6.179 na koncu leta 2025.

9 Podatki za obiske in oglede temeljijo na statistiki Google Analytics, medtem ko podatki o vnašalcih in zapisih izhajajo iz zalednega sistema portala. Obiski predstavljajo število posameznih sej uporabnikov na portalu. En obisk zajema celotno interakcijo uporabnika na spletnem mestu od prihoda do odhoda. Ogledi predstavljajo skupno število vseh naloženih strani znotraj teh obiskov. Ker si uporabnik med enim obiskom običajno ogleda več različnih podstrani, je število ogledov praviloma višje od števila obiskov.

Obisk portala: Podatki Google Analytics kažejo na strmo rast obiska. Število obiskov se je v tem obdobju skoraj **podvojilo**, saj je s slabih 2,8 milijona leta 2021 naraslo na **več kot 5,2 milijona do konca leta 2025.**

Ogledi strani: Tudi število ogledov sledi trendu rasti obiska. Od leta 2021, ko je portal presegel mejo 11 milijonov ogledov, se je ta številka do konca leta 2025 **povzpela na preko 20 milijonov ogledov**.

Podatki po območjih OOK kažejo, da knjižnice z vseh desetih območij kontinuirano prispevajo nove vsebine na portal Dobreknjige.si. V obdobju 2021–2025 je bilo evidentiranih skupaj 2.462 novih zapisov. Obseg prispevkov se med območji sicer razlikuje – največ novih zapisov so v petletnem obdobju prispevale knjižnice osrednjeslovenskega območja (709), sledijo Dolenjsko (362), Goriško (299), Obalno-kraško (239), Celjsko-zasavsko (223) in Štajersko območje (222).

Območje OOK	2021	2022	2023	2024	2025	Skupaj
Celjsko	25	18	29	87	64	**223**
Dolenjsko	58	63	79	88	74	**362**
Gorenjsko	32	30	35	25	19	**141**
Goriško	60	42	67	66	64	**299**
Koroško	34	28	22	34	27	**145**
Obalno-kraško	62	38	47	45	47	**239**
Osrednjeslovensko	186	179	117	120	107	**709**
Pomursko	17	11	11	9	9	**57**
Spodnjepodravsko	10	10	4	18	23	**65**
Štajersko	45	55	37	49	36	**222**
SKUPAJ	**529**	**474**	**448**	**541**	**470**	**2.462**

Tabela 22: Prirast zapisov na portalu Dobreknjige.si po letih in območjih OOK

V obdobju 2021–2025 so bili po podatkih Google Analytics med zapisi, povezanimi s posameznimi območji OOK, najbolj ogledani zapisi osrednjeslovenskega območja, ki so dosegli 3,76 milijona ogledov. Sledili so zapisi goriškega območja z 1,72 milijona ogledov, obalno-kraškega z 1,32 milijona ter dolenjskega območja z 1,27 milijona ogledov.

Območje OOK	2021	2022	2023	2024	2025	Skupaj
Celjsko	175.443	137.353	133.547	64.743	173.221	**684.307**
Dolenjsko	242.317	286.652	299.602	137.284	306.106	**1.271.961**
Gorenjsko	187.712	211.670	224.991	73.376	159.682	**857.431**
Goriško	396.306	411.901	411.905	150.453	346.584	**1.717.149**
Koroško	62.117	78.231	94.647	49.396	108.451	**392.842**

Območje OOK	2021	2022	2023	2024	2025	Skupaj
Obalno-kraško	334.663	333.346	326.843	98.227	228.280	**1.321.359**
Osrednjeslovensko	785.503	980.737	937.328	320.793	735.802	**3.760.163**
Pomursko	40.784	47.490	42.677	11.855	32.230	**175.036**
Spodnjepodravsko	74.116	79.710	78.668	38.742	117.217	**388.453**
Štajersko	194.299	241.400	262.641	102.775	229.675	**1.030.790**
SKUPAJ	**2.493.260**	**2.808.490**	**2.812.849**	**1.047.644**	**2.437.248**	**11.599.491**

Tabela 23: Ogledi zapisov po letih in območjih OOK

Portal je rezultat aktivnega vsebinskega sodelovanja knjižnic iz vseh desetih območij OOK, hkrati pa tako ustvarjene vsebine dosegajo velik obseg uporabe. V petletnem obdobju je bilo na portal Dobreknjige.si vnesenih več kot 2.400 novih zapisov in 8,6 milijona njihovih ogledov, kar glede na celotno obdobje delovanja portala (tj. od leta 2014 do konca leta 2025) predstavlja približno 40 % vseh objavljenih zapisov in 43 % vseh ogledov portala.

KLJUČNE RAZVOJNE AKTIVNOSTI V OBDOBJU 2021–2025

2021

Portal je bil **vpisan v razvid medijev**, kar je omogočilo prijavo na Projektni razpis za sofinanciranje programskih vsebin medijev v letu 2022. V sodelovanju z Društvom slovenskih literarnih kritikov so bila pridobljena sredstva za pripravo in objavo literarnih kritik na portalu.

Izvedena je bila **razširitev portala z neleposlovnimi publikacijami** (humanistika).

Pripravljen je bil **sistem preverjanja bibliografskih zapisov ter pripravljeni kriteriji za izbor najboljšega ustvarjalca/ustvarjalke bralnih priporočil** na portalu Dobreknjige.si. Obe aktivnosti se odtlej izvajata redno vsako leto.

Pripravljena je bila **vsebinska zasnova za nov portal**.

Z 42 slovenskimi založbami so bili sklenjeni dogovori za objavo vzorčnih strani publikacij (gumb Prelistaj) ter povezav do spletnih knjigarn (gumb Kupi).

Sodelovanje pri organizaciji, izvedbi in promociji **Webinarja za moderatorje bralnih klubov** (2021 in 2022).

2022

V sodelovanju z Društvom slovenskih literarnih kritikov je bilo **na portalu objavljenih 74 strokovnih literarnih kritik**, financiranih s sredstvi, pridobljenimi na javnem razpisu.

Organiziran je bil **ciklus spletnih srečanj »Knjižarjenje za knjižničarje«**.

Izveden je bil **prvi izbor in podelitev nagrade za najboljšega vnašalca priporočil**. Priznanje podeljuje Združenje splošnih knjižnic (ZSK).

2023

Intenzivna izgradnja nove platforme

- Razviti so bili napredni moduli, kot so **»Štiri vrata«** (iskalnik po elementih privlačnosti: zgodba, osebe, prizorišče, jezik), **»Literarni GPS«** (skeniranje ISBN kode) ter iskanje po **barvi naslovnice**.
- Razvit je bil sistem za **osebne profile**, ki vključuje bralni dnevnik, časovnik branja in beleženje osebne statistike.
- V portal so bili **integrirani sistemi za oddajo citatov, reševanje kvizov ter elementi igrifikacije** (zbiranje točk in virtualnih nagrad).
- Razviti sta bili **novi aplikaciji za iOS in Android**, ki se samodejno prilagajata spletni verziji.

2024

Lansiranje novega portala in evalvacija:

- Prenovljeni portal je bil javnosti predstavljen **23. aprila 2024** ob svetovnem dnevu knjige.
- Po prenovi se je na portal **na novo registriralo čez 7.000 uporabnikov**, ki so začeli aktivno soustvarjati vsebine (komentarji, citati, bralni dnevniki).
- Izvedena je bila **interaktivna raziskava o iskalnih potrebah bralcev leposlovja** (278 udeležencev) za namen nadaljnje evalvacije portala.
- Izdana je bila **serija 60.000 tematskih knjižnih kazalk** za vse splošne knjižnice.

2025

Uvedena je bila avtomatizirana kontrola nedelujočih povezav za nakup knjig ter opozorila za neustrezno dolžino anotacij.

V administrativnem vmesniku je bila **omogočena neposredna interna komunikacija med uredniki in vnašalci.**

Uporabnikom je bilo **omogočeno naknadno urejanje oddanih citatov**.

Nabavljene so bile **prve strokovne monografije za vzpostavitev specializirane knjižnične zbirke s področja svetovanja za branje** v Knjižnici Koper.

V celotnem obdobju je potekal program izobraževanja študentov Oddelka za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani za pripravo bralnih priporočil na portalu Dobreknjige.si.

KAMRA (https://www.kamra.si/)

Portal Kamra je digitalna platforma, ki omogoča dostop do digitaliziranih vsebin iz knjižnic in drugih kulturnih ustanov. Vsebine so primarno predstavljene kot zgodbe, s spremnimi besedili ter pripadajočimi digitaliziranimi objekti in metapodatki. Vsebine portala so od marca 2010 dostopne tudi na Europeani.

Glavno uredništvo portala (upravljanje, urejanje in razvoj) je v Osrednji knjižnici Celje.

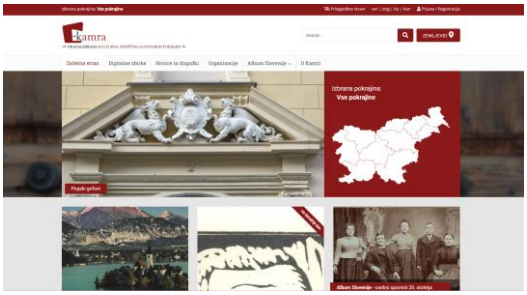

RAZVOJ IN UPORABA PORTALA V OBDOBJU 2021–2025

Leto	Ogledi (Statistični modul Kamra)	Ogledi (Google Analytics)	Število DZ (na dan 31. 12.)	Število MME (na dan 31. 12.)	Sodelujoči (organizacije, posamezniki, na dan 31. 12.)	Album Slovenije (skupaj objav na dan 31. 12.)
2021	3.134.515	769.297	878	49.232	397	142
2022	3.488.301	623.315	958	53.234	440	134
2023	4.045.129	665.224	1.051	56.686	459	117
2024	*ni podatka*	845.839	1.147	61.750	470	71
2025	*ni podatka*	753.728	1.241	66.657	493	242

Tabela 24: Statistični podatki portala Kamra v obdobju 2021–2025 [10]

Obseg digitalnih zbirk se je stalno povečeval. Število digitalnih zbirk je naraslo z 878 leta 2021 na 1.241 leta 2025, kar pomeni **41-odstotno rast**.

Močno se je povečal tudi obseg multimedijskih elementov, in sicer z 49.232 leta 2021 na 66.657 leta 2025 oziroma **za približno 35 %.**

[10] Odstopanje med Statističnim modulom Kamre in Google Analytics nastane, ker statistični modul Kamre v statistiko vključuje tudi obisk pojavnih oken z multimedijskimi elementi (MME). Ta okna nimajo lastnih URL-naslovov, zato jih Google Analytics ne zazna kot obisk strani.
DZ: digitalne zbirke (zgodbe).
MME: multimedijski elementi (digitalizirani objekti).

Mreža sodelujočih se je širila: število sodelujočih organizacij in posameznikov se je povečalo s 397 na 493 oziroma **za približno 24 %**.

Obiskanost portala ostaja visoka. Po podatkih Google Analytics je portal v obdobju 2021–2025 beležil med približno 623.000 in 846.000 ogledov letno. Največ jih je bilo leta 2024 (845.839). Podatki statističnega modula Kamra, ki so na voljo do leta 2023, prav tako kažejo rast – s 3,1 milijona ogledov leta 2021 na več kot 4 milijone leta 2023.

Album Slovenije izkazuje letna nihanja v številu objav: po upadu s 142 objav leta 2021 na 71 leta 2024 je bilo leta 2025 zabeleženih 242 objav, največ v celotnem obravnavanem obdobju.

Podatki po območjih kažejo, da je bilo **v petletnem obdobju na portal dodanih 460 novih digitalnih zbirk (zgodb)** in 24.914 multimedijskih elementov oziroma digitalnih objektov.

Največ digitalnih zbirk (zgodb) so v celotnem obdobju prispevale knjižnice **osrednjeslovenskega območja (118)**, sledijo **celjsko (75), dolenjsko (64) in štajersko območje (50)**.

Območje OOK	2021	2022	2023	2024	2025	Skupaj
Celjsko	20	15	11	16	13	**75**
Dolenjsko	19	16	11	9	9	**64**
Gorenjsko	7	4	3	3	5	**22**
Goriško	5	4	1	2	4	**16**
Koroško	4	4	5	4	4	**21**
Obalno-kraško	6	8	8	8	5	**35**
Osrednjeslovensko	17	19	19	32	31	**118**
Pomursko	1	1	19	6	9	**36**
Spodnjepodravsko	5	3	4	6	5	**23**
Štajersko	15	6	11	10	8	**50**
SKUPAJ	**99**	**80**	**92**	**96**	**93**	460

Tabela 25: Prirast digitalnih zbirk (zgodb) po letih in območjih OOK

V obdobju 2021–2025 je bilo dodanih skoraj 25.000 multimedijskih elementov (MME, digitalnih objektov). Največ so jih prispevale knjižnice osrednjeslovenskega območja (6.254) in dolenjskega območja (5.294), sledijo celjsko (2.950), obalno-kraško (2.398) in štajersko območje (2.180).

Območje OOK	2021	2022	2023	2024	2025	Skupaj
Celjsko	500	932	484	338	696	**2.950**
Dolenjsko	3255	642	510	475	412	**5.294**
Gorenjsko	518	406	79	211	285	**1.499**
Goriško	415	138	55	240	131	**979**
Koroško	541	492	286	221	423	**1.963**
Obalno-kraško	589	329	267	712	501	**2.398**
Osrednjeslovensko	689	754	999	1805	2.007	**6.254**
Pomursko	16	9	121	44	63	**253**
Spodnjepodravsko	294	148	212	328	162	**1.144**
Štajersko	702	145	427	683	223	**2.180**
SKUPAJ	**7.519**	**3.995**	**3.440**	**5.057**	**4.903**	**24.914**

Tabela 26: Prirast MME (digitalnih objektov) po letih in območjih OOK

Po podatkih **Google Analytics** je **portal Kamra v obdobju 2021–2025 zabeležil skupaj 3.684.403 oglede**. Letno število ogledov je nihalo med približno 623.000 in 846.000, največ pa jih je bilo zabeleženih leta 2024 (845.839). Tudi leta 2025 je portal dosegel več kot 750.000 ogledov.

	2021	2022	2023	2024	2025	Skupaj
SKUPAJ	**796.297**	**623.315**	**665.224**	**845.839**	**753.728**	**3.684.403**

Tabela 27: Število ogledov po letih in območjih OOK (Google Analytics)[11]

KLJUČNE RAZVOJNE AKTIVNOSTI V OBDOBJU 2021–2025

2021

Izvedena je bila obsežna **migracija portala s platforme Joomla na platformo WordPress**, ki nudi boljšo razvojno podporo in večjo varnost.

[11] Poročila vsebujejo podatke o številu ogledov po posameznih mesecih in skupnem številu ogledov portala (Google Analytics), ne vsebujejo pa podatkov o ogledih po posameznih knjižničnih območjih.

Uvedene so bile **nove funkcije za lažjo orientacijo**: filtri pri iskanju, zemljevid vseh multimedijskih elementov (MME) in prilagoditev berljivosti z večjimi črkami.

2022

Naslovna stran je dobila večji interaktivni zemljevid Slovenije, ki omogoča neposredno filtriranje vsebin po pokrajinah.

Vzpostavljeno je bilo **novo okno »Izpostavljene vsebine«** za boljšo vidnost kakovostnih zgodb.

Iskalnik je bil nadgrajen z dodatnimi filtri: datum objave, organizacija in partner.

Izvedenih je bilo **8 delavnic za 108 vnašalcev**, namenjenih usposabljanju za delo v novem WordPress okolju.

2023

Organiziran je bil **Festival Kamra 4.0**, kjer so bila **prvič podeljena Priznanja Kamra najboljšim vnašalcem in avtorjem**.

V digitalne zbirke so se začeli vključevati **3D modeli objektov** (v sodelovanju s podjetjem Arctur).

Na koncu vsake zbirke je bil **dodan razdelek s sorodnimi vsebinami**, ki uporabnike spodbuja k nadaljnjemu raziskovanju.

2024

Razvit in implementiran je bil **navigacijski element z uporabo QR kod**, ki omogoča **dostop do vsebin neposredno s fizičnih lokacij ali zgradb** (npr. zbirka *Zgodba o klopeh in ljudeh*).

Portal Kamra je prejel prestižno Trubarjevo priznanje za pomembne prispevke k ohranjanju nacionalne pisne kulturne dediščine.

Izdelan je bil **nov promocijski video za večjo prepoznavnost portala**.

2025

Izvedena je bila **tehnična in vsebinska prenova Albuma Slovenije** z enotno vstopno točko, bolj pregledno razporeditvijo ter izpostavitvijo albumov krajev in tematskih zbirk. Omogočena je bila interakcija uporabnikov, ki lahko zdaj neposredno vnašalcu fotografije pošljejo komentarje ali predloge za popravke.

KNJIŽNICE.SI (https://www.knjiznice.si/)

Knjižnice.si je portal slovenskih splošnih knjižnic, ki na enem mestu združuje vse pomembne informacije o dejavnosti slovenskih splošnih knjižnic.

Glavno uredništvo portala (upravljanje, urejanje in razvoj) je v Mariborski knjižnici.

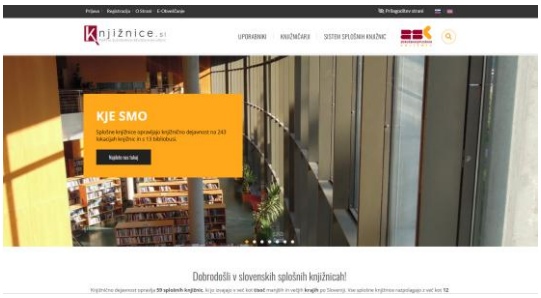

RAZVOJ IN UPORABA PORTALA V OBDOBJU 2021–2025

Leto	Število uporabnikov (Google Analytics)	Število ogledov strani (Google Analytics)
2021	14.186	50.606
2022	15.453	50.900
2023	15.831	52.865
2024	20.333	63.468
2025	21.281	62.610

Tabela 28: Statistični podatki portala Knjižnice.si v obdobju 2021–2025

Število uporabnikov se je od leta 2021 do 2025 nenehno povečevalo, pri čemer je bil največji skok zabeležen v letu 2024 – 28-odstotna rast glede na leto 2023. Ta porast v letu 2024 poročilo pripisuje uvedbi platforme COBISS Ela (najbolj obiskana stran na portalu, največji obisk portala v enem dnevu na dan, ko je začela delovati platforma COBISS Ela).

Število ogledov strani je prav tako naraščalo do leta 2024, ko je doseglo vrh s 63.468 ogledi. V letu 2025 se je število ogledov strani kljub porastu števila uporabnikov nekoliko zmanjšalo (za 1,4 % glede na leto poprej).

Poročila izpostavljajo, da so **na obisk vplivali posebni dogodki, kot je Dan splošnih knjižnic** (npr. v letih 2021 in 2023) ter uvedba novih vsebin, kot so spletne strani v angleščini (2023) in COBISS Ela (2024).

KLJUČNE RAZVOJNE AKTIVNOSTI V OBDOBJU 2021–2025

2021

Vzpostavitev tematskih strani za obdobje epidemije: ustvarjena je bila stran Knjižnice v novi realnosti s podstranema Knjižnice med epidemijo in Mediji o knjižnicah.

Pripravljen je bil **sistematičen seznam virtualnih vsebin**, ki so jih knjižnice ustvarile v času omejene dostopnosti.

Prenovljena je bila stran **Razpisi** z uvedbo zavihkov za boljšo preglednost.

V naslovno pasico portala so bile **dodane neposredne povezave do portalov** Kamra, Dobre knjige in Obrazi slovenskih pokrajin.

2022

Implementirana je bila **nova funkcionalnost »e-Obveščanje«**, ki uporabnikom omogoča prejemanje obvestil o novostih in dogodkih na e-naslov.

Portal je **pridobil ISSN številko (2820-6738) in uraden bibliografski opis** v sistemu COBISS.

Posodobljeni so bili podatki za 842 postajališč bibliobusov.

2023

Junija 2023 je bila **javno objavljena angleška verzija portala**, ki vključuje 14 ključnih strani in statistične podatke v angleščini.

Objavljena je bila **nova stran Cilji trajnostnega razvoja in knjižnice**. Temeljito sta bili posodobljeni strani Kompetenčni centri in kompetenčne vsebine ter Formalna strokovna izobrazba.

2024

Vzpostavljeni sta bili **dve novi strani, namenjeni platformi za izposojo e-knjig**: Platforma COBISS Ela in COBISS Ela za bralce.

Izvedena je bila **obsežna tehnična optimizacija portala za doseganje pogojev v skladu z Zakonom o dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij**, s čimer je bila dosežena 96-odstotna dostopnost namizne verzije.

Izvedena je bila **optimizacija za boljši priklic portala** s strani spletnih brskalnikov.

2025

Razvit in implementiran je bil **modul Intranet, ki omogoča zaprt dostop do dokumentacije** (zapisniki, pogodbe, delovna gradiva) za člane Združenja splošnih knjižnic in delovne skupine.

Urejen je bil **dostop do storitve ARNES Shramba** za shranjevanje večjih količin podatkov, potrebnih za delovanje intraneta.

Leto 2025 je bilo v znamenju **priprav na celovito prenovo portala**, načrtovano za leto 2026. Pripravljene so bile idejne zasnove, reorganizacija vsebin in izbrana ponudba vzdrževalca za izvedbo.

OBRAZI SLOVENSKIH POKRAJIN (https://www.obrazislovenskihpokrajin.si/)

Portal **Obrazi slovenskih pokrajin** je spletni biografski leksikon znanih osebnosti slovenskih pokrajin ter Slovencev v zamejstvu in po svetu.

Glavno uredništvo portala (upravljanje, urejanje in razvoj) je v Mestni knjižnici Kranj.

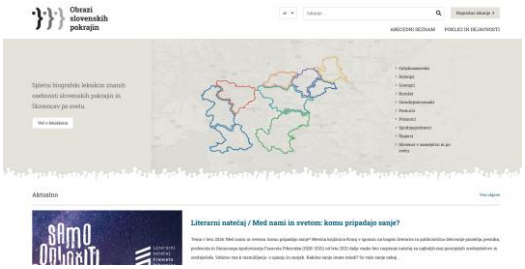

RAZVOJ IN UPORABA PORTALA V OBDOBJU 2021–2025

Leto	Število vnašalcev (na dan 31. 12.)	Število novih vnosov (biografij)	Skupno število objavljenih (javno vidnih na portalu) (na dan 31. 12.)	Število ogledov strani (Google Analytics)
2021	43	238	6587	315.569
2022	46	219	5534[12]	335.252
2023	45	428[13]	5931	374.832
2024	44	190	6114	420.352
2025	55	200	6316	470.628

Tabela 29: Statistični podatki portala Obrazi slovenskih pokrajin v obdobju 2021–2025

Število vnašalcev je bilo v obdobju 2021–2024 razmeroma stabilno in se je gibalo med 43 in 46, leta 2025 pa se je povečalo na 55. V primerjavi z letom 2021 to pomeni približno **28-odstotno povečanje**, kar kaže na širjenje mreže sodelujočih ustvarjalcev vsebin.

Število novih biografskih vnosov med leti ni povsem primerljivo. Leta 2023 je bilo evidentiranih 428 novih vnosov, vendar je bilo med njimi 234 biografij, prenesenih s spletnega leksikona Obrazi Srca Slovenije, zato visoka vrednost tega leta ne pomeni zgolj rednega letnega prirasta novih vsebin. Brez

12 1272 biografij umaknjenih v administracijski vmesnik (prekratke, po pregledu in dopolnitvi bodo ponovno objavljene).

13 234 biografij je bilo uvoženih s spletnega leksikona Obrazi Srca Slovenije (Knjižnica Litija).

prenesenih zapisov bi letni prirast znašal približno 194 biografij, kar je primerljivo z letoma 2024 in 2025.

Skupno število javno objavljenih biografij: Zmanjšanje s 6.587 leta 2021 na 5.534 leta 2022 je posledica obsežnega uredniškega pregleda, v okviru katerega je bilo 1.272 prekratkih oziroma vsebinsko neustreznih biografij začasno umaknjenih iz javne objave v administracijski vmesnik, da bi jih bilo mogoče dopolniti in po ponovnem pregledu ponovno objaviti. Od leta 2023 dalje se je število javno dostopnih biografij ponovno povečevalo in je konec leta 2025 doseglo 6.316.

Uporaba portala: Število ogledov strani se je povečalo v vsakem letu: s 315.569 leta 2021 na 335.252 leta 2022, 374.832 leta 2023, 420.352 leta 2024 in 470.628 leta 2025. **V petletnem obdobju se je tako letno število ogledov povečalo za približno 49 %.**

KLJUČNE RAZVOJNE AKTIVNOSTI V OBDOBJU 2021–2025

2021

Tehnično je bil **izveden prevod vstopnih strani v angleščino, italijanščino in madžarščino**.

Izvedeno je bilo **obsežno urejanje dvojnic**, da bi za vsako osebo na portalu obstajalo le eno geslo.

Izboljšano je bilo **napredno iskanje** in urejeno **avtomatsko citiranje biografskih gesel**.

Pripravljeni so bili prvi **enotni promocijski materiali** (zgibanke, plakati).

Prva sezona **pogovornih večerov, katerih glavna nit so osebe, predstavljene na portalu Obrazi slovenskih pokrajin.** Pogovorni večeri so potekali v vseh splošnih knjižnicah Gorenjskega območja, kasneje so idejo povzela tudi nekatera druga knjižnična območja.

2022

Več kot 1.200 prekratkih ali neustreznih gesel je bilo umaknjenih iz javne objave v administracijo za namen dopolnitve.

Pripravljeni in objavljeni so bili uradni **Kriteriji za presojanje kakovosti biografskega gesla**.

Portalu se je priključilo pet novih knjižnic, vključno s Slovensko študijsko knjižnico v Celovcu, kar je okrepilo **čezmejno sodelovanje**.

Posodobljeni so bili **avtomatski odgovori uporabnikom** ob predlaganju novih oseb, **kazalke pa so bile opremljene s QR-kodami**.

2023

Izveden je bil **sistemski prenos biografij iz leksikona Obrazi Srca Slovenije** (Knjižnica Litija), kar je vključevalo ročni pregled in uskladitev poklicev.

V vmesniku je bila **omogočena možnost iskanja po vnašalcu ali ustanovi, ki je prispevala geslo**.

Objavljen je bil strokovni **članek o metodologiji OSP**, portal pa je bil vključen v **domoznansko zgibanko Sekcije za domoznanstvo ZBDS**.

2024

Urejen je bil **podrobnejši prikaz zadetkov iskanja**, ki po novem vključuje fotografijo, izvleček in področje delovanja.

Vzpostavljena je bila **skupna Facebook stran portala** za sistemsko regijsko promocijo.

Uporabnikom je bila omogočena **naročnina na obvestila o novih biografijah**, na vstopni strani pa je bil **posodobljen zemljevid z regijskimi mejami**.

Pripravljen je bil **dogovor, ki omogoča vnašanje tudi posameznikom, ki niso del uradnih ustanov**.

2025

Izvedena je bila **optimizacija za iskalnike** (format naslova "Ime PRIIMEK") in **prilagoditev smernicam dostopnosti WCAG 2.2 AA**, vključno z uvedbo temnega načina.

Posodobljena je bila platforma WordPress, optimizirano delovanje baze in prenovljen vmesnik za urejanje šifrantov.

Vzpostavljena je bila **podstran s predstavitvijo vseh sodelujočih knjižnic in njihovih prispevkov**.

Omogočen je bil **prikaz lokalnih vsebin (npr. "Obrazi Kranja") preko iskanja po občinah na zemljevidu** ter **napredno iskanje po več občinah hkrati**.

Za zapise žensk brez fotografije je bila uvedena **uporaba ženske silhuete**.

COBISS Ela (https://cobiss.si/ela/)

COBISS Ela je javna nacionalna platforma za izposojo e-knjig v slovenskih knjižnicah, ki je začela delovati junija 2024. Povezuje vse splošne knjižnice, ter Narodno in univerzitetno knjižnico (NUK), Univerzitetno knjižnico Maribor (UKM), Slovensko študijsko knjižnico Celovec, Knjižnico Univerze na Primorskem in Centralno pravosodno knjižnico.

COBISS Ela predstavlja primer dobre prakse sodelovanja med založniki, knjižnicami in razvijalcem platforme IZUM-om. Njena posebnost je v povezovanju različnih deležnikov v skupnem modelu javne storitve izposoje e-knjig, ki usklajuje interese založnikov, knjižnic in uporabnikov. Takšen model sodelovanja predstavlja posebnost tudi v evropskem prostoru. Pomemben temelj uspešnega delovanja platforme so kontinuirana komunikacija, usklajevanje interesov in potreb sodelujočih partnerjev ter sprotno iskanje rešitev, ki omogočajo dolgoročno in učinkovito delovanje sistema.

Poslovni razvoj platforme, koordinacijo sodelujočih deležnikov in agregatorstvo v imenu Združenja splošnih knjižnic izvaja Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto. V sodelovanju z IZUM ter drugimi partnerji skrbi za razvoj platforme, usklajevanje potreb sodelujočih in nemoteno sodelovanje založnikov ter knjižnic. IZUM zagotavlja tehnični razvoj, vzdrževanje in uporabniško podporo.

COBISS Ela je vključena v vzajemni bibliografski sistem COBISS in deluje prek treh medsebojno povezanih rešitev IZUM: aplikacije COBISS Ela za upravljanje ponudbe založnikov, funkcionalnosti v COBISS Lib za knjižnice ter uporabniškega portala v okolju COBISS+.

Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto ima kot koordinatorka in agregatorka nacionalne platforme za izposojo e-knjig od leta 2024 tudi svojega predstavnika v skupini NAPLE.

RAZVOJ IN UPORABA PLATFORME V ODBOBJU 2024–2025

Leto	Število e-knjig	Število uporabnikov	Število sodelujočih založnikov in založb	Število izposoj
2024	2.545	13.589	56	58.233
2025	3.057	25.759	67	103.820

Tabela 30: Statistični podatki platforme COBISS Ela v obdobju 2024–2025

KLJUČNE RAZVOJNE AKTIVNOSTI 2024–2025

2024

Vzpostavitev in zagon platforme.

Izvedeno je bilo testiranje z 18 splošnimi knjižnicami in petimi založniki, pripravljeni so bili pravni in poslovni okvir, navodila za založnike, knjižničarje in uporabnike ter priporočeni poslovni profili za knjižnice.

Izvedena so bila številna izobraževanja za različne skupine knjižničnih zaposlenih, med drugim za zaposlene v Službi za nabavo gradiva, direktorje knjižnic in zaposlene, ki neposredno delajo z uporabniki. Izobraževanja so potekala v živo in na daljavo.

Pripravljena sta bila promocijska strategija in nabor komunikacijskih orodij za podporo promociji COBISS Ele v celotni knjižnični mreži.

2025

Lansirana je bila različica **COBISS Ela 2.0**, ki je prinesla nove funkcionalnosti za knjižnice in založnike, med drugim možnost vključevanja brezplačnih naslovov, izboljšano spremljanje obračunov, poenostavljeno poslovanje samozaložnikov ter možnost oblikovanja spletne strani za založnike.

Marca 2025 je začel delovati **samostojni spletni portal ela.cobiss.net**, ki na sodoben in uporabnikom prijazen način predstavlja ponudbo e-knjig. V portal so vključena tudi bralna priporočila s portala Dobreknjige.si. Posodobljena so bila navodila za uporabo, izvedene pa so bile tudi promocijske aktivnosti na nacionalni in mednarodni ravni.

Pomemben del razvoja je predstavljala **stalna koordinacija in strokovna podpora sodelujočim** partnerjem. Zagotavljana je bila dnevna pomoč knjižnicam in založnikom, potekali so redni mesečni sestanki s koordinatorji, izvedene so bile delavnice na vseh desetih območjih osrednjih območnih knjižnic, kontinuirano pa sta potekala tudi vključevanje novih založnikov in širjenje ponudbe e-knjig. Razvoj platforme je temeljil na sprotnem usklajevanju potreb in interesov sodelujočih partnerjev ter iskanju rešitev, ki podpirajo učinkovito poslovanje založnikov, izvajanje storitve v knjižnicah in dostopnost e-knjig za uporabnike.

2.3 Nacionalna koordinacija osrednjih območnih knjižnic

Financiranje

V obravnavanem obdobju se je način financiranja koordinacijskih nalog na področju izvajanja posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic (OOK) spremenil.

Leta 2021 je Ministrstvo za kulturo Narodni in univerzitetni knjižnici (NUK) dodelilo 20.600 EUR za »dejavnost NUK za deset splošnih knjižnic, ki opravljajo naloge osrednjih območnih knjižnic«. V naslednjih letih, to je v letih 2022, 2023, 2024 in 2025, NUK sredstev Ministrstva za kulturo za ta namen ni več prejemal. Financiranje vsebin, povezanih s koordinacijo posebnih nalog OOK in projektov na nacionalni ravni, je bilo vključeno neposredno v sredstva, ki jih je Ministrstvo za kulturo zagotavljalo desetim OOK za izvajanje posebnih nalog iz 27. člena Zakona o knjižničarstvu.

Terminologija in višina sredstev sta se v posameznih letih nekoliko spreminjali:

LETO	OPREDELITEV OZIROMA NAČIN FINANCIRANJA
2021	NUK je prejel **20.600 EUR** za »dejavnost NUK za deset splošnih knjižnic, ki opravljajo naloge osrednjih območnih knjižnic«.
2022	Ministrstvo je med programskimi materialnimi stroški posebnih nalog OOK predvidelo sredstva za »izvajanje koordinacije dejavnosti splošnih knjižnic za knjižnični sistem ter projektov na nacionalni ravni«. V okviru te postavke je posamezna OOK za koordinacijske vsebine prejela praviloma **3.000 EUR**.
2023	V okviru sredstev za vsebine za nudenje strokovne pomoči vsem knjižnicam območja, v skupni višini do 33.000 EUR na OOK, je bilo **do 5.000 EUR na OOK** namenjenih »izvajanju koordinacije dejavnosti in projektov«.
2024	V okviru sredstev za strokovno pomoč v višini do 35.000 EUR na OOK je bilo za »izvajanje koordinacije dejavnosti in projektov« namenjenih **do 6.000 EUR na OOK**.
2025	V okviru sredstev za strokovno pomoč v višini do 40.000 EUR na OOK je bilo za »izvajanje koordinacije dejavnosti in projektov« namenjenih **do 6.000 EUR na OOK**.

Tabela 31: Način financiranja nacionalne koordinacije OOK po letih

Na ta način je Ministrstvo za kulturo po letu 2021 financiranje koordinacijskih nalog preneslo iz financiranja NUK v sistem financiranja posebnih nalog OOK. Izraz »izvajanje koordinacije dejavnosti in projektov«, ki se uporablja v dokumentaciji Ministrstva za kulturo, od vzpostavitve nacionalne koordinacije predstavlja finančno podlago za izvajanje nalog, ki se v okviru OOK izvajajo kot nacionalna koordinacija območnosti oziroma nacionalna koordinacija posebnih nalog OOK.

Normativna podlaga in vzpostavitev

Pomembno normativno podlago je prinesel Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične javne službe (Uradni list RS, št. 28/23). 41. člen pravilnika določa, da se usmeritve za izvajanje posebnih nalog OOK za petletno obdobje pripravijo v okviru nacionalne koordinacije posebnih nalog OOK, nacionalno koordinacijo pa na podlagi izhodišč ministrstva, pristojnega za kulturo, zagotavljajo same OOK.

Marca 2023 je bila v organizaciji Združenja splošnih knjižnic (ZSK) izvedena strateška delavnica *Osrednje območne knjižnice kot nosilke strokovnega razvoja*. Delavnica je bila pomembna tudi za opredelitev vlog

posameznih deležnikov prihodnje nacionalne koordinacije: koordinatorjev posebnih nalog OOK, direktorjev OOK, Združenja splošnih knjižnic in nacionalnega koordinatorja.

Nacionalna koordinacija je bila formalno vzpostavljena 1. julija 2023. Za obdobje od 1. julija 2023 do 30. junija 2025 je bila sklenjena *Pogodba o izvajanju storitev nacionalne koordinacije območnosti* med Goriško knjižnico Franceta Bevka Nova Gorica, preostalimi devetimi OOK in Združenjem splošnih knjižnic. Izvajanje storitve je prevzela Goriška knjižnica, naloge nacionalne koordinatorke posebnih nalog OOK pa njena zaposlena.

Po izteku prve pogodbe je bila sklenjena nova pogodba za obdobje od 1. julija 2025 do 30. junija 2027, s čimer je bilo zagotovljeno neprekinjeno nadaljevanje nacionalne koordinacije.

Po pogodbi izvajanje nacionalne koordinacije območnosti obsega:

1. koordinacijo izvajanja aktivnosti OOK za uresničevanje strateških ciljev in ukrepov iz dokumenta Strategija razvoja splošnih knjižnic 2022–2027,
2. povezovanje z vsemi deležniki in institucijami s področja knjižničarstva;
3. povezovanje in usmerjanje dela koordinatorjev OOK, sodelovanje z aktivom direktorjev OOK v okviru ZSK in s timom OOK (direktorji in koordinatorji);
4. koordinacija oblikovanja programov območnosti vseh OOK;
5. oblikovanje in vodenje dela delovnih skupin v okviru nacionalne koordinacije območnosti;
6. delovanje na mednarodnem nivoju;
7. promocija poslanstva OOK;
8. oblikovanje letnih vsebinskih in finančnih programov dela in letnih vsebinskih in finančnih poročil o delu nacionalne koordinacije območnosti, ki jih potrdi aktiv direktorjev OOK;
9. prijavo izvajanja nacionalne koordinacije območnosti pri Ministrstvu za kulturo z namenom pridobitve finančnih sredstev za izvajanje nacionalne koordinacije v celotnem obsegu.

Izvajanje nalog nacionalne koordinacije

V obdobju od sredine leta 2023 do konca leta 2025 se je v okviru nacionalne koordinacije OOK **vzpostavilo redno in sistematično sodelovanje med njenimi deležniki**. Nacionalna koordinatorka posebnih nalog OOK ima pri tem **povezovalno in usklajevalno vlogo**. Z vodenjem sestankov koordinatorjev OOK, tima OOK in v določenem obdobju tudi aktiva OOK ter sodelovanjem in prisotnostjo na sestankih delovnih skupin, ki delujejo v okviru nacionalne koordinacije OOK, zagotavlja kontinuiran pretok informacij, medsebojno obveščenost, preglednost delovanja in usklajevanje skupnih aktivnosti. Hkrati s sodelovanjem z drugimi deležniki s področja knjižničarstva (ZBDS, NUK ipd.) ter z Ministrstvom za kulturo povezuje delovanje OOK s širšim strokovnim okoljem ter omogoča dvosmerno izmenjavo informacij, pobud, stališč. Med začetnimi aktivnostmi nacionalne koordinatorke so bili obiski vseh desetih OOK, namenjeni neposrednemu spoznavanju delovanja posameznih knjižnic, prepoznavanju potreb in pričakovanj ter oblikovanju skupnih izhodišč za nadaljnje sodelovanje.

Pomembna naloga nacionalne koordinacije je **vzpostavljanje, povezovanje in usklajevanje delovanja strokovnih delovnih skupin**, ki obravnavajo posamezna področja delovanja splošnih knjižnic. Glede na ugotovljene potrebe in skupne dogovore se oblikujejo nove delovne skupine, bodisi za obravnavo konkretnih strokovnih vprašanj bodisi za izvedbo posameznih razvojnih nalog. Tako je bila v okviru nacionalne koordinacije ustanovljena Delovna skupina za COBISS, katere delovanje je pozneje prešlo pod okrilje ZSK, za pripravo Usmeritev 2025–2029 pa so bile oblikovane začasne tematske delovne

skupine. V okviru nacionalne koordinacije delujeta tudi Delovna skupina sistemskih administratorjev in informatikov OOK ter Delovna skupina domoznancev, ki jo vodi Knjižnica Ivana Potrča Ptuj.

Nacionalna koordinatorka sodeluje pri delu navedenih skupin, kar omogoča **povezovanje strokovnih področij, prenos informacij, ugotovitev in pobud**. Vključena je tudi v nadzorne svete skupnih knjižničnih portalov Dobreknjige.si, Kamra, Knjižnice.si in Obrazi slovenskih pokrajin, pri čemer nadzornemu svetu portala Dobreknjige.si predseduje. Takšna vključenost omogoča pregled nad delovanjem in razvojem portalov, prepoznavanje skupnih vprašanj, pomembnih za nadaljnje delovanje.

Pomemben vidik delovanja nacionalne koordinacije je tudi **sodelovanje s ključnimi institucijami in strokovnimi organizacijami slovenskega knjižničarstva**. Nacionalna koordinatorka redno sodeluje s predsednikom Združenja splošnih knjižnic (ZSK) in je vključena v različne delovne skupine združenja. Takšno sodelovanje omogoča povezovanje aktivnosti OOK s širšimi razvojnimi prizadevanji slovenskih splošnih knjižnic.

Posebej pomembno je **sodelovanje z Ministrstvom za kulturo**, ki vključuje redno izmenjavo informacij, usklajevanje vprašanj, povezanih z izvajanjem posebnih nalog OOK, ter koordinirano zbiranje in posredovanje podatkov za potrebe spremljanje knjižnične dejavnosti, nacionalnih programov in drugih strateških dokumentov. Nacionalna koordinatorka je v celotnem obdobju sodelovala tudi na sejah Strokovne komisije za knjižnično dejavnost Ministrstva za kulturo, na katerih so bili obravnavani letni programi izvajanja posebnih nalog OOK. Ministrstvu sta bila predstavljena tudi Usmeritve za izvajanje posebnih nalog OOK 2025–2029 in pripadajoči Akcijski načrt.

Sodelovanje s širšim strokovnim okoljem poteka tudi v okviru **Zveze bibliotekarskih društev Slovenije (ZBDS),** kjer je nacionalna koordinatorka članica Izvršnega odbora Sekcije za splošne knjižnice, ter z udeležbo na strokovnih posvetovanjih in pripravo strokovnih prispevkov.

Pomembno obliko sodelovanja predstavljajo tudi **strokovna delovna srečanja tima OOK**, namenjena poglobljeni obravnavi skupnih razvojnih vprašanj, izmenjavi strokovnih pogledov ter iskanju in oblikovanju usklajenih rešitev. Takšna srečanja omogočajo intenzivnejše sodelovanje direktorjev in koordinatorjev OOK ter skupno načrtovanje nadaljnjega razvoja. V letu 2025 je bilo tovrstno dvodnevno srečanje namenjeno pripravi Akcijskega načrta za uresničevanje Usmeritev za izvajanje posebnih nalog OOK 2025–2029.

Ena ključnih nalog nacionalne koordinacije je bila priprava **Usmeritev za izvajanje posebnih nalog OOK za obdobje 2025–2029** in pripadajočega **Akcijskega načrta**. Pripravo petletnih usmeritev določa 41. člen Pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične javne službe, ki to nalogo umešča v okvir nacionalne koordinacije OOK. Priprava dokumentov je potekala v letih 2024 in 2025 kot proces, v katerega so bili vključeni koordinatorji in direktorji OOK, ZSK, drugi strokovni delavci splošnih knjižnic, predstavniki Ministrstva za kulturo, Narodne in univerzitetne knjižnice in Oddelka za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Na podlagi analize obstoječega stanja, strokovnih razprav in dela delovnih skupin so bile oblikovane skupne razvojne usmeritve. Nacionalna koordinatorka je pri tem povezovala sodelujoče, usklajevala prispevke delovnih skupin in vodila pripravo in oblikovanje obeh dokumentov. Usmeritve predstavljajo ključne smernice za izvajanje posebnih nalog OOK v petletnem obdobju. Pomen dokumenta je v zagotavljanju usklajenega, enakomernega in učinkovitega razvoja mreže slovenskih splošnih knjižnic na regionalnem in nacionalnem nivoju. Dokument je temelj za pripravo letnih programov dela in finančnih načrtov za izvajanje posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic ter programov dela nacionalne koordinacije.

Usmeritev za izvajanje posebnih nalog OOK 2025–2029 in Akcijski načrt sta bila predstavljena na vseh desetih območjih OOK.

Pomemben strokovni prispevek nacionalne koordinatorke v letu 2025 je bilo tudi sodelovanje pri pripravi raziskave Razvoj informacijskih in komunikacijskih tehnologij v knjižničnem okolju: analiza stanja in razvojnih potreb. Namen raziskave je bil pridobiti celovitejši vpogled v stanje in razvoj informacijsko-komunikacijskih tehnologij (IKT) v slovenskih splošnih knjižnicah, preveriti uresničevanje ciljev, opredeljenih v dokumentu Strateške usmeritve na področju IKT v splošnih knjižnicah za obdobje 2019–2028, ter prepoznati ključne razvojne potrebe za prihodnje obdobje. Raziskava je bila predstavljena tudi širši strokovni javnosti na Posvetovanju sekcij ZBDS leta 2025.

Pomembna naloga je tudi delovanje na mednarodnem nivoju – v obravnavanem obdobju je bil poudarek na spoznavanju delovanja tujih knjižnic, njihovih razvojnih pristopov in inovativnih rešitev, kar omogoča širši pogled na izzive slovenskega splošnega knjižničarstva ter spodbuja razmislek o možnostih njihovega prenosa v domače okolje. V ta namen je nacionalna koordinatorka organizirala strokovna obiska tima OOK na Nizozemskem leta 2024 in Danskem leta 2025.

V sodelovanju med nacionalno koordinatorko, vodjo Kompetenčnega centra za domoznanstvo ter Centrom za mednarodno sodelovanje Mestne knjižnice Ljubljana je bila pripravljena tudi uspešna prijava Združenja splošnih knjižnic na program Erasmus+. S tem je bil prvič vzpostavljen model prijave prek ZSK, ki je zaposlenim iz vseh slovenskih splošnih knjižnic omogočil vključitev v mednarodne mobilnosti brez priprave samostojnih projektnih prijav. Knjižnice so tako lahko izkazale interes za sodelovanje, medtem ko sta prijava in administrativno vodenje projekta potekala na ravni ZSK. Takšen pristop je zmanjšal administrativne ovire za posamezne knjižnice in olajšal dostop do mednarodnega strokovnega izpopolnjevanja.

3. naloga: Koordinacija zbiranja, obdelave in hranjenja domoznanskega gradiva za svoje območje

Ministrstvo za kulturo je v neposrednih pozivih za načrtovanje programov posebnih nalog OOK v obdobju 2021–2025 poudarjalo, da morajo **načrtovane dejavnosti prispevati k razvoju knjižnične dejavnosti na širšem območju in zmanjševanju razlik med knjižnicami**. Med vsebinami tretje posebne naloge je **posebej prednostno obravnavalo digitalizacijo domoznanskega gradiva, pomembnega za širše območje OOK**. Pri načrtovanju projektov digitalizacije je spodbujalo sodelovanje več partnerjev in nadaljevanje že začetih projektov, zahtevalo določitev prednostnih nalog ter upoštevanje strokovnih smernic za digitalizacijo in dolgotrajno ohranjanje digitalnih vsebin. Poseben poudarek je bil namenjen preprečevanju podvajanja digitalizacije in zagotavljanju javne dostopnosti gradiva prek skupnih knjižničnih portalov oziroma Digitalne knjižnice Slovenije.

Poleg digitalizacije so OOK v okviru tretje posebne naloge izvajale tudi koordinacijo pridobivanja domoznanskega gradiva, informiranje zavezancev za obvezni izvod, strokovno pomoč pri bibliografski obdelavi in normativni koydntroli ter različne dejavnosti za predstavljanje domoznanskih zbirk. Pomemben del njihovega dela je bilo tudi sodelovanje pri pripravi domoznanskih vsebin za portala Kamra in Obrazi slovenskih pokrajin ter pri skupnih projektih knjižnic območja.

Izvajanje tretje posebne naloge vseh desetih OOK v obdobju 2021–2025 je v nadaljevanju predstavljeno po posameznih vsebinskih področjih. Najprej so obravnavane dejavnosti, povezane s koordinacijo in sodelovanjem s knjižnicami območja, nato sodelovanje osrednjih območnih knjižnic v Delovni skupini domoznancev OOK ter strokovna srečanja in izobraževanja s področja domoznanstva. Sledi predstavitev aktivnosti na področju strokovne obdelave domoznanskega gradiva ter predstavljanje in promocija domoznanstva. Zadnji del je namenjen digitalizaciji domoznanskega gradiva, ki jo je Ministrstvo za kulturo v obravnavanem obdobju posebej poudarjalo pri načrtovanju programov OOK.

Delo na portalih Kamra in Obrazi slovenskih pokrajin se vsebinsko prepleta z izvajanjem druge in tretje posebne naloge. V okviru druge posebne naloge je poudarek na strokovno-organizacijskem in uredniškem sodelovanju ter povezovanju knjižnic na nacionalni ravni, v okviru tretje pa predvsem na regionalnem uredniškem delu, pripravi in objavljanju domoznanskih vsebin ter sodelovanju knjižnic posameznega območja. Statistični podatki o delu na portalu Kamra ter pregled objavljenih digitalnih zbirk so že vključeni v predstavitev portala Kamra v okviru druge posebne naloge. Zato teh podatkov in posameznih digitalnih zbirk v nadaljevanju ne ponavljamo, temveč se osredotočamo na druge dejavnosti in rezultate izvajanja tretje posebne naloge.

3.1 Koordinacija in sodelovanje s knjižnicami območja

Osrednje območne knjižnice so v obdobju 2021–2025 izvajale koordinacijo domoznanske dejavnosti s povezovanjem knjižnic svojih območij, strokovnim svetovanjem, usklajevanjem zbiranja in obdelave domoznanskega gradiva ter načrtovanjem skupnih projektov. Pri tem so spodbujale izmenjavo informacij in dobrih praks ter zagotavljale strokovno podporo knjižnicam pri izvajanju domoznanskih nalog. Pomemben del njihovega dela je bil namenjen tudi sodelovanju z muzeji, arhivi, šolami, društvi, lokalnimi skupnostmi in drugimi ustanovami, ki ustvarjajo ali hranijo gradivo, pomembno za posamezno knjižnično območje.

Načini sodelovanja so se med območji razlikovali: ponekod so bila vzpostavljena redna srečanja domoznancev, drugod je sodelovanje potekalo predvsem v okviru posameznih projektov, z neposrednim strokovnim svetovanjem, po elektronski pošti, telefonu ali v spletem okolju.

Srečanja domoznancev in strokovna pomoč knjižnicam

Osrednje območne knjižnice so organizirale delovna srečanja domoznancev in drugih strokovnih delavcev knjižnic območja, namenjena načrtovanju skupnih dejavnosti, obravnavi strokovnih vprašanj in reševanju konkretnih težav pri delu. Srečanja so bila povezana predvsem z izborom gradiva za digitalizacijo, vprašanji avtorskih pravic, bibliografsko obdelavo domoznanskega gradiva, normativno kontrolo lokalnih avtorjev ter pripravo vsebin za skupna domoznanska portala Kamra in Obrazi slovenskih pokrajin.

Pomembna oblika povezovanja knjižnic so bili večletni projekti, pri katerih so OOK koordinirale skupno vsebinsko načrtovanje, posamezne knjižnice pa so v svojih lokalnih okoljih zbirale gradivo, pripravljale dogodke in sodelovale pri njegovi obdelavi ter predstavljanju.

Med izrazitejšimi primeri izstopa Domoznanski september, ki ga je Mestna knjižnica Kranj v celotnem obdobju 2021–2025 izvajala v sodelovanju z gorenjskimi knjižnicami in v povezavi z Dnevi evropske kulturne dediščine. Knjižnice so vsako leto skupaj izbrale temo, nato pa v svojih krajih pripravile razstave, predavanja, delavnice in druge dogodke ter sodelovale pri skupni promociji.

Pomemben primer kontinuiranega sodelovanja je bila tudi akcija Zbiramo spomine, ki jo je Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto izvajala skupaj s knjižnicami Dolenjske, Bele krajine in Posavja. V vseh petih letih so knjižnice skupaj določile temo ter prebivalce povabile k zbiranju fotografij, dokumentov, predmetov in osebnih pričevanj o življenju v preteklosti. Zbrano gradivo so knjižnice digitalizirale in ga objavljale v Albumu Slovenije na Kamri.

Podobno je Mestna knjižnica Ljubljana v sodelovanju s knjižnicami osrednjeslovenskega območja izvajala projekte zbiranja in predstavljanja lokalnih zgodb. V okviru projekta Moj kraj nekoč in danes so knjižnice pripravljale vsebine o zgodovini, prebivalcih in kulturni dediščini svojih krajev, MKL pa je zagotavljala uredniško in strokovno pomoč. Pomemben skupni projekt je bil tudi natečaj Zgodbe mojega kraja, namenjen predvsem starejšim prebivalcem in zbiranju njihovih osebnih spominov. Izbrane in nagrajene zgodbe so bile predstavljene javnosti in objavljene na Kamri. Projekt je povezoval knjižnice območja ter spodbujal aktivno sodelovanje prebivalcev pri dokumentiranju lokalne zgodovine.

Leta 2022 so knjižnice Obalno-kraškega območja sodelovale tudi pri dnevih zbiranja spominov Stari običaji in predmeti, ki so se nekoč uporabljali. Prebivalci so prispevali fotografije, dokumente in pričevanja o vsakdanjem življenju, obrteh ter običajih v obalnih in kraških krajih. Zbrano gradivo je bilo namenjeno ohranjanju in javni predstavitvi lokalne kulturne dediščine.

Na Goriškem območju je pomemben skupni projekt Pogovori z znanimi Primorci (pobudnica projekta je Mestna knjižnica Kranj), ki ga je Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica začela konec leta 2022 skupaj s knjižnicami območja. Projekt, ki se je izvajal tudi na Štajerskem območju pod naslovom Pogovori z znanimi Štajerci, je povezoval domoznansko dejavnost, biografske informacije in javno predstavljanje regionalnih osebnosti. Pomembno obliko sodelovanja je predstavljala tudi večletna razstava Skrito – odkrito – ohranjeno – dostopno, namenjena predstavljanju rezultatov digitalizacije domoznanskega gradiva. Goriška knjižnica jo je pripravljala vsako leto in omogočala njeno gostovanje v drugih knjižnicah območja.

Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota je v sodelovanju s knjižnicami Pomurskega območja izvajala domoznansko bralno značko Zakladnice, namenjeno spoznavanju pomurske zgodovine, kulturne dediščine in lokalnih avtorjev.

Na Koroškem knjižničnem območju so knjižnice leta 2021 sodelovale pri skupnem natečaju in izdaji publikacije ob 60-letnici bralne značke. Projekt je bil povezan z začetki bralnega gibanja na Prevaljah ter delom Stanka Kotnika in Leopolda Suhodolčana. Pomemben rezultat je bilo dokumentiranje regionalne zgodovine bralne značke in njeno predstavljanje širši javnosti.

Med projekti, ki so neposredno povezovali knjižnice pri pridobivanju in ohranjanju gradiva, izstopata tudi skupna projekta Knjižnice Ivana Potrča Ptuj in Knjižnice Franca Ksavra Meška Ormož. Leta 2022 sta knjižnici sodelovali z občinami pri digitalizaciji občinskih glasil Spodnjega Podravja, v letih 2024–2025 pa z osnovnimi in srednjimi šolami območja pri digitalizaciji šolskih glasil.

Sodelovanje z drugimi ustanovami in povezovanje zunaj knjižničnih območij

Poleg sodelovanja med splošnimi knjižnicami so OOK vzpostavljale in razvijale povezave z drugimi ustanovami, ki hranijo ali ustvarjajo regionalno pomembno gradivo. Takšno sodelovanje je bilo posebej pomembno pri pridobivanju manjkajočih publikacij, obdelavi posebnih zbirk, pripravi raziskovalnih vsebin in vključevanju prebivalcev v domoznanske projekte.

Osrednja knjižnica Celje je v okviru projekta Mladi za Celje sodelovala z izobraževalnim okoljem pri pridobivanju, bibliografski obdelavi in zagotavljanju dostopnosti raziskovalnih nalog osnovnošolcev ter srednješolcev. V bibliografske zapise je vključevala povezave do polnih besedil nalog. Projekt je prispeval k sistematičnemu zbiranju raziskovalnih del z lokalno in regionalno tematiko ter njihovi dolgoročni dostopnosti.

Posebno obliko sodelovanja je predstavljalo čezmejno povezovanje. Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper in Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica sta sodelovali z Narodno in študijsko knjižnico Trst, zlasti pri digitalizaciji periodike, med drugim Primorskega dnevnika. Projekti so omogočali povezovanje gradiva, ki je zaradi zgodovinskih okoliščin razpršeno med ustanovami na različnih območjih in na obeh straneh državne meje.

Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem je pri pridobivanju domoznanskega gradiva in pripravi biografskih vsebin sodelovala tudi s Slovensko študijsko knjižnico v Celovcu.

Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota je razvijala sodelovanje z ustanovami slovenskega zamejstva na Madžarskem, zlasti v Monoštru in Porabju. Sodelovanje je vključevalo predstavljanje prekmurske in porabske knjižne dediščine, razstave in druge dejavnosti, ki so povezovale kulturni prostor na obeh straneh meje.

Pomembno vlogo so imele tudi povezave z muzeji, arhivi, lokalnimi društvi in posamezniki. Ti so knjižnicam prispevali gradivo in informacije, sodelovali pri pripravi domoznanskih vsebin ter omogočali dostop do zbirk, ki jih knjižnice same niso hranile. Posebej pomembno je bilo sodelovanje s šolami, občinami in lokalnimi izdajatelji, saj je prispevalo k pridobivanju gradiva manjših izdajateljev, šolskih in občinskih glasil, raziskovalnih nalog ter drugega gradiva lokalnega pomena.

Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem je na primer z drugimi knjižnicami območja usklajevala spremljanje lokalne založniške produkcije. Posamezne knjižnice so bile zadolžene za aktivnejše spremljanje svojega okolja, predvsem zaradi pridobivanja brošur društev, drobnega tiska in sive literature, ki pogosto izhaja v majhnih nakladah in je težje dosegljiva. Takšna razdelitev nalog je omogočala učinkovitejše evidentiranje domoznanskega gradiva na celotnem območju.

3.2 Delovanje Delovne skupine domoznancev OOK

Osrednje območne knjižnice so v obdobju 2021–2025 sodelovale v nacionalni Delovni skupini domoznancev OOK, katere koordinacijo je leta 2018 po dogovoru OOK prevzela Knjižnica Ivana Potrča Ptuj.

Strokovna obdelava rokopisnega gradiva in priprava skupnih priporočil

Eno pomembnejših področij dela delovne skupine je bilo **poenotenje strokovnih postopkov pri obdelavi in uporabi domoznanskega gradiva**. Posebno pozornost so namenili rokopisnemu gradivu, osebnim zapuščinam in drugim posebnim zbirkam, pri katerih so se knjižnice srečevale z različnimi praksami bibliografske obdelave, urejanja in zagotavljanja dostopnosti. Leta 2021 so v sodelovanju z NUK obravnavali pravila za bibliografsko obdelavo novodobnega rokopisnega gradiva, zapuščinskih fondov in tvorjenih zbirk v vzajemnem katalogu. Pomemben rezultat je bil sprejem in objava pravil za urejanje in bibliografsko obdelavo teh vrst gradiva.

V naslednjih letih se je delo nadaljevalo s **pripravo enotnejših strokovnih izhodišč za izvajanje domoznanske dejavnosti.** V ospredju so bila vprašanja zbiranja in hranjenja gradiva, pogojev njegove uporabe, dostopnosti starejših in posebnih zbirk ter oblikovanja enotnih dokumentov in postopkov, ki bi jih knjižnice lahko uporabljale pri svojem delu. Leta 2023 je bila oblikovana 13-članska delovna skupina za pripravo enotnih priporočil za izvajanje domoznanske dejavnosti. Pri njenem delu so sodelovali strokovni delavci različnih knjižnic. Leta 2024 je skupina izvedla šest skupnih sestankov ter več srečanj ožjih delovnih skupin. Najpomembnejši rezultat tega večletnega dela je bila **izdaja publikacije *Priporočila za izvajanje domoznanske dejavnosti v knjižnicah* leta 2025**, ki je izšla v tiskani in elektronski obliki. Priporočila obravnavajo zbiranje, obdelavo, varovanje, digitalizacijo in trajno hranjenje domoznanskega gradiva, dostopnost posebnih zbirk ter sodelovanje z drugimi ustanovami. Vključujejo tudi vzorce pogodb in drugih dokumentov, uporabnih pri vsakdanjem strokovnem delu.

Sodelovanje z NUK pri trajnem ohranjanju digitalnega gradiva

Pomembno področje dela delovne skupine je bilo vzpostavljanje postopkov za trajno ohranjanje digitaliziranega domoznanskega gradiva v sodelovanju z NUK. Aktivnosti so se začele s preizkušanjem rešitev za prenos in hranjenje digitalnih datotek ter pripadajočih metapodatkov, nadaljevale pa z usposabljanji, dogovarjanjem o pogojih trajne hrambe in postopnim vključevanjem knjižnic v uporabo repozitorija.

Leta 2021 so pri testiranju in optimizaciji aplikacije za trajno ohranjanje digitalnega gradiva sodelovali predstavniki posameznih OOK. Med testnimi vnašalci so bili strokovni delavci Knjižnice Ivana Potrča Ptuj, Osrednje knjižnice Celje in Goriške knjižnice Franceta Bevka Nova Gorica. V okviru strokovnega usposabljanja so obravnavali programski vmesnik za uvoz, pregled in izvoz digitalnih podatkov ter metapodatkov v sistem trajnega ohranjanja.

Leta 2022 so se nadaljevala izobraževanja za uporabo repozitorija NUK, posamezne knjižnice pa so začele vanj prenašati arhivske kopije digitaliziranega gradiva. Knjižnice so sodelovale tudi pri obravnavi in pripravi pripomb na dogovor o trajnem hranjenju digitalnega gradiva.

V letih 2023 in 2024 so se dejavnosti nadaljevale z dodatnimi izobraževanji, urejanjem dogovorov o trajni hrambi in postopnim uvajanjem rednih vnosov. Leta 2024 sta bili v sodelovanju z NUK izvedeni dve

izobraževanji za uporabo repozitorija, knjižnice pa so nadaljevale podpisovanje dogovorov o trajnem hranjenju.

Dostopnost digitaliziranega domoznanskega gradiva in portal dLib.si

Delovna skupina se je v sodelovanju z NUK ukvarjala tudi z izboljševanjem dostopnosti digitaliziranega domoznanskega gradiva na portalu Digitalna knjižnica Slovenije (dLib.si).

V letih 2021 in 2022 so potekale aktivnosti za regionalizacijo portala, s katero so želeli omogočiti preglednejšo predstavitev gradiva po posameznih knjižničnih območjih. Pri pripravi rešitev so sodelovale OOK in NUK, vendar so se pojavljala vprašanja glede tehnične zasnove ter ohranjanja enotne podobe in delovanja portala.

V naslednjih letih se je sodelovanje nadaljevalo predvsem pri oblikovanju tematskih digitalnih zbirk na dLib.si in usposabljanju knjižničarjev za njihovo pripravo. Leta 2023 je NUK izvedel izobraževanje *Kreiranje digitalnih zbirk na dLib.si*, ki so se ga udeležili predstavniki različnih OOK.

Pomemben del dela delovne skupine so predstavljala tudi vprašanja dostopa do avtorskopravno zaščitenega digitaliziranega gradiva. V sodelovanju z NUK so obravnavali možnosti njegove uporabe na namenskih računalnikih v osrednjih območnih knjižnicah. Pri pripravi tehničnih rešitev so sodelovali tudi sistemski administratorji OOK.

Delovna skupina je obravnavala tudi potrebe po digitalizaciji domoznanskega gradiva in njihovo usklajevanje na nacionalni ravni. Leta 2024 je bila v Osrednji knjižnici Celje pripravljena Analiza potreb po digitalizaciji osrednjih območnih knjižnic v obdobju 2025–2030, njeni rezultati pa so bili predstavljeni leta 2025. V okviru skupine so obravnavali tudi pripravo skupnega nacionalnega seznama gradiva za digitalizacijo.

Evidentiranje in arhiviranje spletnih domoznanskih vsebin

V obravnavanem obdobju je delovna skupina v sodelovanju z NUK obravnavala tudi prepoznavanje in arhiviranje spletnih vsebin z domoznanskim pomenom.

Knjižnice so pregledovale in dopolnjevale sezname spletnih domen svojih območij, ki jih NUK zajema oziroma bi jih bilo smiselno vključiti v redno arhiviranje. Pri tem so posebno pozornost namenjale spletnim stranem z lokalnimi zgodovinskimi, kulturnimi in drugimi domoznanskimi vsebinami.

Načrtovanje nadaljnjega izvajanja tretje naloge

Ob dvajsetletnici delovanja sistema OOK je bila izvedena raziskava Učinki koordinacije domoznanske dejavnosti v obdobju 2003–2023. V raziskavo so bile povabljene slovenske splošne knjižnice in Univerzitetna knjižnica Maribor. Rezultati so pokazali zadovoljstvo knjižnic z dosedanjim strokovnim povezovanjem, hkrati pa opozorili na potrebo po posodobitvi in natančnejši opredelitvi tretje posebne naloge. Raziskava je prispevala pomembna izhodišča za nadaljnje načrtovanje domoznanske dejavnosti.

V okviru nacionalne koordinacije OOK je leta 2024 potekala tudi priprava Usmeritev za izvajanje posebnih nalog OOK za obdobje 2025–2029. Osrednja knjižnica Celje je vodila skupino za oblikovanje usmeritev za tretjo posebno nalogo. S tem so domoznanci sodelovali pri vsebinskem opredeljevanju razvojnih prednostnih nalog za naslednje obdobje.

Leta 2025 so se dejavnosti nadaljevale s pripravo konkretnejših ukrepov za uresničevanje usmeritev. V Lendavi je 21. in 22. oktobra potekala dvodnevna delavnica domoznancev, namenjena načrtovanju ukrepov tretje posebne naloge OOK in njihovemu prenosu v prakso.

Delovna skupina je sodelovala tudi pri obravnavi drugih vprašanj, pomembnih za razvoj domoznanske dejavnosti. Leta 2024 so OOK oblikovale predlog glede sprememb Zakona o obveznem izvodu publikacij, s čimer so opozorile tudi na pomen ustreznega evidentiranja in ohranjanja lokalne založniške produkcije.

Knjižnica Ivana Potrča Ptuj je kot koordinatorica delovne skupine in nosilka Kompetenčnega centra za domoznanstvo organizirala sestanke, strokovna usklajevanja in izobraževanja ter povezovala delo OOK z NUK in drugimi strokovnimi organizacijami. V letih 2022 in 2025 je organizirala po dva sestanka delovne skupine, leta 2024 pa tri. Poleg sestankov so potekala srečanja ožjih delovnih skupin, namenjenih posameznim strokovnim vprašanjem.

Pomembno je bilo sodelovanje s Sekcijo za domoznanstvo in kulturno dediščino pri Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije (ZBDS), predvsem pri organizaciji strokovnih srečanj, delavnic in izmenjavi dobrih praks. Knjižnica Ivana Potrča Ptuj je v obravnavanem obdobju organizirala več strokovnih srečanj domoznancev, sodelovala pri pripravi Domfesta in razvijala tudi mednarodne strokovne povezave.

3.3 Strokovna srečanja in izobraževanja s področja domoznanstva

V obdobju 2021–2025 so osrednje območne knjižnice sodelovale pri organizaciji in izvedbi nacionalnih ter regionalnih strokovnih srečanj, posvetov, festivalov in izobraževanj s področja domoznanstva.

Srečanja so bila pomembna oblika strokovnega povezovanja, izmenjave izkušenj in predstavljanja dobrih praks ter priložnost za obravnavo aktualnih vprašanj zbiranja, strokovne obdelave, digitalizacije, hranjenja in zagotavljanja dostopnosti domoznanskega gradiva.

Osrednje območne knjižnice so pri teh dejavnostih sodelovale v različnih vlogah. Nekatere so prevzemale organizacijo nacionalnih dogodkov, druge so sodelovale pri pripravi programov, strokovnih prispevkov in zbornikov ali predstavljale projekte, ki so jih razvijale na svojih knjižničnih območjih.

Festival domoznanstva Domfest

Med najpomembnejšimi nacionalnimi strokovnimi dogodki s področja domoznanstva je bil festival domoznanstva Domfest, ki ga organizirajo slovenske knjižnice v sodelovanju s Sekcijo za domoznanstvo in kulturno dediščino pri Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije (ZBDS). V obravnavanem obdobju sta potekala sedmi Domfest leta 2022 in osmi Domfest leta 2024.

Sedmi Domfest je potekal 21. oktobra 2022 v Osrednji knjižnici Celje pod naslovom *Domoznanstvo za vse generacije: izzivi in priložnosti*. Osrednja tema festivala so bile možnosti prilagajanja domoznanske dejavnosti potrebam različnih generacij ter načini vključevanja različnih skupin uporabnikov v zbiranje, raziskovanje in predstavljanje kulturne dediščine.

Osmi Domfest je potekal 25. oktobra 2024 v Pokrajinski in študijski knjižnici Murska Sobota pod naslovom *Domoznanstvo, knjižnice in javnosti*. Organizirali sta ga Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota ter Sekcija za domoznanstvo in kulturno dediščino pri ZBDS v sodelovanju s Knjižnico Ivana Potrča Ptuj in drugimi OOK. Osrednji poudarek festivala je bil namenjen odnosu med

domoznansko dejavnostjo, knjižnicami in različnimi javnostmi ter možnostim širšega vključevanja uporabnikov v raziskovanje in predstavljanje kulturne dediščine.

Pri vsebinski zasnovi in organizaciji obeh festivalov so sodelovali predstavniki različnih OOK – s prispevki, članstvom v organizacijskem in programskem odboru ipd.

Domfest prispeva k strokovnemu povezovanju domoznancev, v okviru festivala potekajo predstavitve konkretnih projektov in dobrih praks različnih knjižnic in knjižničnih območij. Objave prispevkov v festivalskih zbornikih pa omogočajo trajnejšo dostopnost predstavljenih strokovnih vsebin.

Strokovna srečanja domoznancev v organizaciji Knjižnice Ivana Potrča Ptuj

Srečanja so praviloma potekala v sodelovanju s Sekcijo za domoznanstvo in kulturno dediščino pri ZBDS.

Leta 2021 je knjižnica 9. junija organizirala spletno strokovno srečanje *Obdelava in dostopnost domoznanskega gradiva v slovenskih knjižnicah*. Srečanje je bilo posvečeno predvsem strokovni obdelavi, varovanju in dostopnosti domoznanskega gradiva ter vprašanjem bibliografske obdelave rokopisnih zbirk in osebnih zapuščin. Obravnavane teme so bile pomembne za nadaljnje poenotenje strokovnih postopkov v slovenskih knjižnicah.

Leta 2022 je 15. junija na Ptuju potekalo prvo delovno srečanje domoznancev. Namenjeno je bilo strokovnemu sodelovanju, izmenjavi izkušenj in obravnavi aktualnih vprašanj domoznanske dejavnosti.

Drugo delovno srečanje domoznancev je potekalo 6. junija 2023 na Ptuju. Poleg strokovnih prispevkov slovenskih knjižničarjev je vključevalo tudi mednarodno sodelovanje.

Tudi tretje in četrto strokovno srečanje domoznancev sta prav tako potekala na Ptuju, in sicer 13. junija 2024 in 12. junija 2025.

Festival Kamra

Pomemben strokovni dogodek obravnavanega obdobja je bil tudi Festival Kamra 4.0, ki je potekal 7. decembra 2023 v Osrednji knjižnici Celje.

Festival je bil namenjen predstavitvi dosežkov in razvoja portala Kamra, izmenjavi uredniških izkušenj ter promociji dobrih praks pri pripravi in objavljanju domoznanskih vsebin. Na festivalu so bila prvič podeljena tudi priznanja Kamra za uspešno delo na portalu.

Festival je prispeval k prepoznavnosti uredniškega in vsebinskega dela knjižnic na Kamri, hkrati pa omogočal izmenjavo izkušenj glede priprave digitalnih zbirk, urejanja metapodatkov ter sodelovanja z drugimi kulturnimi ustanovami.

Drugi strokovni in regionalni posveti s področja domoznanstva

Poleg nacionalnih srečanj so posamezne OOK organizirale strokovne posvete, namenjene raziskovanju in predstavljanju kulturne dediščine svojih območij.

Tak primer predstavljajo Glazerjevi posveti, ki jih je Mariborska knjižnica organizirala v sodelovanju z Društvom za razvoj Lira iz Ruš in drugimi ustanovami. 22. novembra 2024 je potekal jubilejni deseti Glazerjev posvet *Tako smo živeli nekoč*.

Glazerjevi posveti predstavljajo primer večletnega strokovnega sodelovanja knjižnice z lokalnimi društvi, arhivi, raziskovalci in drugimi kulturnimi ustanovami. Njihov pomen je predvsem v povezovanju različnih strok ter sistematičnem raziskovanju in predstavljanju regionalne dediščine.

Na Koroškem so pomembno obliko strokovne izmenjave predstavljala srečanja Koroške dobre prakse, ki jih je organizirala Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem. Leta 2024 je bilo izvedeno prvo srečanje, na katerem so s prispevki sodelovale vse štiri knjižnice Koroškega območja. Leta 2025 je sledilo drugo srečanje. Srečanja niso bila namenjena izključno domoznanski dejavnosti, temveč širši izmenjavi strokovnih izkušenj med knjižnicami območja.

3.4 Strokovna obdelava domoznanskega gradiva

Pomemben del izvajanja tretje posebne naloge OOK v obdobju 2021–2025 je predstavljala koordinacija strokovne obdelave domoznanskega gradiva. Osrednje območne knjižnice so poleg bibliografske obdelave lastnih domoznanskih zbirk zagotavljale strokovno pomoč knjižnicam svojih območij, sodelovale pri usklajevanju katalogizacijskih postopkov ter izvajale normativno kontrolo domoznanskih avtorjev in drugih osebnosti, pomembnih za posamezna regionalna okolja.

Delo je obsegalo obdelavo monografskih in serijskih publikacij, člankov z domoznansko vsebino, rokopisov, osebnih zapuščin, slikovnega in drugega posebnega gradiva. Pomembna je bila tudi retrospektivna obdelava starejših zbirk ter priprava bibliografskih podatkov in metapodatkov, potrebnih za identifikacijo, iskanje in uporabo digitaliziranega gradiva.

3.5 Predstavljanje in promocija domoznanske dejavnosti

Knjižnice so domoznansko gradivo približevale uporabnikom z razstavami, predavanji, pogovornimi večeri, predstavitvami publikacij, literarnimi sprehodi, vodenimi ogledi posebnih zbirk ter objavami v medijih in na spletu. Pri tem so sodelovale z drugimi knjižnicami območja, muzeji, arhivi, šolami, društvi, raziskovalci in posamezniki, ki so prispevali gradivo ali strokovno znanje.

Pri predstavljanju domoznanskih vsebin so knjižnice uporabljale različne pristope. Poleg tradicionalnih razstav in dogodkov so se uveljavljale tudi predstavitve v javnem prostoru, gostovanja razstav v drugih knjižnicah, snemanje predavanj in pogovorov ter spletna promocija izbranega gradiva. Zlasti leta 2021 so zaradi epidemioloških razmer številne dejavnosti potekale v virtualni obliki, pri čemer so nekatere knjižnice razvile nove načine predstavljanja svojih zbirk. V nadaljevanju so izpostavljeni nekateri primeri razstavnih dejavnosti, dogodkov ipd. osrednjih območnih knjižnic.

Domoznanske razstave

Razstavna dejavnost je predstavljala eno osrednjih oblik promocije domoznanskega gradiva. Knjižnice so pripravljale razstave o lokalni in regionalni zgodovini, kulturni dediščini, pomembnih osebnostih, industrijski in gospodarski preteklosti ter knjižni dediščini. Med pomembnejšimi oblikami sodelovanja so bila gostovanja razstav v drugih knjižnicah in kulturnih ustanovah, ki so omogočala predstavljanje regionalno pomembnega gradiva širšemu krogu uporabnikov.

Osrednja knjižnica Celje, ki je pripravljala lastne domoznanske razstave, je sodelovala pri pripravi razstav drugih ustanov ter omogočala njihova gostovanja. Pomemben primer širšega sodelovanja je bila

razstava Od Habsburških Brionov do medvojnega Celja: zgodba družine Turk, pripravljena leta 2024, ki je leta 2025 gostovala v Mestni knjižnici Kranj in Knjižnici Ksaverja Meška Slovenj Gradec. Knjižnica je gostila tudi razstavo Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota o knjižni dediščini predvojne prekmurske judovske skupnosti. Leta 2025 je razstavo *Peš po domačih krajih: popotni dnevniki Alme M. Karlin 1934–1936* predstavila na Slovenskem knjižnem sejmu.

Na Goriškem območju je posebej pomemben večletni razstavni projekt Skrito – odkrito – ohranjeno – dostopno, namenjen predstavljanju domoznanskega gradiva, digitaliziranega s sredstvi Ministrstva za kulturo. Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica je razstavo vsako leto pripravila ob 3. decembru, na Ta veseli dan kulture, nato pa omogočala gostovanja v drugih knjižnicah območja. V obravnavanem obdobju je nastalo pet razstav. Posebna vrednost projekta je bila povezava med digitalizacijo gradiva in njegovo javno predstavitvijo. Razstave so uporabnikom omogočale seznanitev z izvirnim gradivom in digitaliziranimi zbirkami ter predstavljale konkretne rezultate skupnega dela knjižnic območja.

Mestna knjižnica Ljubljana je v sodelovanju z Zgodovinskim arhivom Ljubljana koordinirala gostovanja razstav, ki so bile predstavljene tudi v knjižnicah osrednjeslovenskega območja. Leta 2023 sta med drugim gostovali razstavi *Ljubezen gre skozi želodec* in *V slogi k uspehu*, tudi v Cankarjevi knjižnici Vrhnika. Leta 2024 je MKL v sodelovanju z Zgodovinskim arhivom Ljubljana pripravila razstavo Litostroj, nekdanji industrijski velikan, ki je bila od 19. septembra do 21. oktobra postavljena na Krakovskem nasipu v Ljubljani. Razstava je obsegala 21 panojev o razvoju in delovanju nekdanjega industrijskega podjetja. Razširjena besedila so bila objavljena na Kamri in v razstavnem katalogu, panoji pa so vsebovali tudi kode QR s povezavami do spletnih vsebin. Pri pripravi slikovnega gradiva je sodeloval Muzej novejše in sodobne zgodovine Slovenije. Razstava je pomemben primer povezovanja domoznanskega raziskovalnega dela, arhivskega in muzejskega gradiva, fizične razstave ter digitalne predstavitve vsebin.

Mestna knjižnica Kranj je domoznanske razstave pripravljala predvsem v sodelovanju z muzeji, društvi, kulturnimi ustanovami in posamezniki ter v okviru skupnega projekta *Domoznanski september*, ko so različne knjižnice pripravljale razstave in dogodke na skupno temo. Projekt je omogočal, da so bile regionalne vsebine predstavljene z vidika posameznih lokalnih okolij.

Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota je razstavno dejavnost povezovala predvsem s predstavljanjem prekmurske knjižne dediščine, pomembnih osebnosti ter kulturne dediščine Prekmurja in Porabja. Posebej pomemben je bil večletni projekt predstavljanja Judovske zbirke. Razstava *Knjižna dediščina predvojne prekmurske neološke judovske skupnosti: Molitveniki in obredne knjige ter njihovi lastniki* je leta 2023 gostovala v sedmih slovenskih knjižnicah, med drugim v Goriški knjižnici Franceta Bevka Nova Gorica, Knjižnici Mirana Jarca Novo mesto, Osrednji knjižnici Srečka Vilharja Koper, Mariborski knjižnici, Knjižnici Gornja Radgona, Knjižnici Šmarje pri Jelšah in Osrednji knjižnici Celje.

Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto je razstave postavljala zunaj knjižničnih prostorov, na zunanje panoje (npr. razstava o Slavku Grumu) in v izložbena okna nekdanjih trgovskih lokalov v mestnem središču. Takšen način predstavljanja je omogočal neposreden stik z domoznanskimi vsebinami tudi mimoidočim in drugim obiskovalcem mesta.

Mariborska knjižnica je v okviru devetega Glazerjevega posveta pripravila dve tematski razstavi.

Knjižnica Ivana Potrča Ptuj je leta 2021 pripravila razstavo Radio-Tednik Ptuj med slovensko osamosvojitveno vojno, ki jo je spremljala istoimenska publikacija in digitalna predstavitev na Kamri.

Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem je decembra 2021 pripravila razstavo Pod to goro raste naše novo mesto, posvečeno razvoju Raven na Koroškem.

Domoznanski dogodki, predavanja in predstavitve

Mariborska knjižnica je leta 2021 ob trideseti obletnici slovenske osamosvojitve pripravila tri okrogle mize, ki so bile posnete in objavljene na YouTube kanalu knjižnice. Istega leta je knjižnica pripravila še *Domoznanske pomenke* o kulturi prehranjevanja in kulinarični dediščini Maribora in okoliških krajev.

Na Osrednjeslovenskem območju je pomemben primer rednega predstavljanja domoznanskih in literarnozgodovinskih vsebin cikel Literatura v mestu, ki ga je izvajala Slovanska knjižnica Mestne knjižnice Ljubljana.

Na Gorenjskem knjižničnem območju je Mestna knjižnica Kranj z drugimi knjižnicami organizirala predavanja, delavnice in pogovorne večere, povezane predvsem z vsakoletnim Domoznanskim septembrom. Dogodki so obravnavali različne vidike lokalne zgodovine in kulturne dediščine, od nekdanjih gostiln in prehranske dediščine do rokodelskih znanj, kulturnih poti ter arhitekturne dediščine.

Posebno obliko promocije so predstavljali pogovori z znanimi Gorenjci, povezani z biografskim portalom Obrazi slovenskih pokrajin. Srečanja so uporabnikom omogočala neposredno spoznavanje osebnosti, pomembnih za regionalno okolje, ter dopolnjevala biografske informacije, dostopne na spletu.

Podobno je Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica skupaj s knjižnicami Goriškega območja izvajala projekt Pogovori z znanimi Primorci.

Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto je domoznanske dogodke povezovala predvsem z literarno zgodovino mesta, predstavitvami pomembnih osebnosti in zbiranjem spominov prebivalcev. Posebna oblika predstavljanja so bili literarni sprehodi po Novem mestu.

3.6 Digitalizacija domoznanskega gradiva

Usmeritve, financiranje in izvajanje

Digitalizacija domoznanskega gradiva je bila v obdobju 2021–2025 ena od prednostnih vsebin izvajanja tretje posebne naloge osrednjih območnih knjižnic. Ministrstvo za kulturo je v neposrednih pozivih za načrtovanje programov OOK posebej poudarjalo digitalizacijo knjižničnega gradiva, pomembnega za širše knjižnično območje, ter zagotavljanje njegove javne dostopnosti.

Že v pozivu za leto 2021 je ministrstvo knjižnice usmerjalo k načrtovanju digitalizacije regionalno pomembnega gradiva, pri čemer naj bi prednostno obravnavale vsebine, dogovorjene kot prioriteta na nacionalni ravni, oziroma projekte, ki so pomenili nadaljevanje že začetih aktivnosti. Pomembno je bilo sodelovanje z najmanj eno knjižnico ali drugo ustanovo območja oziroma z NUK. Ministrstvo je zahtevalo, da se projekti dodatno vsebinsko obrazložijo in finančno ovrednotijo, pri njihovi izvedbi pa upoštevajo strokovne smernice za zajem, dolgotrajno ohranjanje in dostop do kulturne dediščine v digitalni obliki. Knjižnice so morale preprečevati podvajanje digitalizacije in zagotoviti javno dostopnost gradiva prek skupnega regijskega knjižničnega portala ali dLib.si.

Ministrstvo za kulturo je v pozivu za leto 2022 določilo, da knjižnice pripravijo konkretne projekte digitalizacije ter jih razvrstijo po prioritetah od 1 do 3. Knjižnice so morale za vsak projekt v posebni prilogi navesti izvajalca in partnerje, utemeljitev potrebe po digitalizaciji, pričakovane cilje, načrtovano število digitaliziranih strani oziroma skenogramov in enot gradiva, način izvedbe, terminski načrt, zagotavljanje kakovosti, način dolgotrajne hrambe, dostopnost za uporabnike ter oceno stroškov.

V letih 2023 in 2024 je ministrstvo posebej poudarjalo digitalizacijo domoznanskega gradiva, pomembnega za območje OOK. Posebej je poudarjalo projekte, pri katerih sodeluje več partnerjev, in

nadaljevanje že začetih projektov. Knjižnice so morale načrtovane vsebine razvrstiti v tri prednostne ravni, upoštevati veljavne strokovne smernice, preprečevati podvajanje vsebin in zagotavljati dostopnost digitaliziranega gradiva na skupnem regijskem knjižničnem portalu ali dLib.si.

Poziv za leto 2025 je navedene usmeritve ohranil, pri opredelitvi prednostnih projektov pa je ponovno izrecno poudaril pomen gradiva za širše območje OOK, a čimer je bila posebej izpostavljena območna razsežnost digitalizacije.

Finančni okvir za projekte digitalizacije se je v obravnavanem obdobju spreminjal. V letih 2021–2023 je bilo za posamezno OOK predvideno sofinanciranje digitalizacije do 12.500 EUR, leta 2024 pa do 8.000 EUR. Leta 2023 je bilo za prvo prioriteto predvidenih do 7.500 EUR, za drugo in tretjo pa po največ 2.500 EUR. Leta 2024 so se ti zneski znižali na največ 5.000 EUR za prvo ter po 1.500 EUR za drugo in tretjo. Leta 2025 je znesek za prvo prioriteto ostal enak, za drugo in tretjo pa se je znižal na največ 1.000 EUR.

Osrednje območne knjižnice so digitalizacijo v obdobju 2021–2025 izvajale v sodelovanju s knjižnicami svojih območij, NUK, drugimi kulturnimi ustanovami, založniki in imetniki gradiva. Njihova vloga se je kazala predvsem pri izboru regionalno pomembnega gradiva, pridobivanju manjkajočih izvodov, urejanju avtorskih pravic, pripravi projektne in tehnične dokumentacije, sodelovanju z zunanjimi izvajalci ter pripravi gradiva za objavo na dLib.si.

Predmet digitalizacije so bile predvsem starejše serijske publikacije, lokalna in občinska glasila, šolska in tovarniška glasila, starejše monografije, redki tiski, rokopisi, osebne zapuščine, zgodovinske fotografije, razglednice ter drugo slikovno in dokumentarno gradivo.

Obseg objavljenega gradiva na portalu Digitalna knjižnica Slovenije (dLib.si)

Ministrstvo za kulturo je v okviru letnih poročil OOK zbiralo podatke o digitalizaciji gradiva po posameznih knjižničnih območjih. Pri tem je spremljalo predvsem tri kazalnike:

- število objavljenih digitalnih dokumentov z metapodatki,
- število objavljenih digitaliziranih strani dokumentov oziroma skenogramov,
- število vpogledov v vsebinske enote knjižnic območja.

Objavljene digitalizirane strani (skenogrami)

Spodnja tabela prikazuje letne priraste objavljenih digitaliziranih strani po posameznih knjižničnih območjih, kot so navedeni v letnih poročilih osrednjih območnih knjižnic.

Knjižnično območje	2021	2022	2023	2024	2025
Celjsko	24.698	22.310	25.921	11.860	11.803
Obalno-kraško	7.745	19.857	15.024	15.550	338
Gorenjsko	5.291	14.641	15.482	10.395	10.632
Osrednjeslovensko	5.333	28.376	31.125	6.677	6.099
Štajersko	1.067	10.151	7.922	10.118	1.282
Pomursko	104	6.201	11.009	10.913	13.136
Goriško	7.654*	15.994	18.880	10.000	11.000
Dolenjsko	9.762	16.248	15.820	9.400	6.765
Spodnjepodravsko	7.923	45.512	9.245	24.478	11.278
Koroško	7.434	14.537	12.990	3.565	6.017
SKUPAJ	**77.011**	**193.827**	**163.418**	**112.956**	**78.350**

Tabela 32: Letni prirast objavljenih digitaliziranih strani (skenogramov) na dLib.si po knjižničnih območjih, 2021–2025

Objavljeni digitalni dokumenti z metapodatki

Poleg števila digitaliziranih strani so OOK spremljale tudi letni prirast objavljenih digitalnih dokumentov z metapodatki.

Spodnja tabela prikazuje letni prirast objavljenih digitalnih dokumentov z metapodatki na dLib.si po knjižničnih območjih.

Knjižnično območje	2021	2022	2023	2024	2025
Celjsko	393	498	1.408	2.157	191
Obalno-kraško	536	988	853	1.766	505
Gorenjsko	106	612	1.086	534	136
Osrednjeslovensko	123	2.876	2.311	686	535
Štajersko	400	23	289	986	331
Pomursko	2	526	941	1.089	428
Goriško	—	3	1.099	674	464
Dolenjsko	312	99	372	160	277
Spodnjepodravsko	525	1.533	661	717	338
Koroško	907	1.285	549	509	38
SKUPAJ	**3.304**	**8.443**	**9.569**	**9.278**	**3.243**

Tabela 33: Letni prirast objavljenih digitalnih dokumentov z metapodatki na dLib.si po knjižničnih območjih, 2021–2025

Uporaba portala dLib – število vpogledov v vsebinske enote knjižnic območja

Knjižnično območje	2021	2022	2023	2024	2025
Celjsko	239.590	130.723	122.177	366.090	340.782
Obalno-kraško	165.142	57.330	508.409	178.531	173.664
Gorenjsko	94.068	40.054	24.371	106.938	104.568
Osrednjeslovensko	2.484.084	2.216.615	2.589.899	4.658.926	4.608.817
Štajersko	80.262	44.247	24.903	73.250	76.441
Pomursko	117.076	—	40.659	54.427	66.926
Goriško	—	848.235	845.037	234.743	235.881
Dolenjsko	164.831	55.468	48.688	140.619	160.239
Spodnjepodravsko	245.400	95.300	100.118	359.489	359.091
Koroško	179.025	61.059	40.097	135.279	135.624

Tabela 34: Število vpogledov v vsebinske enote knjižnic območja na dLib.si, 2021–2025

V obdobju 2021–2025 so knjižnice digitalizirale raznovrstno domoznansko gradivo: pomemben del digitalizacije so predstavljale lokalne časopisne in druge serijske publikacije, med njimi občinska, šolska in tovarniška glasila, starejša periodika ter časopisi. Digitalizirane so bile tudi različne revije, med njimi Lovec, ter koledarske publikacije, kot so Jadranski koledar, Koroški koledar in Koledar slovenske Koroške.

Pomembno skupino so predstavljala literarna in literarnozgodovinska dela domoznansko pomembnih avtorjev, kot so Janko Orožen, Igor Gruden, Pavle Zidar, Tone Pretnar, Janko Tišler, Josip Vandot, Stane

Košir in Matija Murko, Boris Paternu itd. Knjižnice so digitalizirale tudi zgodovinsko pomembna dela iz svojih raritetnih zbirk, raziskovalne naloge in gledališke liste.

Poleg tiskanega gradiva je digitalizacija zajela tudi raznovrstno slikovno in arhivsko gradivo, predvsem razglednice, diapozitive, plakate, fotografske negative in osebne zapuščine. Med primeri so plakati, povezani s smučarskim tekmovanjem za Zlato lisico na Pohorju, fotografski negativi Alfreda Bradača ter osebni zapuščini Ondine Otta Klasinc in Jakoba Cipcija.

Podroben seznam gradiva, digitaliziranega v obdobju 2021–2025, je predstavljen v Prilogi 3. Gradivo je razvrščeno po posameznih osrednjih območnih knjižnicah, znotraj teh pa kronološko po letih digitalizacije. Seznam je bil pripravljen na podlagi podatkov iz letnih poročil osrednjih območnih knjižnic o izvajanju posebnih nalog OOK.

Pomembno strokovno podlago za nadaljnje načrtovanje digitalizacije domoznanskega gradiva predstavlja tudi *Analiza potreb po digitalizaciji osrednjih območnih knjižnic v obdobju 2025–2030*, ki jo je leta 2024 pripravila Osrednja knjižnica Celje.

4. naloga: Usmerjanje izločenega knjižničnega gradiva s svojega območja

V okviru četrte posebne naloge so osrednje območne knjižnice v obdobju 2021–2025 spremljale izločanje knjižničnega gradiva v knjižnicah svojih območij, pregledovale prejete sezname odpisanega gradiva ter izbirale gradivo, ki bi bilo zaradi vsebinskega pomena ali dopolnjevanja knjižničnih zbirk smiselno ohraniti.

Ministrstvo za kulturo v letnih poročevalskih obrazcih pri četrti posebni nalogi zbira tri številčne podatke: število prejetih seznamov odpisanega gradiva iz knjižnic območja, število enot na teh seznamih in število enot, ki jih je OOK izbrala.

Po razpoložljivih podatkih je bilo v obravnavanem obdobju evidentiranih **194 prejetih seznamov, ki so skupaj obsegali 62.820 enot knjižničnega gradiva. Izmed ponujenih enot so OOK izbrale 338 enot oziroma približno 0,54 % vsega gradiva, navedenega na teh seznamih.**

Obseg izvajanja naloge se je med knjižničnimi območji precej razlikoval. Največ enot gradiva je bilo navedenih na seznamih, ki jih je prejela Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto, in sicer 37.181 enot. Največ prejetih seznamov je evidentirala Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica (65), ki je izbrala tudi največ enot gradiva (219). Na posameznih območjih so bila leta brez prejetih seznamov oziroma brez izbora gradiva.

Pri vrednotenju podatkov je treba upoštevati, da kazalniki prikazujejo prejete sezname in izbor gradiva z njih, ne pa celotnega obsega odpisovanja v knjižnicah območja.

Podatki prav tako niso popolni za vseh deset OOK in vseh pet let. Za dokončen petletni pregled je treba dopolniti manjkajoče podatke in preveriti ugotovljena odstopanja med posameznimi poročili.

Finančni pregled izvajanja posebnih nalog OOK[14]

Finančni okvir in viri financiranja

V obdobju 2021–2025 je Ministrstvo za kulturo za izvajanje posebnih nalog OOK namenilo oziroma razporedilo skupaj 4.603.147 EUR.

Osnovni vir financiranja je bila proračunska postavka **PP 131091 – Območne knjižnice – izvajanje zakona**, ki je v vseh petih letih ostala nespremenjena v višini 865.824 EUR letno[15]. Od leta 2022 dalje so bila sredstva dopolnjena tudi iz **PP 131126 – Knjižničarstvo**. Dodatna sredstva so znašala 28.817 EUR v letih 2022 in 2023, 40.000 EUR leta 2024 in 78.759 EUR leta 2025. Skupni letni finančni okvir se je tako med letoma 2021 in 2025 povečal za 147.576 EUR oziroma za približno 17 %.

VSEBINSKI NAMEN	2021	2022	2023	2024	2025
STROŠKI DELA / OPRAVLJANJE POSEBNIH NALOG IZ 27. ČLENA ZKNJ-1 ZA ŠIRŠE OBMOČJE OOK / SPECIFIČNE POTREBE KNJIŽNIČNEGA OBMOČJA	598.000 €	338.797 €	334.300 €	370.000 €	400.000 €
MEDKNJIŽNIČNA IZPOSOJA	28.040 €	28.000 €	41.500 €	41.500 €	46.400 €
ELEKTRONSKI VIRI	100.000€	98.874 €	80.240 €	67.000 €	60.000 €
KOORDINACIJA DELOVANJA JAVNE PLATFORME ZA IZPOSOJO E-KNJIG V SLOVENSKEM JEZIKU	0	0	0	40.000 €	54.000 €
DIGITALIZACIJA	31.651 €	90.442 €	104.122 €	60.000 €	59.000 €
IZVAJANJE KOORDINACIJE DEJAVNOSTI SPLOŠNIH KNJIŽNIC ZA KNJIŽNIČNI SISTEM TER PROJEKTOV NA NACIONALNI RAVNI / IZVAJANJE KOORDINACIJE DEJAVNOSTI IN PROJEKTOV	0	80.000 €	50.000 €	60.000 €	60.000 €
SKUPNI PORTALI DOBREKNJIGE.SI, KAMRA, KNJIŽNICE.SI, OBRAZI SLOVENSKIH POKRAJIN	102.178 €	110.758 €	115.599 €	113.600 €	134.000 €
KOMPETENČNE VSEBINE / KOMPETENČNI CENTRI	3.811 €	147.770 €	167.100 €	182.541 €	200.000 €
DRUGI PROGRAMSKI STROŠKI	2.144 €	-	1.780 €	-	-
SKUPAJ	**865.824 €**	**894.641 €**	**894.641 €**	**934.641 €**	**1.013.400 €**

[14] V tem poglavju so obravnavana sredstva Ministrstva za kulturo, ki jih država zagotavlja osrednjim območnim knjižnicam za izvajanje posebnih nalog, določenih v 27. členu Zakona o knjižničarstvu. Prikaz zato ne zajema vseh sredstev oziroma stroškov, povezanih z njihovim izvajanjem. OOK so pri posameznih vsebinah lahko zagotavljale tudi lastna ali druga sredstva, ki v tem finančnem pregledu niso sistematično zajeta.

[15] Pri razlagi podatkov moramo poudariti, da ni upoštevana sprememba cen oziroma inflacija.

Tabela 36: Razporeditev sredstev Ministrstva za kulturo za izvajanje posebnih nalog OOK po vsebinskem namenu, 2021–2025

Razvoj obsega nalog in finančnega okvira

Če podatke v Tabeli 35 beremo skupaj z letnimi neposrednimi pozivi Ministrstva za kulturo za leta 2021–2025, se pokaže, **da se je vsebinski obseg nalog OOK v obravnavanem obdobju povečal izraziteje kot skupni finančni okvir.**

LETO	OKVIR SREDSTEV V NEPOSREDNEM POZIVU	RAZPOREJENA/DODELJENA SREDSTVA (TABELA 32)	SPREMEMBA V OBSEGU NALOG (IZ POZIVOV MK)
2021	pribl. 860.000 €	865.824 €	poudarek na osnovnem izvajanju posebnih nalog, e-virih, MKI, digitalizaciji in skupnih portalih
2022	pribl. 860.000 €	894.641 €	izraziteje vključeni koordinacija dejavnosti in projektov na nacionalni ravni ter kompetenčne vsebine
2023	pribl. 860.000 €	894.641 €	okrepljena razvojna vloga OOK ter povezava posebnih nalog s strateškim ciljem OOK kot nosilk razvoja splošnih knjižnic
2024	pribl. 860.000 €	934.641 €	višji okvirji za splošne programske stroške, strokovno pomoč in koordinacijo; nižji okvir za digitalizacijo
2025	pribl. 950.000 €	1.013.400 €	dodatno koordinacija javne platforme za e-knjige, ločena obravnava kompetenčnih centrov in kompetenčnih vsebin, višji okvir za strokovno pomoč
SPREMEMBA 2021–2025	+10,5 % okvir poziva	+17,0 % razporejenih sredstev	vsebinska in sistemska širitev nalog

Tabela 37: Primerjava okvirja sredstev v neposrednih pozivih, razporejenih sredstev in sprememb obsega nalog OOK, 2021–2025

Pregled vsebine neposrednih pozivov kaže, da se je obseg vsebin, vključenih v financiranje posebnih nalog OOK, v obravnavanem obdobju postopoma širil.

Leta 2021 je bil finančni del poziva usmerjen predvsem v osnovno izvajanje posebnih nalog, elektronske vire, digitalizacijo, brezplačno medknjižnično izposojo in skupne knjižnične spletne portale.

Leta 2022 sta bili kot samostojni področji financiranja izraziteje opredeljeni koordinacija dejavnosti in projektov splošnih knjižnic na nacionalni ravni ter kompetenčne vsebine. Za koordinacijo je bilo predvidenih do 8.000 EUR, za kompetenčne vsebine pa do 25.000 EUR na posamezno OOK.

Leta 2023 se je razvojna vloga OOK dodatno poudarila. Poziv je izvajanje posebnih nalog neposredno povezal s strateškim ciljem iz Strategije razvoja slovenskih splošnih knjižnic 2022–2027 »Osrednje območne knjižnice kot nosilke razvoja slovenskih splošnih knjižnic«. Strokovna pomoč je bila finančno opredeljena kot širši sklop programskih vsebin, ki je vključeval tudi koordinacijo dejavnosti in projektov. Za splošne programske stroške je bilo mogoče načrtovati do 30.000 EUR na OOK, za strokovno pomoč do 33.000 EUR, od tega za koordinacijo do 5.000 EUR.

Leta 2024 so se povečali posamezni finančni okviri: splošni programski stroški z do 30.000 na do 37.000 EUR, strokovna pomoč z do 33.000 na do 35.000 EUR ter koordinacija z do 5.000 na do 6.000 EUR na OOK. Hkrati se je okvir za digitalizacijo znižal z 12.500 na 8.000 EUR.

Leta 2025 je poziv prvič predvidel približno 950.000 EUR. Poleg že obstoječih nalog je posebej vključil koordinacijo delovanja javne platforme za izposojo e-knjig v slovenskem jeziku, ločil programe kompetenčnih centrov od drugih kompetenčnih vsebin ter za strokovno pomoč omogočil do 40.000 EUR programskih stroškov na posamezno OOK. Za program kompetenčnega centra je bilo predvidenih do 20.000 EUR, za kompetenčno vsebino do 14.000 EUR, za koordinacijo javne platforme e-knjig pa do 40.000 EUR.

Spremembe strukture financiranja

Povečanje posameznih razvojnih vsebin se ni financiralo samo z dodatnim povečevanjem skupnega finančnega okvira, temveč tudi z notranjim prerazporejanjem sredstev med posameznimi nameni.

Skupni obseg sredstev se je med letoma 2021 in 2025 povečal za približno 17 %, vendar se sredstva niso enakomerno povečevala pri vseh obstoječih nalogah. Postavka za stroške dela oziroma splošno izvajanje posebnih nalog se je z 598.000 EUR leta 2021 zmanjšala na 400.000 EUR leta 2025, sredstva za licenčne elektronske vire pa s 100.000 na 60.000 EUR. Na drugi strani so se vzpostavile oziroma povečale postavke za kompetenčne vsebine in centre, koordinacijo, portale ter za javno platformo za e-knjige. **Pomemben del širitve dejavnosti je bil zato financiran s prestrukturiranjem obstoječega finančnega okvira, ne zgolj z dodatnimi sredstvi.**

Na podlagi razpoložljivih podatkov ni mogoče natančno ugotoviti sorazmernosti med povečanjem financiranja in širitvijo obsega nalog. Mogoče pa je ugotoviti, da se je vsebinska in sistemska vloga OOK v tem obdobju širila hitreje kot skupni finančni okvir. Povečanje skupnih sredstev je bilo deloma namenjeno financiranju novih nacionalnih in razvojnih vsebin, hkrati pa so se sredstva za nekatere že obstoječe vsebine zmanjšala.

Vrednost sredstev ob upoštevanju rasti cen

Čeprav se je skupni obseg sredstev za izvajanje posebnih nalog OOK med letoma 2021 in 2025 povečal za 147.576 EUR oziroma za približno 17 %, povečanje ni v celoti sledilo rasti cen v istem obdobju. Na podlagi povprečnih letnih indeksov cen življenjskih potrebščin SURS je bila raven cen leta 2025 približno 22 % višja kot leta 2021. **Ob upoštevanju rasti cen se vrednost sredstev za izvajanje posebnih nalog OOK v realnem smislu ni povečala, temveč je bila leta 2025 približno 4 % nižja kot leta 2021.**

Zaključek

Pregled izvajanja posebnih nalog vseh desetih osrednjih območnih knjižnic v obdobju 2021–2025 kaže, da so OOK zagotavljale skupen dostop do elektronskih virov in brezplačno medknjižnično izposojo, nudile strokovno pomoč knjižnicam svojih območij, sodelovale pri razvoju skupnih knjižničnih portalov, kompetenčnih vsebin in kompetenčnih centrov ter koordinirale domoznansko dejavnost, digitalizacijo in usmerjanje izločenega knjižničnega gradiva. Pomemben del njihovega dela je potekal tudi na nacionalni ravni, predvsem pri oblikovanju skupnih strokovnih rešitev, namenjenih celotni mreži slovenskih splošnih knjižnic.

V okviru prve posebne naloge so zagotavljale skupen dostop do elektronskih virov, izvajale brezplačno medknjižnično izposojo in omogočale širšo dostopnost gradiva, pridobljenega z obveznim izvodom publikacij. Druga posebna naloga je bila posebej pomembna za razvoj skupnih knjižničnih storitev, delovanje portalov, kompetenčnih centrov in kompetenčnih vsebin ter nacionalno koordinacijo OOK. Na področju domoznanstva so knjižnice povezovale zbiranje, strokovno obdelavo, ohranjanje in predstavljanje regionalne kulturne dediščine, pri čemer je imela posebno vlogo digitalizacija gradiva. Četrta posebna naloga je omogočala usklajevanje postopkov pri usmerjanju izločenega knjižničnega gradiva z območij.

V obravnavanem obdobju se je vsebinski obseg dejavnosti OOK postopoma širil, zlasti na področju skupnih strokovnih in razvojnih rešitev. Finančni pregled kaže, da se je skupni obseg sredstev Ministrstva za kulturo povečal, vendar se sredstva niso enakomerno povečevala za vse naloge. Pri posameznih dejavnostih so se razpoložljiva sredstva zmanjševala, hkrati pa so se pojavljale nove naloge.

Pomembna ugotovitev petletnega pregleda je tudi, da se način poročanja in spremljanja rezultatov med posameznimi OOK razlikuje. Pri predstavitvi opravljenega dela je namreč treba upoštevati, da Ministrstvo za kulturo dopušča določeno mero fleksibilnosti glede obsega in podrobnosti vsebinskega poročanja. Posamezne OOK zato svoje aktivnosti v poročilih predstavljajo z različno stopnjo podrobnosti, kar pa ne pomeni nujno razlik v obsegu dejansko opravljenega dela. Za prihodnje obdobje bi bilo zato smiselno več pozornosti nameniti poenotenju kazalnikov ter spremljanju učinkov izvajanja posameznih nalog.

Dodana vrednost sistema OOK se kaže predvsem v povezovanju knjižnic, skupnem razvoju storitev, prenosu strokovnega znanja in zagotavljanju dostopnosti gradiva ter informacij, ki presega možnosti posamezne knjižnice.

Priloge

Priloga 1: Sredstva za e-vire – sredstva knjižnic in sredstva MK

OOK	Vir	2021	2022	2023	2024	2025
Celje	MK *Knjižnice*	13.545,45 1.596,37	14.338,79 0,00	9.540,00 1.214,76	7.500,00 2.081,60	8.000,00 2.313,60
Ljubljana	MK *Knjižnice*	14.500,00 0,00	14.500,00 3.039,30	9.000,00 12.680,00	6.500,00 1.574,29	6.000,00 1.829,72
Maribor	MK *Knjižnice*	12.200,00 2.691,39	11.900,00 3.563,00	9.650,00 1.002,00	6.500,00 4.627,65	6.000,00 4.835,75
Kranj	MK *Knjižnice*	8.284,91 0,00	9.010,00 0,00	9.709,00 3.138,00	6.500,00 5.437,89	6.000,00 2.285,32
Novo mesto	MK *Knjižnice*	10.570 4.798,30	10.035,81 0,00	9.922,68 0,00	10.323,92 (brez Kanopy) 0,00	10.095,63 0,00
Nova Gorica	MK *Knjižnice*	10.500,00 993,87	10.100,00 2.366,74	9.375,00 11,37	6.500,00 3.273,85	6.550,00 3.017,39
Ptuj	MK *Knjižnice*	8.000,00 3.323,00	8.885,00 2.834,00	5.200,00 6.424,00	11.822,75 0,00	6.000,00 5.692,25
Ravne na Koroškem	MK *Knjižnice*	6.000,00 798,00	6.170,00 1.242,00	6.000,00 1.310,00	7.500,00 0,00	7.355,00 opomba
Koper	MK *Knjižnice*	12.000,00 2.828,49	10.000,00 3.000,00	9.000,00 3.395,53	6.500,00 6.219,92	6.000,00 0,00
Murska Sobota	MK *Knjižnice*	5.670,00 859,62	7.152,46 0,00	5.500,00 1.272,22	6.500,00 85,94	6.900,13 0,00

Priloga 2: Pregled aktivnosti v okviru 2. posebne naloge OOK po letih (2021–2025)[16]

Osrednja knjižnica Celje

Leto	Ključne aktivnosti v okviru 2. posebne naloge
2021	• svetovanje knjižnicam območja pri knjižničnih statistikah, statistikah podatkovnih zbirk ter izpolnjevanju obrazcev za programe in poročila • izvedba delavnic za uporabo portala Tax-Fin-Lex • promocija območnosti in posebnih nalog OOK prek spletne strani, družbenih omrežij in medijev • mentorstvo ter sodelovanje s šolskimi knjižnicami pri programu Rastem s knjigo • podpora uporabnikom z motnjami branja z izborom in označevanjem gradiva, prijaznega bralcem z disleksijo • sodelovanje v strokovnih skupinah OOK in podpora na področju IKT
2022	• svetovalno in mentorsko delo, pomoč pri izpisih in statistikah • predstavitev knjižnice udeležencem projekta Erasmus iz Knjižnice Šmarje pri Jelšah • sodelovanje pri projektu Čebela bere med ter koordinacija srečanj domoznancev območja • regionalno urednikovanje portalov Kamra, Dobreknjige.si in Obrazi slovenskih pokrajin ter sodelovanje pri Knjižnice.si • izvedba popisa IKT-opreme in priprava analize za celjsko območje ter prispevek k skupni analizi OOK • sodelovanje s šolskimi knjižnicami in spremljanje storitev za starejše uporabnike
2023	• svetovalno in mentorsko delo ter individualna svetovanja knjižnicam območja • koordinacija domoznanskih vsebin in sodelovanje v strokovnih skupinah OOK • regionalno urednikovanje in podpora vnašalcem na skupnih portalih Kamra, Dobreknjige.si, Obrazi slovenskih pokrajin in Knjižnice.si

[16] Pregled je pripravljen na podlagi letnih vsebinskih poročil posameznih OOK. Sorodne in ponavljajoče se aktivnosti so v tabelah vsebinsko združene. Kompetenčne vsebine in kompetenčni centri niso vključeni, ker so v skupnem poročilu obravnavani ločeno. Pri dejavnostih, ki se vsebinsko dotikajo drugih posebnih nalog, so vključene le tiste, ki jih je knjižnica v letnem poročilu navedla v okviru 2. naloge oziroma neposredno kot strokovno pomoč knjižnicam območja.

Leto	Ključne aktivnosti v okviru 2. posebne naloge
	• sodelovanje na področju IKT in sistemske administracije • podpora programu Rastem s knjigo in drugim bibliopedagoškim dejavnostim • promocija območnosti
2024	• svetovalno, mentorsko in individualno strokovno delo • obisk vseh 11 knjižnic območja ter pogovori o skupnih projektih, izobraževanjih in aktualnih razvojnih vprašanjih • regionalno urednikovanje in razvoj skupnih portalov • sodelovanje v skupinah s področij IKT in domoznanstva • sodelovanje s šolskimi knjižnicami pri programu Rastem s knjigo • priprava analize potreb OOK po digitalizaciji za obdobje 2025–2030
2025	• svetovalno in mentorsko delo ter individualna strokovna pomoč • regionalno urednikovanje skupnih knjižničnih portalov in podpora vnašalcem • sodelovanje na področjih IKT, domoznanstva in storitev za posebne skupine uporabnikov • sodelovanje s šolskimi knjižnicami pri programu Rastem s knjigo • sodelovanje pri analizi razvoja IKT v knjižničnem okolju • priprava predloga za bibliobus Savinjske regije in koordiniranje sodelovanja knjižnic območja pri Festivalu Fabula

Tabela 38: Aktivnosti Osrednje knjižnice Celje v okviru 2. posebne naloge po letih 2021–2025

Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper

Leto	Ključne aktivnosti v okviru 2. posebne naloge
2021	• sprotno strokovno svetovanje knjižnicam območja in obveščanje o strokovnih novostih • izobraževanja zaposlenih ter promocija območnosti, e-virov in skupnih storitev

Leto	Ključne aktivnosti v okviru 2. posebne naloge
	• uredniško in razvojno delo pri portalih Dobreknjige.si in Knjižnice.si • mentorstvo knjižničnim delavcem in sodelovanje s šolskimi knjižnicami • podpora storitvam za uporabnike v posebnih socialnih okoljih ter sodelovanje pri prilagojenih storitvah • sodelovanje z drugimi OOK in na področju IKT
2022	• svetovanje pri uporabi e-virov, uvajanju sodobnih storitev, letnih statistikah, spletnih straneh in oddaljenem dostopu • regionalno urednikovanje Dobreknjige.si in sourednikovanje Knjižnice.si • sodelovanje v skupnih projektih in strokovnih skupinah OOK • sodelovanje v skupini sistemskih administratorjev in informatikov ter izvedba popisa IKT-opreme in analize območja • spremljanje in poročanje o dejavnostih knjižnic za uporabnike s posebnimi potrebami • strokovno usposabljanje in izmenjava informacij med knjižnicami območja
2023	• sprotno svetovanje knjižnicam pri e-virih, novih storitvah, statistikah, spletnih straneh in dostopu na daljavo • regionalno urednikovanje Dobreknjige.si ter sodelovanje pri skupnih portalih • sodelovanje v delovni skupini koordinatorjev OOK in drugih strokovnih skupinah • sodelovanje na področju IKT in podpore sodobnim knjižničnim storitvam • spremljanje dejavnosti za uporabnike s posebnimi potrebami ter obveščanje knjižnic o strokovnih novostih
2024	• redno strokovno svetovanje in obveščanje knjižnic območja • regionalno urednikovanje Dobreknjige.si in sodelovanje pri skupnih portalih • sodelovanje sistemskih administratorjev in informatikov: izmenjava dobrih praks, pomoč pri težavah in spremljanje novosti • spremljanje ter poročanje o dejavnostih za uporabnike s posebnimi potrebami • organizacija oziroma udeležba na strokovnih izobraževanjih ter sodelovanje v skupnih projektih OOK
2025	• svetovanje knjižnicam glede e-virov, novih storitev, oddaljenega dostopa, statistik in spletnih vsebin

Leto	Ključne aktivnosti v okviru 2. posebne naloge
	• sodelovanje pri skupnih knjižničnih portalih in strokovnih skupinah OOK • sodelovanje na področju domoznanstva, vključno z analizo stanja in pripravo rešitev za dostop do digitaliziranega gradiva • sodelovanje na strokovnem srečanju domoznancev ter na področju IKT • spremljanje in podpora storitvam za uporabnike s posebnimi potrebami

Tabela 39: Aktivnosti Osrednje knjižnice Srečka Vilharja Koper v okviru 2. posebne naloge po letih 2021–2025

Mestna knjižnica Kranj

Leto	Ključne aktivnosti v okviru 2. posebne naloge
2021	• svetovanje o oddaljenih podatkovnih zbirkah, BibSist-u, medknjižnični izposoji, digitalizaciji, avtorskih pravicah in bibliografski obdelavi • izobraževanje za vnos na portal Obrazi slovenskih pokrajin in predstavitev spletne izposoje Baze slovenskih filmov • izvajanje skupnih projektov Kviz Modrega psa, Družinsko branje in Pravljične rokodelnice • regionalno urednikovanje in sodelovanje pri skupnih portalih • mentorstvo ter strokovno povezovanje knjižnic območja
2022	• nadaljevanje projektov Kviz Modrega psa, Družinsko branje in Pravljične rokodelnice • svetovanje o e-virih, BibSist-u, medknjižnični izposoji, digitalizaciji, avtorskih pravicah in domoznanstvu • izvedba popisa IKT-opreme ter priprava analize za gorenjsko območje • regionalno urednikovanje Dobreknjige.si in Knjižnice.si • strokovno usposabljanje Napredovanje v nazive in tematska srečanja zaposlenih s področij medknjižnične izposoje in dela z mladimi
2023	• strokovno izobraževanje Literatura v postprodukciji o pripravi in promociji literarnih dogodkov • nadaljevanje skupnih bralnih projektov območja • svetovanje pri e-virih, BibSist-u, digitalizaciji, avtorskih pravicah, domoznanstvu in odpisu gradiva

Leto	Ključne aktivnosti v okviru 2. posebne naloge
	• tematska srečanja zaposlenih s področij medknjižnične izposoje, odpisa, mladinskega knjižničarstva, branja in domoznanstva • sodelovanje pri razvoju IKT in skupnih portalov
2024	• delavnica Strip in risoroman za knjižničarje Gorenjske • nadaljevanje skupnih bralnih projektov • svetovanje pri e-zbirkah, digitalizaciji, avtorskih pravicah, domoznanstvu in drugih strokovnih vprašanjih • obiski vseh petih gorenjskih splošnih knjižnic za nove zaposlene in kandidate za bibliotekarski izpit • tematsko povezovanje strokovnih delavcev ter aktivnosti na področju informacijske varnosti in Porteus Kiosk • regionalno urednikovanje skupnih portalov
2025	• nadaljevanje projektov Kviz Modrega psa, Družinsko branje in drugih bralnih dejavnosti • široko strokovno svetovanje o e-virih, BibSist-u, medknjižnični izposoji, digitalizaciji, avtorskih pravicah, domoznanstvu in odpisu • obiski vseh petih gorenjskih knjižnic za nove zaposlene in kandidate za bibliotekarski izpit • tematska srečanja zaposlenih različnih strokovnih profilov • sodelovanje na področju informacijske varnosti in IKT ter regionalno urednikovanje skupnih portalov

Tabela 40: Aktivnosti Mestne knjižnice Kranj v okviru 2. posebne naloge po letih 2021–2025

Mestna knjižnica Ljubljana

Leto	Ključne aktivnosti v okviru 2. posebne naloge
2021	• strokovna podpora pri uvajanju in uporabi digitalnih storitev, med drugim Audibook in Kanopy • sodelovanje z Mestno knjižnico Grosuplje pri nabavi in obdelavi gradiva ter skupne nabave RFID-nalepk in zaščitne folije z več knjižnicami območja • priprava pregleda stanja osrednjeslovenskega območja z demografskimi in socialno-ekonomskimi podatki • sodelovanje s šolskimi knjižnicami in izvajanje projektov Poletavci in NajPoletavci

Leto	Ključne aktivnosti v okviru 2. posebne naloge
	• uredniška in razvojna podpora skupnim knjižničnim portalom • mednarodno strokovno sodelovanje in prenos dobrih praks
2022	• obiski vseh splošnih knjižnic osrednjeslovenskega območja • svetovanje pri razvoju knjižničnih mrež, informacijskih sistemov, sodobne tehnologije, samopostrežnih in avtomatiziranih rešitev • izvedba popisa IKT-opreme in priprava analize za osrednjeslovensko območje • nadaljevanje skupne nabave in obdelave gradiva ter skupnih nabav materiala • izvedba strokovnega dogodka April v MKL – Inovativno za vas ter nadaljevanje projektov Poletavci in NajPoletavci • priprava metodoloških podlag za spremljanje prireditvene dejavnosti in sodelovanje pri mednarodnih projektih
2023	• redno strokovno in IKT-svetovanje knjižnicam območja • nadaljevanje skupnih bralnih projektov Poletavci in NajPoletavci • sodelovanje pri skupnih knjižničnih portalih in regionalnih vsebinah • razvoj skupnega projekta s področja ciljev trajnostnega razvoja v knjižnicah območja • strokovno povezovanje knjižnic območja ter mednarodno sodelovanje
2024	• nadaljevanje strokovne in IKT-podpore knjižnicam območja • izvajanje skupnih regionalnih projektov, med njimi dejavnosti s področja ciljev trajnostnega razvoja ter Poletavci in NajPoletavci • sodelovanje pri skupnih portalih in regionalnih uredniških nalogah • nadaljevanje skupnih nabav in drugih oblik racionalizacije strokovnih postopkov • mednarodno strokovno povezovanje in izmenjava dobrih praks
2025	• srečanje direktorjev knjižnic območja o aktualnih izzivih in razvoju sodelovanja • skupna promocija ciljev trajnostnega razvoja z gradivi in dogodki knjižnic območja • IKT-svetovanje pri omrežjih, informacijskih sistemih in sodobni tehnologiji

Leto	Ključne aktivnosti v okviru 2. posebne naloge
	• nadaljevanje nabave in obdelave gradiva za Mestno knjižnico Grosuplje ter del leta tudi za Knjižnico Medvode • nadaljevanje projektov Poletavci in NajPoletavci ter regionalno urednikovanje Dobreknjige.si • program mentorstva v knjižnicah regije za nove zaposlene, študente in druge udeležence praktičnega usposabljanja

Tabela 41: Aktivnosti Mestne knjižnice Ljubljana v okviru 2. posebne naloge po letih 2021–2025

Mariborska knjižnica

Leto	Ključne aktivnosti v okviru 2. posebne naloge
2021	• strokovno sodelovanje s knjižnicama Lenart in Slovenska Bistrica, večinoma na daljavo zaradi epidemioloških razmer • upravljanje in vsebinsko delo pri portalu Knjižnice.si ter sodelovanje pri Kamri, Dobreknjige.si in Obrazih slovenskih pokrajin • vodenje skupine sistemskih administratorjev ter organizacija eFesta z vsebinami o IKT, spletni varnosti in storitvah na daljavo • informiranje knjižnic območja o novostih in strokovna pomoč pri digitalnih storitvah
2022	• redno svetovalno sodelovanje z območnima knjižnicama • izobraževanje Priprava strokovnega prispevka ter delavnica izmenjave dobrih praks o ciljih trajnostnega razvoja in lažnih novicah • skupne dejavnosti s knjižnicami območja, med njimi pogovori z znanimi Štajerci • regionalno delo pri portalih Kamra, Dobreknjige.si in Obrazi slovenskih pokrajin ter usposabljanje novih vnašalcev • raziskovanje storitev za starejše in razvoj prilagojenih storitev za ranljive skupine; priprava Vodiča po knjižnici v lahkem branju • informacijsko opismenjevanje in podpora pri e-virih
2023	• strokovna srečanja z obema knjižnicama območja • delavnica izmenjave dobrih praks Storitve knjižnice izven knjižničnih prostorov • sodelovanje sistemskih administratorjev in informatikov pri IKT-opremi in digitalnih rešitvah • regionalno uredniško delo pri skupnih portalih

Leto	Ključne aktivnosti v okviru 2. posebne naloge
	• informacijsko opismenjevanje ter razvoj storitev za ranljive skupine
2024	• redno strokovno sodelovanje in izmenjava dobrih praks med knjižnicami območja • sodelovanje na področju IKT in informacijske varnosti; priprava strokovnih podlag za informacijsko varnost splošnih knjižnic • regionalno uredniško delo na skupnih portalih • informacijsko opismenjevanje in podpora pri uporabi e-virov • nadaljevanje prilagojenih storitev za ranljive skupine
2025	• obnovitveno izobraževanje o delu z repozitorijem NUK skupaj z območnima knjižnicama • strokovni prispevki in izmenjava dobrih praks, med drugim teme generativne umetne inteligence v izobraževanju ter mladi in mediji • mednarodna izmenjava z gostujočo strokovno delavko in predstavitev dobrih praks območja • sodelovanje pri skupnih portalih in na področju IKT • informacijsko opismenjevanje in nadaljevanje storitev za ranljive skupine

Tabela 42: Aktivnosti Mariborske knjižnice v okviru 2. posebne naloge po letih 2021–2025

Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota

Leto	Ključne aktivnosti v okviru 2. posebne naloge
2021	• svetovanje splošnim in šolskim knjižnicam glede knjižničnih zbirk, območnih projektov, IKT in digitalizacije • koordinacija skupnih projektov in promocija območnosti v lokalnih medijih, na spletu in družbenih omrežjih • regionalni bralni in domoznanski projekti: Jaz pa berem, bralna značka za odrasle, Zakladnice, Karolinina bralna značka in Babice in dedki pripovedujejo • sodelovanje pri Kamri, Dobreknjige.si, Obrazih slovenskih pokrajin in Knjižnice.si • mentorstvo, sodelovanje s šolskimi knjižnicami ter storitve za posebne skupine uporabnikov • čezmejno sodelovanje s slovenskimi ustanovami in skupnostjo v Porabju

Leto	Ključne aktivnosti v okviru 2. posebne naloge
2022	• individualno strokovno svetovanje splošnim in šolskim knjižnicam ter koordinacija skupnih dejavnosti • nadaljevanje regionalnih bralnih, bibliopedagoških in domoznanskih projektov • sodelovanje s šolskimi knjižnicami pri programu Rastem s knjigo in drugih bibliopedagoških dejavnostih • storitve za posebne skupine uporabnikov ter sodelovanje z različnimi zavodi in organizacijami • sodelovanje pri skupnih knjižničnih portalih in podpora na področju IKT • čezmejne dejavnosti s Slovenci v Porabju in partnerji na Madžarskem
2023	• redno svetovalno delo za splošne in šolske knjižnice ter koordinacija regionalnih projektov • nadaljevanje bralnih in domoznanskih dejavnosti ter projektov za različne starostne skupine • sodelovanje s šolskimi knjižnicami in izvajanje bibliopedagoških dejavnosti • storitve za posebne skupine uporabnikov in sodelovanje s partnerskimi ustanovami • sodelovanje pri skupnih portalih in podpora IKT • čezmejno sodelovanje s Porabjem in madžarskimi partnerji
2024	• individualno svetovanje knjižnicam na področjih upravljanja zbirk, domoznanstva, posebnih uporabniških skupin, IKT in skupnih projektov • regionalni projekti Jaz pa berem, bralna značka za odrasle, Zakladnice, Karolinina bralna značka ter bralna značka Jožefa Varge v madžarskem jeziku • sodelovanje s šolskimi knjižnicami: Rastem s knjigo, bibliopedagoške ure, Jaz pa berem, Noč z Andersenom in druge skupne dejavnosti • storitve za posebne skupine, izposoja na dom ter projekt Bralne ure – Druženje s knjigo z domovi starejših • sodelovanje pri skupnih portalih in regionalnem portalu Pomurci.si • čezmejno sodelovanje s Slovenci v Porabju ter kulturnimi in knjižničnimi partnerji na Madžarskem
2025	• nadaljevanje strokovnega svetovanja in koordinacije skupnih projektov območja • bralne in bibliopedagoške dejavnosti za otroke, mladino, odrasle ter večjezične oziroma prilagojene bralne programe • sodelovanje s šolskimi knjižnicami in izvajanje skupnih programov • storitve za posebne skupine uporabnikov in sodelovanje z zavodi ter društvi

Leto	Ključne aktivnosti v okviru 2. posebne naloge
	• sodelovanje pri skupnih knjižničnih portalih in IKT-podpori • nadaljevanje čezmejnega sodelovanja s Porabjem in Madžarsko

Tabela 43: Aktivnosti Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota – v okviru 2. posebne naloge po letih 2021–2025

Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica

Leto	Ključne aktivnosti v okviru 2. posebne naloge
2021	• strokovno usklajevanje knjižnic Goriškega območja in skupno načrtovanje dejavnosti • koordinacija nabave e-virov, oddaljenega dostopa in spremljanje njihove uporabe za knjižnice območja • skupne dejavnosti knjižnic: kroženje razstav, koordinacija odpisov, digitalizacija in projekt Rastem z e-viri • sodelovanje pri skupnih knjižničnih portalih in regionalnih vsebinah • strokovna podpora pri storitvah za posebne skupine uporabnikov
2022	• redno usklajevanje direktorjev knjižnic območja in skupno sprejemanje odločitev o vsebinah za območje • koordinacija nabave e-virov prek COSEC, oddaljenega dostopa in posredovanje statistik uporabe knjižnicam območja • kroženje razstav, koordinacija odpisov in skupni projekti digitalizacije • regionalno urednikovanje Kamre ter sodelovanje pri drugih skupnih portalih • dejavnosti za uporabnike s posebnimi potrebami, med drugim sodelovanje s Tačkami pomagačkami in izmenjava dobrih praks
2023	• usklajevanje knjižnic območja na skupnih srečanjih ter prek telefonske in elektronske komunikacije • koordinacija e-virov, oddaljenega dostopa in statistik uporabe • kroženje razstav, koordinacija odpisov, digitalizacija in projekt Rastem z e-viri • sodelovanje v skupinah s področij IKT in domoznanstva • regionalno uredniško delo in sodelovanje pri skupnih portalih

Leto	Ključne aktivnosti v okviru 2. posebne naloge
2024	• nadaljevanje strokovnega usklajevanja knjižnic območja in skupnega načrtovanja • koordinacija e-virov, oddaljenega dostopa in skupnih razvojnih aktivnosti • strokovno usposabljanje s področja risoromana • skupno strokovno srečanje zaposlenih iz knjižnic območja, ki delajo z uporabniki s posebnimi potrebami, namenjeno izmenjavi dobrih praks • sodelovanje pri skupnih portalih, digitalizaciji, kroženju razstav in drugih skupnih projektih
2025	• nadaljevanje koordinacije e-virov, oddaljenega dostopa in spremljanja statistik uporabe • skupno načrtovanje in usklajevanje knjižnic območja • kroženje razstav, koordinacija odpisov, digitalizacija in projekt Rastem z e-viri • sodelovanje pri skupnih knjižničnih portalih in strokovnih skupinah • strokovna podpora knjižnicam pri skupnih razvojnih dejavnostih

Tabela 44: Aktivnosti Goriške knjižnice Franceta Bevka Nova Gorica v okviru 2. posebne naloge po letih 2021–2025

Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto

Leto	Ključne aktivnosti v okviru 2. posebne naloge
2021	• široko strokovno svetovanje pri bibliografski obdelavi, podatkovnih zbirkah, BibSist-u, domoznanstvu, medknjižnični izposoji in storitvah za posebne skupine uporabnikov • mentorstvo novim strokovnim delavcem ter praktično usposabljanje • sodelovanje s šolskimi knjižnicami in dejavnosti informacijske pismenosti • regionalno uredniško delo in sodelovanje pri skupnih knjižničnih portalih • razvoj prilagojenih storitev in povezovanje z organizacijami za posebne skupine uporabnikov
2022	• strokovno svetovanje na širokem naboru knjižničnih področij

Leto	Ključne aktivnosti v okviru 2. posebne naloge
	• tematsko povezovanje domoznancev, mladinskih knjižničarjev, moderatorjev bralnih skupin, računovodskih in administrativnih delavcev ter informatikov • mentorstvo, praktično usposabljanje in podpora kandidatom za strokovni izpit • sodelovanje s šolskimi knjižnicami ter izobraževanje na področju informacijske pismenosti • razvoj storitev za posebne skupine uporabnikov in sodelovanje pri skupnih portalih
2023	• nadaljevanje strokovnega svetovanja knjižnicam območja na področjih bibliografske obdelave, informacijskih virov, IKT, domoznanstva in drugih strokovnih vprašanj • mentorstvo in praktično usposabljanje novih strokovnih delavcev • sodelovanje s šolskimi knjižnicami in dejavnosti informacijske pismenosti • storitve za posebne skupine uporabnikov • sodelovanje pri skupnih portalih in strokovnih skupinah OOK
2024	• sprotno strokovno svetovanje knjižnicam območja in mentorstvo • individualna pomoč zaposlenim pri pripravi in vnosu vsebin na Kamro ter srečanje domoznancev območja • usklajevanje biografskih zapisov z vnašalci za Obraze slovenskih pokrajin • sodelovanje s šolskimi knjižnicami, informacijsko opismenjevanje in storitve za posebne skupine uporabnikov • podpora IKT in sodelovanje pri skupnih portalih
2025	• široko tematsko svetovanje knjižnicam območja • sistematično povezovanje zaposlenih različnih strokovnih profilov in izmenjava dobrih praks • mentorstvo, praktično usposabljanje ter podpora novim strokovnim delavcem • sodelovanje s šolskimi knjižnicami ter dejavnosti informacijske pismenosti, vrednotenja in navajanja virov • storitve za posebne skupine uporabnikov ter podpora IKT in skupnim portalom

Tabela 45: Aktivnosti Knjižnice Mirana Jarca Novo mesto v okviru 2. posebne naloge po letih 2021–2025

Knjižnica Ivana Potrča Ptuj

Leto	Ključne aktivnosti v okviru 2. posebne naloge
2021	• strokovna pomoč knjižnici na območju ter šolskim in društvenim knjižnicam; posredovanje statistik uporabe e-virov • strokovna pomoč pri urejanju gradiva društvene knjižnice v Cirkulanah • mentorstvo knjižničnim delavcem začetnikom • sodelovanje s šolskimi knjižnicami: Pikina bralna značka, Rastem s knjigo in bibliopedagoške ure • dejavnosti za uporabnike s posebnimi potrebami v sodelovanju z OŠ dr. Ljudevita Pivka, Dornavo, društvi invalidov, slepih in slabovidnih ter drugimi organizacijami
2022	• nadaljevanje strokovne pomoči Knjižnici Franca Ksavra Meška Ormož ter šolskim in društvenim knjižnicam • strokovno usposabljanje zaposlenih, ki izvajajo območne naloge • koordinacija Bralne značke za odrasle ter razvoj bibliopedagoških in bralno-motivacijskih dejavnosti • sodelovanje s šolskimi knjižnicami in programom Rastem s knjigo • dejavnosti za uporabnike s posebnimi potrebami in sodelovanje z zavodi ter društvi
2023	• strokovna pomoč Knjižnici Franca Ksavra Meška Ormož ter šolskim in društvenim knjižnicam • ponovna ureditev in postavitev zbirke knjižnice DPD Svoboda Kidričevo: UDK-razvrstitev, napisi in pomoč pri fizični ureditvi gradiva • strokovno usposabljanje zaposlenih • koordinacija Bralne značke za odrasle in razvoj bibliopedagoških dejavnosti • sodelovanje s šolskimi knjižnicami pri programu Rastem s knjigo ter dejavnosti za posebne skupine uporabnikov
2024	• redno strokovno sodelovanje s Knjižnico Franca Ksavra Meška Ormož ter šolskimi in društvenimi knjižnicami • obveščanje o strokovnih smernicah in izobraževanjih ter strokovno usposabljanje zaposlenih • skupni projekti digitalizacije z ormoško knjižnico in izmenjava izkušenj s projekti Erasmus+ • koordinacija Bralne značke za odrasle ter sodelovanje s šolskimi knjižnicami • storitve za posebne skupine uporabnikov; izboljšave dostopnosti spletne strani ter delo z brezposelnimi, priseljenci in tujci, ki se učijo slovenščine

Leto	Ključne aktivnosti v okviru 2. posebne naloge
2025	• nadaljevanje strokovne pomoči Knjižnici Franca Ksavra Meška Ormož ter šolskim in društvenim knjižnicam • strokovno usposabljanje zaposlenih in obveščanje o strokovnih novostih • skupni projekti digitalizacije in izmenjava izkušenj o projektih Erasmus+ • koordinacija Bralne značke za odrasle in druge bibliopedagoške dejavnosti • sodelovanje s šolskimi knjižnicami ter nadaljevanje dejavnosti za posebne skupine uporabnikov

Tabela 46: Aktivnosti Knjižnice Ivana Potrča Ptuj v okviru 2. posebne naloge po letih 2021–2025

Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem

Leto	Ključne aktivnosti v okviru 2. posebne naloge
2021	• svetovalno delo na različnih področjih knjižnične dejavnosti ter usklajevanje razvoja štirih osrednjih knjižnic območja • strokovna pomoč na področju IKT, izbire opreme in uvajanja sodobnih storitev • podpora pri bibliopedagoških dejavnostih in spodbujanju bralne kulture • upravno-organizacijska pomoč knjižnicam v času spreminjajočih se epidemioloških razmer • dejavnosti za posebne skupine uporabnikov, med drugim lahko branje in storitev Knjižnica na obisku • sodelovanje pri skupnih portalih in v skupini sistemskih administratorjev
2022	• svetovalno delo in koordinacija razvoja štirih knjižnic območja; srečanja in izmenjava dobrih praks • izobraževanja in svetovanje na področjih IKT, e-virov, e-knjig, formalne obdelave ter prispevanja vsebin na Kamro in Album Slovenije • koordinacija skupnih dejavnosti Korošci pa bukve beremo, Lahko branje, Bodi kul – beri ful in Knjižne mišice • popis in analiza IKT-opreme ter svetovanje pri načrtovanju in vzdrževanju računalniških sistemov • sodelovanje s šolskimi knjižnicami in bibliopedagoški vodeni ogledi
2023	• svetovalno delo, strokovna srečanja in izmenjava dobrih praks med knjižnicami območja

Leto	Ključne aktivnosti v okviru 2. posebne naloge
	• podpora pri IKT, e-virih, e-knjigah, formalni obdelavi ter vsebinah Kamre in Albuma Slovenije • koordinacija projektov Korošci pa bukve beremo, Lahko branje in Bodi kul – beri ful • sodelovanje s šolskimi knjižnicami: vodeni ogledi, praktično iskanje v COBISS+, tematske dejavnosti in stripovski natečaj • storitve za posebne skupine ter mentorstvo začetnikom in študentom bibliotekarstva • sodelovanje pri skupnih knjižničnih portalih
2024	• svetovalno delo in koordinacija razvoja knjižnic območja • podpora pri IKT, načrtovanju računalniških sistemov, e-virih, formalni obdelavi in vsebinah Kamre ter Albuma Slovenije • strokovno srečanje Koroške dobre prakse in delavnica Risoroman za knjižničarje • koordinacija projektov Korošci pa bukve beremo, Lahko branje in Bodi kul – beri ful • sodelovanje s šolskimi knjižnicami in izvajanje bibliopedagoških dejavnosti
2025	• svetovalna in koordinativna dejavnost za knjižnice območja • koordinacija projektov Korošci pa bukve beremo in Bodi kul – beri ful • izvedba Digitalne sobe pobega, strokovnega srečanja Koroške dobre prakse ter novega skupnega projekta Pravljični devžeji • strokovna pomoč na področjih IKT, e-virov, e-knjig in formalne obdelave gradiva • sodelovanje pri skupnih portalih, s šolskimi knjižnicami ter strokovno povezovanje mladinskih knjižničarjev in domoznancev

Tabela 47: Aktivnosti Koroške osrednje knjižnice dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem v okviru 2. posebne naloge po letih 2021–2025

Priloga 3: Seznam digitaliziranega domoznanskega gradiva po osrednjih območnih knjižnicah in letih, 2021–2025

1. Osrednja knjižnica Celje

Leto	Digitalizirano gradivo
2021	**Zasavc** (2000–2002), **Gledališki list Slovenskega ljudskega gledališča Celje** (1980–2010), Nova doba (1990–1994), Kapucinski toti in Toti Stari pisker (1941), Zapisniki Savinjske posojilnice (1881). V sodelovanju z Inštitutom za novejšo zgodovino tudi **zgodovinsko pomembna dela iz domoznanske in rokopisne zbirke Osrednje knjižnice Celje**: Thomas Fürstbauer: Cilli 1867-1892 : fünfundzwanzig Jahre selbständigen Gemeindewesens; Fürstbauerjeva Kronika: Celje 1892-1907; Ljudski živinozdravniški recepti; Johann von Kalchberg, Die Grafen von Cilli; Johann von Kalchberg, Ulrich Graf von Cilli; Gubo, Andreas, Geschichte der Stadt Cilli vom Ursprung bis auf die Gegenwart; Lepo mesto: glasilo turističnega društva Celje
2022	Zasavc (2004-2014), Gledališki list Slovenskega ljudskega gledališča Celje (1980-ok. 2010), Nova doba (1990-1994), Vestnik sokolske župe Celje (1935-1939), Zapisniki soseske trg Žalec (1884-1945), Naš barometer: glasilo Socialistične zveze Hrastnik, Dela vojniških avtorjev umrlih do 1950, Valentiničeva kronika (Laško) in Steklar Rogaška Slatina. **Digitalizacija 120 raziskovalnih nalog projekta Mladi za Celje**.
2023	Čitalnica v Laškem trgu (1968–1871) in Bralno društvo (1893–1914), Vrelci Rogaška Slatina (1973–1990), Uradni list Okraja Celje (1951–1970), Informator Gorenje (1966–1996), Srečno Trbovlje (1968–2011), Kroj – Elkroj (1977–2004), Kronika planinskega gradu / Ana Wambrechtsamer, Letopis Hrastnika (1999–2013), Novo Obsotelje (1962–1964), Šentjurske novice (1993–2016), Pust (1934), **dela vojaških avtorjev do 1950**. Digitalizacija 121 raziskovalnih nalog projekta Mladi za Celje.
2024	Šentjurske novice, Informator Gorenje, Uradni list Okraja Celje, Srečno Trbovlje, **Janko Orožen**: Zgodovina Trbovelj, Hrastnika in Dola. Digitalizacija 121 raziskovalnih nalog projekta Mladi za Celje.
2025	Celjske novice, starejši tiski – domoznanska zbirka Raritet (OKC), Šentjurske novice, Srečno Trbovlje, Janko Orožen: Zgodovina Zagorja. Digitalizacija 181 raziskovalnih nalog projekta Mladi za Celje.

2. Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper

Leto	Digitalizirano gradivo
2021	Primorska delavska enotnost, Primorski utrip (1994–2001) in Snežnik (1992–1996). Nadaljevalo se je tudi sodelovanje z Goriško knjižnico Franceta Bevka Nova Gorica in Narodno in študijsko knjižnico v Trstu pri večletnem projektu digitalizacije Primorskega dnevnika.
2022	Primorski dnevnik (letnik 1992) – nadaljevanje digitalizacije v sodelovanju z Goriško knjižnico, Gospodarstvo, Koledar Gregorčičeve založbe, Koledar OF za STO, Prestop, nadaljnji letniki Primorskega utripa (2002–2011) in Snežnika ter pet monografij iz zbirke redkih tiskov Collectio Rara – Bibliotheca Iustinopolitana.
2023	Primorski dnevnik – nadaljevanje digitalizacije v sodelovanju z Goriško knjižnico, pet knjig iz zbirke Collectio Rara, Snežnik, Kras in Gospodarstvo (letniki 1961–1965).
2024	Primorski dnevnik – nadaljevanje, pet redkih tiskov iz zbirke Collectio Rara, Primorske pesmi Iga Grudna ter Bistriški zapisi in Jadranski koledar.
2025	Poročilo potrjuje nadaljevanje digitalizacije domoznanskega gradiva Obalno-kraškega območja, vendar v razpoložljivem poročilu posamezni naslovi niso navedeni.

3. Mestna knjižnica Kranj

Leto	Digitalizirano gradivo
2021	Šolska glasila Mlade misli (PŠ Kovor), Mostovi (OŠ Križe) in Listki (PŠ Leše), letno poročilo OŠ H. Grajzerja Tržič, Poklon jeseni, Škofjeloški prosvetni list ter 17 knjig Muzejskega društva Škofja Loka.
2022	Knjige gorenjskih avtorjev (Pavle Zidar, janko Mlakar, Josip Lavtižar), glasila tovarn Jelovica in Domel ter gledališki list Prešernovega gledališča Kranj.
2023	Glasili Iskra (1973–1990) in Sava (1960–1977), šolsko glasilo OŠ Bistrica pri Tržiču ter bilten Med knjigami, tovarniška glasila Iskra (1973–1990) in Sava (1960–1977), zadnji trije letniki šolskega glasila OŠ Bistrica pri Tržiču in bilten Pionirske knjižnice v Kranju Med knjigami (1972–1975). Knjige Pavla Zidarja (Sveti Pavel, Kukavičji Mihec, Soha z oltarja domovine, Barakarji, Dim: ki diši po sestri Juli, Sveta Barbara, Okupacija Javornika, Otožni rob vaze, Mlaj, Kaplje ognjene), dve knjigi dr. Toneta Pretnarja iz Tržiča (Stkal sem ga iz štirih rim, V sotočju Bistrice in Mošenika), knjiga Mauthausen na Ljubelju avtorja Janka Tišlerja, priročnik Sodobno čebelarstvo in drugi zvezek zbirke Emila Korytka Şlovénşke pẹşmi, krajnskiga naróda.
2024	Knjige Josipa Vandota in Staneta Koširja, glasila tovarn Sava in Planika, podjetij Gorenjski tisk in Alpetour ter bilten Pionirske knjižnice v Kranju Med knjigami (1977–1990).

2025	Knjige o zgodovini Bleda in Tržiča, literarnozgodovinska dela Borisa Paternuja (ob 100-letnici rojstva) ter šolska glasila z območja Škofje Loke in Železnikov (Loška medla, Mala Loška medla, Naše poti in Pehar novic).

4. Mestna knjižnica Ljubljana

Leto	Digitalizirano gradivo
2021	Starejše slovenske in nemške serijske publikacije, šolska poročila.
2022	Tovarniški časopisi: Bilten Žita, Brestov obzornik, Colorjeve informacije, Črno na belem, Dekorativna, Emona informator, Glas Saturnusa, Glasilo Avtotehne, Glasilo Dinos, Glasilo Kartonažne tovarne, Glasilo Stol, Hoja, Litijski predilec, Naš glas tovarne Zmaj, Naše delo, Tovarniški obveščevalec, Vestnik Stol.
2023	Tovarniški časopisi: Kamniški tekstilec, Glas Zmaja, Tosama, Konoplan, Gradisov vestnik, Informatoe (Gradis), IMP glasnik, Naše delo, M: Mercator, Litostroj, Med dvema številkama, Stičišče, Litijski predilec. Dopolnitev občinskih glasil: Logaške novice, NOČ in Litijski občan.
2024	Tovarniški časopisi: Naše delo (Kamnik), Naše delo (Slovenija avto), Stik (glasilo delovne skupnosti Elma), Litostroj, Tednik Helios, Naš napredek (Napredek Domžale) ter občinski glasili Domžalec in Domžalski vestnik.
2025	Tovarniški časopisi: Naš delavec (Tekstil), Helios, Turbina, glasilo Gradbenega podjetja Grosuplje, Delavec delavcu (Termit Domžale), Mlinostroj, Indikator (Toko), Kemilak (Helios). Dopolnitev občinskih glasil: Šmarc.

5. Mariborska knjižnica

Na Štajerskem območju so projekte izvajale Mariborska knjižnica, Knjižnica Lenart, Knjižnica Josipa Vošnjaka Slovenska Bistrica in Univerzitetna knjižnica Maribor (UKM), zato pregled vključuje gradivo vseh sodelujočih ustanov.

Leto	Digitalizirano gradivo
2021	Revija Lovec (letniki 1931–1941), zbirka člankov Literarni prispevki občanov, del zapuščine Davorina Poliča, starejša mariborska periodika.
2022	Revija Lovec, (letniki 1946–1956), nadaljevanje zbirke Literarni prispevki občanov, knjigi Ignaca Koprivca Hiša pod vrhom in Kmetje včeraj in danes, starejša mariborska periodika.
2023	Revija Lovec (letniki 1956/1957–1970/1971), diapozitivi iz zbirke Ludvika Šolarja o Rušah. zbirni mapi člankov in prispevkov Obrtništvo in podjetništvo, knjižica Slovenci, kaj čemo?, 44 razglednic, rokopis drame Spomenik pri Hrastovcu in Kroniko Tanje Ješovnik, rokopis in dramo Črni Križ pri Hrastovcu Davorina Penačiča, starejša mariborska periodika in plakati iz

	zbirke drobnih tiskov Univerzitetne knjižnice Maribor, Kronika Tanje Ješovnik in Črni križ pri Hrastovcu.
2024	Revija Lovec, letniki 1971–1985, prispevki o vzgoji in izobraževanju na območju Občine Slovenska Bistrica ter šolsko glasilo Prve brazde, raziskovalno poročilo Stanka Pahiča **Arheološka najdišča v Slovenskih goricah. Starine Benediškega kraja**, **osebni zapuščini** Jakoba Cipcija in Ondine Otta Klasinc.
2025	Revija Lovec, prispevki o kulturi v občini Slovenska Bistrica (1970–1991), šolsko glasilo OŠ Antona Ingoliča Spodnja Polskava ter **razglednice Med Pohorjem in Bočem**, knjiga **Ignaca Koprivca Pot ne pelje v dolino**, časopis Gratzer Zeitung (nadaljevanje digitalizacije) in **plakati na temo Pohorski pokal Zlata lisica.**

6. Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota

Leto	Digitalizirano gradivo
2021	Dela **Juša Makovca**: Korenine: priimki na Murskem polju, Od Mure do Goric in Prleške fajfe. **Curk Jože**: Ljutomer in njegova okolica. Publikacija Sopinje (1971–).
2022	Popevke in Povesti, črtice in nekatere pesmi **Petra Skuhale**, **J. R. Razlag**: Pesmarica, **deli Jánosa Gáspárja**: Szlovenszke nóve knige cstenyá, Krátka šumma velikoga katekizmusa, **publikaciji Stopinje in Vestnik**, **Zgodovinski listi** ter **Bruc** (glasilo VI. akademskega plesa KPA).
2023	Prvih **13 knjig iz Judovske zbirke**, Vestnik (1992–2002), Porabje (2017–2022), Pén: Vestnikov mesečnik (1995–2002), Stopinje (199–2002), Prlekija: spominski zbornik ob desetletnici osvoboditve, Jan Baukart: Prlekija Vas Vabi!, Fran Kovačič: Kritika in noetika: nauk o spoznanju, Katolicsanszki katekizmus za solare III.-V. razreda (1909), Katolicsanszki katekizmus z glavnimi zgodbami biblije: za solare I.–II. razreda (1943), Katolicsanszki katekizmus z glavnimi zgodbami biblije: za solare I.–II. razreda (1909)
2024	Vestnik (2003–2007), Pén: Vestnikov mesečnik (2003–2006), Doctor Angelicus sv. Tomaž Akvinski (1923), Molitvi, na sztari szlovenszki jezik obrnyene ino na haszek szlovenszkoga naroda (1841), Pounčice črtice za mlade (1914), Sztarisinsztvo i zvacsinsztvo (1852, 1898, 1909, 1929).
2025	Nadaljevanje Vestnika (2008–2013) in Péna (2007–2015).

7. Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica

Leto	Digitalizirano gradivo
2021	Primorski dnevnik, Kulturni odmevi, Družinski prijatelj, Časopis Sloga, glasilo tovarne Tekstina, Gospodarski list, Petelinček, poučne in zgodovinske knjige (Zveden kmet ali Najpotrebniši nauki kmetijstva za nedeljske šole po deželi, Zemljepisna začetnica za gimnazije in realke, Mali občni zemljepis, Tabor pri Šempasu, 18. oktobra 1868, Občna zgodovina: za niže razrede srednjih šol. 1. del, Opis in zgodovina Tersta in njegove okolice, Poduk o ženskih ročnih delih za učiteljice, učiteljske pripravnice in gospodinje, Tolmino: incantevole luogo di villeggiatura, La guerra. L'alto Isonzo), leposlovne knjige (Podučne povesti italijanskega patra in učitelja Francesca Soaveja (1743–1806))
2022	Primorski dnevnik (nadaljevanje digitalizacije), Glasilo Latnik: zgornjevipavski časnik – projekt je nadaljeval digitalizacijo glasil Goriškega območja
2023	Primorski dnevnik (nadaljevnaje digitalizacije), delo Antona Rudeža Gluhonemi: zgodovina in sedanja metoda njih vzgojevanja ter delo Ferda Kleinmayrja Zadnji Lutrovci na Vipavskem.
2024	Primorski dnevnik (nadaljevanje digitalizacije) ter časopis Gora, ki dokumentira življenje na Gori nad Vipavsko dolino.
2025	Primorski dnevnik (nadaljevanje digitalizacije) ter devet šolskih glasil s Tolminskega in Kobariškega: Pod kozlovim robom, S časom, Koraki, Naš čas, Otka, Frača, Odsevi, Urnik in Slavček. Dopolnjene so bile tudi starejše šolske in gospodarske publikacije, med njimi Vinarski in vrtnarski list ter Gospodarski list za tržaško okolico. Nekatera dela Iva Trošta, Jože Lovrenčiča, Karla Široka, Narte Velikonje in Frana Žgura.

8. Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto

Leto	Digitalizirano gradivo
2021	Štiri naslovi serijskih domoznanskih publikacij: Cajtng (1998 – 2016), Iz naše doline (1935/1936 - 1939/1940), Nove novice z ribniško-kočevskega konca (1991-1996), Krajan (1978 - 2011). Zapuščina pisateljice Ikle Vašte: Pravljice (1921), Mejaši (1923), Zaklad v Emoni (1933), Razori, list za odraslo mladino (1933–1940), Vražje dekle (1933), Roman o Prešernu (1937), Rožna devica (1940), Umirajoče duše (1944), Upor (1950), Svet v zatonu (1953), Visoka pesem (1953), Izobčenec (1960), Podobe mojega življenja (1964)
2022	Nadaljevanje digitalizacije domoznanske lokalne periodike – digitalizacija treh naslovov serijskih domoznanskih publikacij. Digitalizacija sklopov: Krajčevi tiski, izdaje Milana Puglja, rokopisi Ignacija Hladnika in Leopolda Picigasa.
2023	Rešeto: glasilo Občine Ribnica, Iz naše doline in Preproste besede: glasilo OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert. Digitalizirane so bile tudi domoznanske knjižne redkosti (Wester J.,

	Albreht V., Karlovšek J., Jarc M., Šuklje F., Lapajne I.), domoznanske rokopise in tipkopise (Turk A., Komelj I., Picigas L.) ter antikvarne rokopise.
2024	Zarje: glasilo OŠ Trebnje, Mladi Kočevec, Razori – list za odraslo mladino. Poleg periodike še zapuščina pisateljice Marice Strnad Cizerlj, Gottscheer Kalender ter Antikvarno knjižno gradivo iz 17. in 18. stoletja.
2025	Prvi koraki: glasilo OŠ Veliki Gaber, antikvarno knjižno gradivo iz 16., 17. in 18. stoletja, slikovno gradivo, rokopisi, starejše in redke knjižne izdaje.

9. Knjižnica Ivana Potrča Ptuj

Leto	Digitalizirano gradivo
2021	Uradni vestnik Mestne občine Ptuj (1996–2005), glasila nekaterih podjetij: PP Novice, Pero perutninarjev, Ptujski perutninar, V Agisu, Naša pot. Monografiji Romarska cerkev na Črni gori (Mirko in Ivan Kaukler) in V boj proti alkoholni kugi! (Anton Buchmüller) ter 1.258 fotografskih negativov Alfreda Bradača.
2022	Občinska glasila občin Spodnjega Podravja, 27 monografskih publikacij Matije Murka.
2023	Digitalizacija izbranih monografij in neknjižnega gradiva kulturnozgodovinskega pomena. Gre za slovenska in tuja dela, ki segajo od 16. do 19. stoletja in se vsebinsko navezujejo na Štajersko, Slovenijo, Avstro-Ogrsko, itd. oz. so bila del različnih zbirk v naših krajih v preteklosti. Glasila lokalnih ustanov in podjetij, med drugim Zdravstvenega doma Ptuj-Ormož, Tovarne volnenih izdelkov Majšperk ter OŠ Hajdina. Digitalizirana je bila tudi zbirka razglednic Ptuja in okolice. Na dLib.si je bil vključen Štajerski tednik za leto 2023 (po dogovoru knjižnice z družbo Radio-Tednik Ptuj).
2024	Začetek obsežnega dvoletnega projekta digitalizacije šolskih glasil osnovnih in srednjih šol Spodnjega Podravja. Nadaljevalo se je tudi vključevanje občinskih glasil in Štajerskega tednika.
2025	Zaključevanje dvoletne digitalizacije šolskih glasil in nadaljevanje digitalizacije glasil podjetij. Digitalizirane so bile tudi izbrane monografije iz 19. in 20. stoletja, med njimi dela Vladimirja Bračiča. Na dLib.si so dopolnjevali občinska glasila in Štajerski tednik.

10. Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem

Leto	Digitalizirano gradivo
2021	Prvih 19 letnikov časopisa Naš tednik in 139 fotografij ter razglednic.
2022	Nadaljevanje večletne digitalizacije časopisa Naš tednik, z dopolnjevanjem manjkajočih številk in letnikov iz drugih knjižnic.
2023	Zaključek digitalizacije Našega tednika; 12 rokopisov iz Kotnikove zapuščine in zbirke Stare listine in rokopisi, monografija Kunst-topographie des Herzogthums Kärnten (1888) ter fotografsko gradivo iz zapuščine Boštjana Erata.
2024	Interno gradivo in tiske, Monografijo Mirandula, Octavianus: Ilustrium Poëtarum Flores, 1576, Fotografije na steklu (Felaherjeva zapuščina), Rokopisne kataložne liske Angele Piskernik in Franca Kotnika, Zemljevide iz Felaherjeve zapuščine, Narodopisne risbe in grafike (Kotnikova zapuščina).
2025	Knjiga Franceta Brenka Poslednje ustoličenje (1935), fotografije njene uprizoritve na Poljani, Koledar slovenske Koroške (1948–1961) in Koroški koledar (1963–1982).